

Prvo leto druge evropske vojne in posledice

DOGOVOR "PRESENEČENJA", POTEM "BLITZ-KRIEG" NAD POLJSKO, NATO "SEDEČA VOJNA". — NOVI BLISKI S TEŽKIMI POSLEDICAMI ZA EVROPO IN VES SVET

Koncem avgusta l. 1939 je smila po svetu kakor električna iskra vest o nenapadnem paktu, veljaven 10 let, med Rusijo in Nemčijo.

Par dni pozneje — dne 31. avgusta je Hitler poslal svojo armado na Poljsko. Rusija je proglasila nevtralnost.

Chamberlain je strmel in premišljeval. Poljski je dal častno besedo, da jo bo branil v slučaju napada. A ko je to storil, je račun na rusko armado bolj kot na silo angleške mornarice. Rusija se je rajše sporazumela s Hitlerjem. Ali naj Anglija prelomi "častno obljubo"? Ne! Ne more več. Chamberlain je obvestil Francijo, da je poslal Nemčiji ultimatum, naj se umakne iz Poljske. Isto zahtevo naj ponovi tudi francoska vlada, ki je dala Poljski enako jamstvo. Hitler se ni zmenil. Njegova armada je drla naprej kakor vihar.

Anglija in Francija se vjeli v past

Tako se je pripetilo, da ni kazalo Angliji in Franciji drugega kakor iti v vojno, kateri sta se hoteli že leta 1938, pa tudi prej in pozneje na vso moč ogniti vzlic provokacijam Hitlerja in Mussolinija ter njihovih invazijskih akcij.

Vzelo je mesec dni in poljska republika je izgubila z zemljevida. Glavni del je vzela Nemčija in z njim vred veliko večino poljskega naroda. Ostali del je okupirala v smislu tajnega sporazuma s Hitlerjem Rusija, kateri ji je po prebivalstvu tudi pripadal.

"Sedeča" vojna

Svet je pričakoval, da bosta takoj po vojni napovedi Francija in Anglija pričeli s silovito ofenzivo in zlomili Hitlerjev rajh v nekaj tednih. Pa nista dali Poljski nikake prave oborožene pomoči in tudi ob francoski-nemški meji se ni dogodilo nič posebnega, razen tu in tam topniško streljanje, ki ni

ne eni ne drugi strani povzročalo škode. Iz te "sedeče vojne" so se norčevali posebno ameriški pacifisti, ki so že leta 1938 od Francije in Anglije zahtevali akcijo in se zgražali nad njenim izdajstvom čehoslovaške. Vojno je z galerije daleč stran od bojišča pač lahko voditi.

Ampak nova evropska vojna, ki je 31. avgusta in 1. septembra dopolnila svoje prvo leto, ni šala. Vsakdo, ki o vojni kaj ve, to razume.

Po lepem vremenu neurje

Angleži so svojo blokado od začetka vzeli za resno stvar in v nji plačali velike izgube. Poslali so okrog milijon vojakov v Francijo. A Francozi, sedaj je jasno, so se silno zanašali na nepremagljivost svoje Maginotove obrambne črte in podcenjevali Hitlerja. Pa so se začela presenečenja.

Rusija je pričela polahno z osvajanjem baltičkih dežel. Posrečilo se ji je, kajti prej kot v letu dni so postale njene brez vojne. Manj sreče je imela na Finskem, a je gotovo, če se v evropskem ravnotežju kaj posebnega ne dogodi, da bo tudi Finska kmalu njena provinca, kakor je bila pod carjem. Besarabijo je dobila nazaj brez vojne.

Nemške pridobitve

Nemčija, ki je pustila, da se je "sedeča vojna" zavlekla, je v trenutku, ki si ga je sama izbrala, udarila dobro pripravljena na Norvežke in Dansko. Obe deželi sta sedaj njeni. Kmalu nato v Belgijo, na Nizozemsko in v Luksemburg. Vse tri so sedaj popolnoma pod nemško vlado. In nato pa udar na Francijo. V dveh tednih je bilo po nji. Ljudje pa, ki so prepričano prerokovali, da bo Hitler kmalu padel so razočarani. Kajti v resnici je bil on v pravem, ko je zatrejal, da bo Nemčija prej ko v enem letu

(Nadaljevanje na 3. strani).

Kazni pod nacizmom

Nekdo na Nizozemskem je izrezal v drevo črke "Doli s Hitlerjem!" Nacijska policija ga je s pomočjo domačih špijонов izsledila in ga obsodila na tri leta zapora.

Istotako na Nizozemskem je bil zatožen človek, ki se je v kavarni izrazil "žaljivo" o Hitlerju. Dobil je 30 mesecev zapora.

V isti deželi je bil obsojen dijak na 6 mesecev zapora, ker je poslušal radijski spored iz Anglije.

V Arnhemu na Nizozemskem je neki policaj pravil o izgubah Nemcev v njihovem prodiranju v Francijo. Dobil je 6 mesecev zaporne kazni.

V Flushingu v isti deželi je nekdo karal dekleta, ker so se ljubimkale z nemškimi vojaki. Nemški vojni sod ga je poslal v ječo za 6 mesecev.

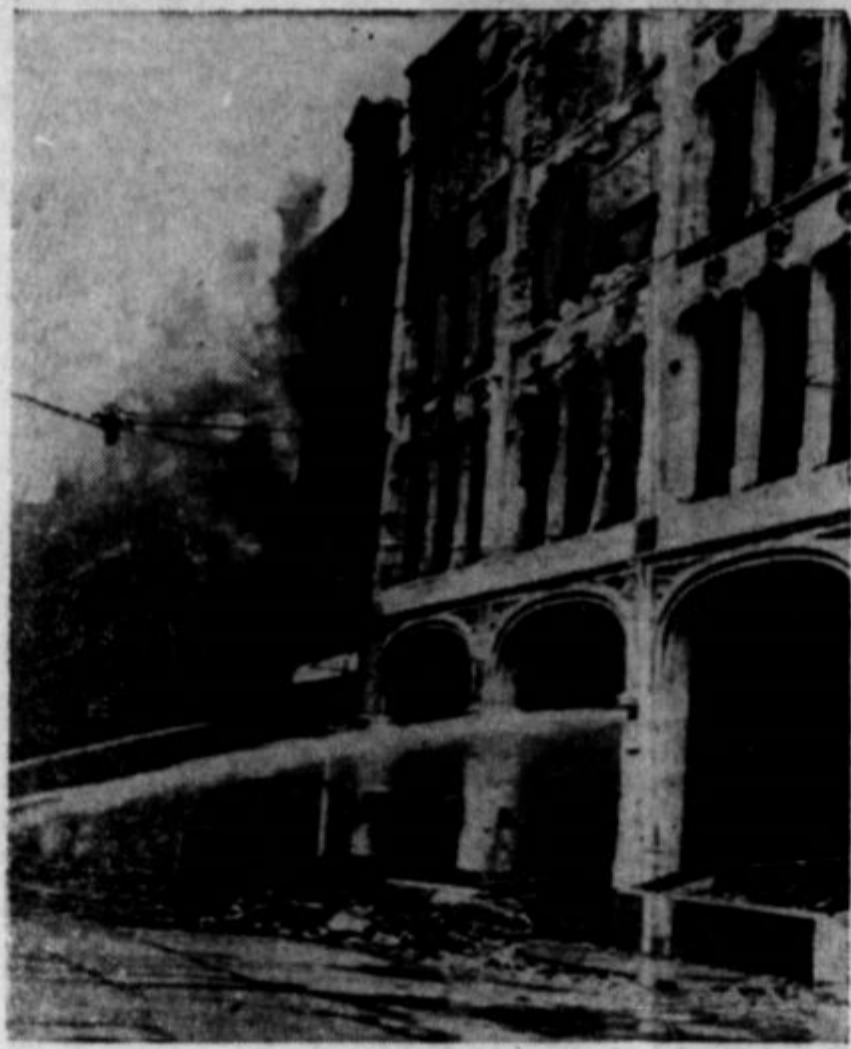
Takih slučajev je tisoče in tisoče, kajti Nemci imajo v teh deželah, ki so jih okupirali, jetniške tabore natlačene. V njih so večnoma ljudje, ki so bili vrženi vanje brez obravnave. Gornji slučaj se nanašajo na one, ki so jih zatožili denuncijanti.

Denuncijanstvo najboljšo uspeva pod diktaturo. Sploh je smatrano za "patriotično čednost" v vsaki totalitarni deželi. Zelo razširjeno je bilo tudi v Zd. državah v času prejšnje svetovne vojne in se neguje tudi v sedanjih kritičnih časih.

Množe se zahteve za sprejemanje postav, ki bi vzela državljanstvo tujerodnim nacijem, komunistom in drugim takim prevratnežem, ki se jih smatra nevarnim tej deželi.

Merodajni zvezni uradniki v Chicagu pravijo, da se nad kršilci lahko to izvrši že po sedanjih zakonih. Navedli so slučaj, na primer nekega Nemca, ki je dobil državljanstvo l. 1904. V času, ko so se Zd. države zapletle v vojno z Nemčijo — torej 14 let pozneje, je bil isti Nemec zatožen, da govori v prid Nemčije in ji želi zmago. Naturalizacijska oblast mu je državljanstvo vzela iz razloga, da ko je dobil drugi papir, je

"... DA NE OSTANE KAMEN NA KAMNU ..."

"Tudi če nam Nemci porušijo z bombnimi napadi iz zraka ves London, mi se jim ne bomo podali." Premier Winston Churchill.

Nacijska propaganda pravi, da če se Anglija ne uda, se bo zgodilo z Londonom kakor s svetopisemskim Jeruzalemom. In res so ga nemški letalci že veliko porušili in več pa uničili z metanjem plameničnih bomb, ki zanete kupo požarov hkrati, ako zadenejo poslopja. Londonski gasilci imajo opravka s te vrste požari noč in dan. Gornja slika jih prikazuje pri gašenju hit, katerim so tudi dinamitne bombe napravile mnogo škoda.

PRESOJANJA DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

Wall Street se brani unij CIO in enako unij AFL. Pri neki firmi, ki se peča s prodajanjem bonrov in delnic, so se klerki organizirali in ker jim bondna družba unije ni hotela priznati, so se obrnili za posredovanje na National Labor Relations Board. Ta je odredil glasovanje in kompanija je zmagala. 31 klerkov je glasovalo za unijo CIO in 34 proti.

Joe Ozanic, predsednik unije Progressive Miners of America, je imel na konvenciji illinoiske PMA, kjer edino kaj pomeni, veliko otepanja. V njegovo sedanjo službo ga je imenoval Wm. Green, predsednik A. F. of L. Stori je to v namenu škoditi uniji UMW. Delegati na illinoiski konvenciji PMA so zahtevali, da se Ozanic odstavi in da Green takoj razpiše volitve za narodno konvencijo PMA, na kateri bodo delegati odločili, kdo naj bo predsednik. Ozanic je pri tem dobil veliko kritike, toda predlog, da naj resignira, ni bil sprejet. Medtem se prizadevanja za združenje obeh unij premogarjev pod okriljem UMW nadaljuje in je upati, da bodo uspešna.

Dryden Ruber Co. v Chicagu, ki izdeluje predmete iz kavčuka za razne avtne dele, je pred par tedni odbila pogoje unije za novo pogodbo. Njeni delavci pa se niso dali ugnati. Sli so na stavko. Eden glavnih vodij tega lokala je Frank Groser. Šteje okrog 900 članov.

Illinoiska podružnica Ameriške legije je na svoji konvenciji koncem avgusta apelirala na zvezni kongres, da čimprej sprejme zakon, s katerim bo vzeto državljanstvo vsakemu, ki je udeležen v prevratniških gibanjih.

Kongresnik Martin Dies agitira za sprejem postav, ki bi prepovedala komunistične, nacijske in fašistične organizacije.

Na policah kongresnih odsekov leži že precej takih načrtov. V nekaterih se določbe proti naturaliziranim državljanom še posebno otre. Za vsak prestopnik se jim bi lahko dr-

Pripada k CIO. Kompanija pravi, da se protivi priznati za prto delavnico, dočim je unijo priznala za edino pravomočno zastopnico v kolektivnih pogajanjih za vse svoje delavce že dve leti nazaj. Volitve v ta namen je vodil tedaj NLRB.

Tudi Kanada ima vsake sorte registracije, ki so posledice vojne. Najvažnejši izmed njih je bil popis vseh moških in žensk od 16. leta starosti dalje. Te registracije se je udeležilo osem milijonov oseb. Vsi so morali popisati svoje sposobnosti, navesti starost, delo, ki ga opravljajo itd. Tako ima vlada sedaj na vpogled vso delovno silo kanadskega prebivalstva.

Na Norvežkem je nemško vojno sodišče obsodilo nadaljnjih tri Norvežane na smrt. Obdolžilo jih je špijonaže. Norveška je odpravila smrtno kazen pred 65 leti. Pod Nemci jo je dobila nazaj.

V Mehiki sme vsakdo, ki ima kako pritožbo proti predsedniku in vladi, isto brzojavno poslati na vladne stroške. Toda pritožba v tem slučaju ne sme obsegati več kot dvajset besed. Brzojavne naprave v Mehiki so državna last.

Slovenci v Franciji in še bolj delavci drugih narodnosti, ker jih je več, posebno Poljakov, so zelo prizadeti. Kajti nemška okupacija je spravila vso državo iz reda. Bivši francoski voja-

(Nadaljevanje na 2. strani).

ŽIVLJENJ NI ŠKODA, LE BOGASTVA SO SVETOST!

Senator Shipstead bil vedno zelo nezanesljiv

Pred tedni je senator Henrik Shipstead iz Minnesote oznanil, da bo kandidiral v senat ponovno, toda na republikanski listi. Od leta 1922, ko je bil prvič izvoljen v senat, je vselej kandidiral na listi farmerske-delavske stranke. Sedaj, ko je na znotraj oslabiljena in je pri volitvah leta 1938 izgubila gubernerja, se je tudi Shipstead z volilci vred obrnil po vetru in postal "republikanec". Še bolj pa je presenetil ljudstvo v Minnesoti z izjavo 28. avgusta, v kateri zagotavlja svojo pomoč predsedniškemu in podpredsedniškemu kandidatu republikanske stranke.

Shipstead ni bil nikoli trden farmer-laborit. Sploh je škoda, ker si volilci v Minnesoti niso izbrali na to važno mesto kakega sposobnejšega, zanesljivega voditelja.

Norman Thomas nastopi v La Sallu

Soc. predsedniški kandidat Norman Thomas bo govoril v soboto večer 7. septembra v La Sallu v High School avditoriju. Sodrugi in somišljeniki ter vsi, ki se zanimajo za pokret, naj se gotovo udeležijo tega shoda. — Vstopnina prosta.

Farmer Willkie

Republikanski predsedniški kandidat mora kajpada ugovarjati tudi farmerjem, če hoče glasove. Pa se je po dolgem času za nekaj tednov naselil na svoji farmi v Indiani, ki obsega skupno 1.400 akrov. V Indiani je to že veliko zemlje, ker je skoro vsa rodovitna. Ampak Willkie je prav toliko farmerja, kakor Roosevelt.

Thomas-Krueger

Vsi, ki resnično žele pomagati socialistični volilni kampanji, so imeli priložnost z nabiranjem podpisov na peticije in s kolektanjem prispevkov v kampanjski sklad. Prvi in drugi so neobhodno potrebni, kajti brez aktivnosti in brez denarja se nikamor ne pride.

Dne 22. sept. konferenca JSZ in Prosvetne matice v Bartonu, Ohio

V vzhodnem Ohio, v Bartonu na škofovi farmi, se vrši v nedeljo 22. septembra konferenca JSZ in društev Prosvetne matice. Prične se ob 10. dop.

WENDELL WILLKIE JE ZA "DRAFTANJE" LJUDI, NE PA INDUSTRIJE. — KRIK TORIJEV PROTI "DIKTATURI". ONI SO ZA DOBICEK, NE ZA POZRTVOVALNOST

Borba v senatu zaradi kon-skripcije moških v vojaško službo je bila končana minuli teden. Z 58. proti 31. glasovi so senatorji odobrili načrt, da se moške v starosti od 21. do 31. leta lahko pokliče v armado.

"Slaba poteza"

Toda ob enem je senat z 69. proti 16. glasovi sprejel tudi dodatek, da ima predsednik pravico, če mu tako priporoči bodisi tajnik bojne mornarice ali pa armade, "draftati" katerokoli posamezno podvzetje ali industrijo v obrambno službo te republike.

Tu pa je nastal ogenj v strelji bogatašev, ki so sicer silno patriotični, posebno če jim to donaja dobiček, kakor na primer v prejšnji svetovni vojni. Pa so zavpili vsi kakor eden (brez zborovodje): "Diktatura! Rop na privatno lastnino! Kršenje civilnih svobodščin! Fašizem! Komunizem!"

Zborovodja se oglasil

Dan po sprejemu tistega dodatka se je oglasil z enakimi vzklji tudi republikanski predsedniški kandidat Wendell Willkie. On je za draftanje mladine in to takoj. Bognečaj, da bi se isto dogodilo tudi bogataškim interesom. To je diktatura, fašizem, pravi Willkie. In s tem je v sedanji kampanji med Willkiejem in Rooseveltom nastalo res vsaj eno načelno vprašanje. In to je: Ali naj bo dolar več kakor pa človek?

Ali je dolarja manj škoda za patriotizem, kakor pa fanta, ki bo moral morda plačati v obrambi te dežele kje na bojišču s krvjo? Ali je življenje posameznika njemu manj vredno kakor pa multimilijonarju kakov tovarna, ki se je nobena vlada ne bi smela dotakniti?

Isto kot v Franciji

Enako vlogo so igrali pluto-krati v Franciji. Zahtevali so delavske in kmečke sinove v armado, smatrali pa so za izdajstvo nad patriotizmom in za omadeževanje Francije, da bi bili v njeni vladi zastopani tudi socialisti. Naj le dajo svojo kri, svoje zdravje, naj si le pritegujejo pas ob zmanjkovanju hrane, toda patriotizem — lju-bezen do dežele, v kateri žive in umirajo — tega se njim nikakor ne sme dovoliti. In ko so

(Nadaljevanje na 2. strani).

s svojo umazano vlogo propadli, vale sedaj krivdo na socialne zakone, na skrajšanje delavnika in "visoke" plače proletarcev. Enako počno ameriški denarni patrioti, ki pa mislijo samo na svoja bogastva in si jih skušajo zaščititi tudi v morebitni vojni s krvjo delavcev in farmerjev. Da, le te naj se "drafta", bognedaj, da se bi kongres spozabil sprejeti zakon tudi za "draftanje" dolarja in bogatašev tovarne.

Senat se "spozabil"

Nu, senat se je spozabil in omenjeni dodatek sprejel celo z večjo večino kakor kon-skripcijo človeškega materijala. Kajti senatorji pacifisti, ki so kon-skripciji ljudi načelno nasprotni, vendar niso mogli glasovati za osvoboditev bogastev od slične obveznosti! Izgledalo bi slabo tudi za tiste, ki so zagovarjali obvezno vojaško službo za ljudi, če bi bili glasovali proti sličnemu predlogu za draftanje industrije.

Ko so to sprejeli, je nastal vik in krik užaljenih bogatašev, v zbornico poslancev pa so šinili agenti denarnega "patriotizma" in borba je v teku. Pravi ji "borba proti diktaturi".

Dolar ne pozna patriotizma

Odevalo se spet v še širšo zvezdnato zastavo in apelirajo na ljudstvo, naj reši to deželo pred newdealskim hitlerizmom dokler je še čas. In Willkie je Mojzes, ki naj nas popelje iz Rooseveltove puščave.

V tem smislu se bide današnja kampanja. Zločin je, da se dolarskim magnatom sploh dopušta izigravati maso delavcev in farmerjev v svoje sebične namene, kajti to je res igranje v roke "peti koloni". Toda vrše jo ne kaki naciji in komunisti po kempah, nego ljudje, ki se boje za svoj dolar in za svoje tovarne, rudnike itd. toliko, da so pripravljeni izpodkopati tla vsakemu prizadevanju za rešitev ameriškega obrambnega problema.

Dolar je njihov bog. Privatna svojina naj bo nedotakljiva. Toda revnega delavca in farmerja pa naj si vlada ne vzame, če ga potrebuje. Njegovo živ-

(Nadaljevanje na 2. strani).

Zapisnik našega zbora je v tej številki

Kakšni so bili argumenti za in proti? Kaj je govoril ta, kaj oni o soc. stranki? Kdo so bili člani zbora? Aktivni? Neaktivni ljudje? Ali pa oni, ki so bili graditelji našega gibanja in ga hočejo ohraniti vsemu slovenskemu delavstvu v korist?

O tem in še marsičem se čitatelj lahko pouči iz zapisnika. V njemu so referati in izvajanja ljudi, ki so se učili in delali ob enem. Bojevali in gradili. Zato je vreden, da ga čita vsakdo, ki hoče naše gibanje in njegove naloge pravilno razumeti.

Ob enem so v tej številki dopisi k razpravi o reorganizaciji JSZ. Vsem, ki se za to vprašanje zanimajo, priporočamo, da naj prečitajo tudi razpravo o tem, ki smo jo imeli na zboru 5. in 6. julija na seji. Je v zapisniku na 12. in 13. strani v tej številki.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE.

NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zaitz
Business Manager.....Charles Pogorelec
Asst. Editor and Asst. Business Manager.....Joseph Drasler

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864.

IZ MEDNARODNEGA BANDITSTVA SAMO EN IZHOD V PRAVICO

Fašizem, ki se je pričel z gesli proti marksizmu, židovstvu, komunizmu in mednarodnosti se je razvil v ogromno banditsko gibanje. In to v zvezi z onimi, zoper katere je v prvih letih najbolj rohnel. Razezta se v vse dežele po svetu v korist totalitarnih sil v Evropi in Aziji. Naglašal je nacionalizem izvoljenih ljudstev, a ob enem si je gradil ideologijo svojega internacionalizma. Pristaše ima povsod. Vzrok temu je kaos in kriza starega reda.

Posledice so tu in mi lahko rečemo, da jih je povzročil kapitalizem, prednik fašizma.

Mednarodno socialistično gibanje, ljudske svobodščine in mali narodi, pa tudi veliki, na primer kitajski in sedaj francoski, so največja žrtev fašizma.

Socialisti po svetu bi se sicer lahko vprašali, da-li so gradili svojo internacionalno tako, da bi pomenila v kritični uri res vzajemnost, ali pa na način, da bi delavske pokrete vsakega naroda mislil v prvi vrsti le nase in propagiral nevtalnost, da se ja ne bi na kak način njihova dežela zamerila agresorjem in spravila s tem svojo kožo v nevarnost.

Pa se nevarnosti v zvezi nevtalnosti niso otele, kajti osvobodilci so jih pomedli v svoj predpasnik drugo za drugo. Kar jih je še ostalo, jim preti enaka usoda.

Koliko časa bo njihovo pirovanje še trajalo, se ne ve. Vemo le, da je namesto agresivnega marksizma danes v ospredju fašizem, ki pomeni načelo brutalne sile in zatiranje podjarmljenih ljudstev v znoju in krvi.

To kajpada ni civilizacija nego povrnjeni barbarizem z moderno opremo. Nihče razumnih ljudi ga ni želel, nikomur ni všeč, milijoni trpe in trepetajo pred njim in pod njim.

Kaj naj bo izhod iz tega stanja, če je sploh kakšen? Je, le ljudi je treba, ki se ga bodo znali poslužiti in se učiti iz svojih zmot v prošlosti.

Vsi vemo, da so vse države, ako hočejo živeti v miru in blagostanju, odvisne druga od druge. Čemu bi si torej rajše ne iskale sodelovanja kakor pa se trudile uničiti druga drugo z razdejanjem in sejanjem smrti?

Svet je danes tehnično toliko razvit, da je s svojo industrijo, prometnimi sredstvi in znanostjo zrel za sodelovanje kakor še nikdar prej. Toda treba je v ta namen zavreči blazni šovinizem, pogaziti imperializem in se odločiti za vzajemnost.

V sedanjih uredbi je to nemogoče, zato odločujejo v nji strojnice, bojna letala in druge morilne ter rušilne naprave. Posledica tega je pogubnost za vse, posebno za ljudstva najbolj pogaženih dežel.

Te razmere se lahko odpravi z ureditvijo mednarodnega gospodarstva v korist vseh, kajti na svetu je vsega za vse zadosti. Mednarodni socializem ta nauk propagira od svojega početka, toda za enkrat ga je odrinil fašizem, misleč, da ga je s tem za zmerom uničil.

Ako je to res, je civilizacije konec in ljudstva ostanejo zasuznjena in podložna brutalni sili.

Toda izhod je viden, dober za vse narode vseh plemen. Nudi ga socialistična uredba, taka, ki ne pozna terorja in izkoriščanja, nego delo za vsakega in plodove dela za vse človeštvo.

Gospodarji in hlapci na bivšem Poljskem

Predstavite si, da je Nemčija vzela spodnjo Štajersko. Na kmetije Slovencev je naselila Nemce. In bivše slovenske kmete pa jim dodelila za hlapce.

Tako je storila na velikem delu Poljske, v raznih krajih Češke in bo še v marsikaki deželi, ki ji je prišla ali ji bo prišla v pest. Ti kmet, ki si to zemljo gnojil in znojil, boš odslej na nji hlapec Nemcu.

Arthur Greiser, ki ga je Hitler imenoval za svojega glavnega ravnatelja nad Poznanjem, ki je bil prej poljska provinca, je govoril 26. avgusta za nemško mladež v šolah po radiu in ji med drugim tole dopovedoval:

"Poljska zemlja je napojena z nemško krvjo. Vsled tega ostane odslej večno nemška. Poljske kmetije so prevzeli Nemci, katerim spadajo. Poljaki so odslej le njihovi služabniki. Od početka naše okupacije smo prevzeli tudi vsa poljska veleposestva. Teh ni več. Torej naj naši nemški tovaršini na Poljskem nikar ne pričakujejo, da dobe domačije, na katerih jim bi delalo tisoče delavcev. A so domačije vseeno in zagotavljam jih, da so Poljaki odslej njihovi hlapci. Dalje naročam novim nemškim lastnikom, da naj na kmetijah, ki so jih prevzeli od Poljakov, zgrade nove hiše namesto zanikanih poljskih bajt. Tako bodo dvignili ugled, sposobnost in kulturo Nemcev v okupiranih krajih in se s tem res dvignili kot gospodarji nad služabniki."

Vsi učenci v vseh šolah v Nemčiji so morali poslušati ta govor. Kajti Nemčija gradi na Poljskem "novo, ponosno, močno,

CIGAVA ZRTEV JE BIL LEON TROCKI?

Frank Jackson, kar pa ni njegovo pravo ime, še vedno trdi, da je ubil Leona Trockega zato, ker ga je silil, naj gre v Rusijo organizirati umor Stalina in sovjetskih voditeljev. Mehika policija mu tega ne verjame, ker se ne gre kar tako v Rusijo in aranžira morila dejanja kot da gre človek v itucino. Takoj po umoru je policija v mehiškem glavnem mestu prišla tudi Jacksonovo prijateljico Silvijo Angeloff. V histeričnosti je zbolela. Gornji foto je iz bolnišnice. Poleg Silvije je njen brat, ki je prišel valed njene zagate nji na pomoč iz Brooklyna, N. Y. Silvija Angeloff je namreč sestra ena izmed Trockijevih bivših tajnic in tudi sama je pogosto zahajala k njemu. S Jacksonom se je seznanila leta 1938 v Parizu, kjer je "študiral" žurnalistiko. Sestala sta se spet v Mehiki, kjer ga je predstavila Trockiju. Tako se je to znanje med njima pričelo, je pojasnila po večurnem izpraševanju policiji in trdila, da ni o Jacksonovi nameri čisto nič vedela. Sploh se čudi, da je to storil, ker je bil "mirne narave". Rekla je dalje: "Moral je res biti agent sovjetske tajne policije OGPU, kajti nihče drugi ne bi mogel izvršiti tako groznega sločina." Trocki je v svojem umiranju ispetal, da je žrtev OGPU. Policija sicer sumi, da tudi Silvija ni nedolžna. Zanimivo je tudi, kako lahko takile "profesionalni revolucionarji" potujejo po vsem svetu. Torej nekdo jih gotovo plačuje.

Dr. Avg. Reisman:

Kde domov muj?

(Iz vojnih spominov v Pragi.)

Dr. Avg. Reisman, avtor sledečega spisa, je eden najdelavnejših slovenskih socialistov. Po poklicu je odvetnik in živi v Mariboru. Do Čehov ima posebno nagnjenje. Pisal je nam, naj mu pomagamo s češkimi listi iz Amerike, ker iz onih, ki še smejo izhajati na Češkem, vsled nacijske cenzure in "protektorja" ne smejo pisati tako, da jih bi bilo vredno čitati. Dr. Reisman skuša Čehom pomagati kolikor more in je z njimi v zvezi na Češkem, v Ameriki, v Franciji in Angliji. Njegov spis, ki ga tu priobčujemo, je bil na par mestih cenzuriran. Prejeli smo ga torej le toliko, kolikor je dovolil jugoslovanski cenzor.

V zimi 1917-18 sem se odpravil iz Maribora v Prago, da položim na češki univerzi "strogi izpit". Bil je mrzel zimski večer, ko sem prišel na mariborski kolodvor. Na peronu je vladala silna gnječa in vlak, ki bi bil moral odpeljati ob osmih, je bil prepola vojakov in civilistov. Avstro-ogrsko krona je takrat že tako globoko padla, da smo se celo študentje vozili v II. razredu osebnih vlakov. Toda vagon II. razreda, v katerem sem se bil namestil, je bil tako invaliden, da je veter nosil skozi odprta vrata sneg po mehkih sedežih. Ljudje so se tepli celo za stojišča na hodnikih. Vlak pa se ni premaknil. Po skoro dveurnem čakanju še vedno nihče ni vedel povedati, zakaj ne odpeljejo in kdaj se bomo premaknili. Torej smo čakali in se stekali li po kotih, uder ni mogel sneg do nas. Proti polnoči je vlak sunkoma potegnil in počasi smo se odpeljali v zimsko temo. Vrata v oddelku smo z združenimi moči priprli. Od dihanja se je začel taliti sneg.

V vzglednem sporazumu smo položili noge vseppek po oguljenih sedežih. Tako smo se počasi vozili dalje. Domala na vsaki postaji je vlak premikal in navadno so se pri tem vagoni tako obupno zaletavali drug v drugega, da nas je kar metalo na naših sedežih. Po tej obupni vožnji čez Gradec, Semering in Dunaj sem po 24. urah ves premražen in zbit dosegel zlato Prago.

V Pragi me je sprejela še ostrijša, suha zima. Mraz je vladal na ulicah pa tudi v srcih.

Samo pred uredništvi časopisov

vredno nemško generacijo". Poljaki in Poljakinje pa naj ji bodo hlapci in deklet.

"Tako je, tako bo za zmerom ostalo," je zagotovil Greiser Nemcem, ki so si osvobodili farme poljskih kmetov, in nemški mladini.

bog obvari nam cesarja..." Polna dvorana, gospodje in dame, uradniki in oficirji, po lozah plemstvo iz Prage in gradov iz okolice, cesarjev namestnik v reprezentacijski loži, vse je stalo, da dostojno počasti cesarsko himno in izrazi svoje patriotsko čustvovanje. Godba je spremljala diskretno te zadnje utripe avstro-ogrsko-patriotizma. Negibno so stali dostojanstveniki v prekomerno-vizokih trdih ovratnikih, da so se zdele glave teh čuvarjev države za bojno fronto kot nasajene na ramenih. Oči so bile strepe uprte v cesarjevo sliko nad orkestrom.

Zadnji zvoki so utihnili. Iz urednih lož je tu in tam odmevalo rahlo ploskanje zastopnikov, kakor se je spodobilo za uradno dostojanstvo — ne preglasno. Toda polno zasedena dvorana je molčala. Negibno so stali češki možje in žene eden poleg drugega, uporni so bili njih pogledi in z rokami ni ganil nihče, razen morda tu in tam bela vrana v prvih vrstah, ki so bile rezervirane za reprezentante. Iz lož plemstva in vojaške aristokracije so bliskali ogorčeni pogledi proti parterju, toda ploskanja kljub temu ni hotelo biti. Tišina je zajela dvorano, da bi bil lahko slišal brenčati muho.

Dijaki na stojišču smo razumeli. Morda nisem nikoli tako jasno čutil strašno silo odpora, kot v tem molku in tišini. Čehi s svojim molkom v parterju, nad njimi v ložah tuje plemstvo, visoko uradništvo, tuji klerus, cesarsko namestništvo z Dunaja, oborožena sila v uniformah, nad inteligenco domačega naroda. In vendar je bila zavest premoči tako jasno izražena v obeh onih, ki so molčali, da je bilo v tisti tišini vsakomur očitno, kako orjaška je borba med suženjstvom in svobodo. Usta so molčala, oči, mišice na licih in čelih so govorele, vpile, kričale.

Vse to je trajalo le par trenutkov. Potem je kapelnik obrnil notni list in že je zadonela sladkonežna češka himna "Kde domov muj".

Tedaj pa so, ob tistih prvih nepozabnih Smetanovih akordih preslavljen lepe češke pesmi "Kje domov muj", planila zatajevana čustva preganjanega in milijonkrat ponižanega naroda na dan in po dvorani je gmelno ploskanja, kot ga nisem slišal ne prej in ne pozneje. Bili so veličastni trenutki. To ploskanje je bilo simboličen izraz narodne notranje revolucije. Kar čaka sem, da bo cesarjev namestnik udaril s pestjo in razgalil veleizdajniške upornike iz cesarsko-kraljeve dvorane. Toda namestnik je bil menda razumen človek. Poprej je molčala dvorana v parterju, sedaj so dostojanstveno molčale lože. Ko se je končno vihar ploskanja polegel, je orkester nadaljeval Smetanovo pesem češke domovine, njenih gajev, dolin in rek. "Dežela Češka, — dom je moj". In zapet viharom priznanje razneženih čeških src.

Po tem večeru sem razumel in verjel vestem, da so v tistih nočeh na frontah zapeli legionarji: "Kde domov muj", pa so brez besed lezli češki vojaki po vseh štirih v negotovo temno noč, tja odkoder jih je klical glas domačije, osvobodjene domovine in naroda.

Ste prejeli obvestilo, da vam je naročnina potekla?

Upravištvo je minuli teden poslalo obvestilo onim, katerim je naročnina na Proletarca potekla. Prosi, da jo poravnajo, kajti list je v stiskah in tiskarna ni pripravljena čakati.

Dalje upravnik apelira na vse, da naj kdor le more dobi Proletarca kakoga novega naročnika.

Umevno, da so listu potrebni tudi prispevki v tiskovni sklad, ker samo dohodki na naročnini in oglaših izdatkov nikakor ne krijejo.

Tole bo najboljšo

Delajmo za JSZ, za stranko, za njena kandidata, za mednarodni socializem in povejmo drug drugemu v vzpodbudo, koliko res delamo.

"Ločene" socialistične organizacije

Socialistična stranka v Montani se je ločila od ameriške socialistične stranke čim so se v nji do kraja razvijali boji med "militantni" in "stari gardo". Soc. stranka v Montani je še vedno samostojna in se je pripravljena združiti čim bo uvidela, da bo mogoča obnovev takega pokreta, v katerem bo prostora za vse socialiste, ne samo za eno sekto. Tudi v tej kampanji podpira Thomasa in Kruegerja, vrh tega ima svoj program in v državne urade svoje kandidate. Socialistična stranka države Connecticut (večinska skupina) je istofaka "ločena" od kar je nastal razkol. Njen voditelj je bridgeportski župan Jasper Mellevy.

V Readingu, Pa., je poleg soc. postojanke v Milwaukeeju najjačja politična organizacija. Toda v razkolu leta 1936 se je ločila od soc. stranke, dasi v sedanjih kampanji sodeluje z njo. Sploh je razkol napravil soc. pokretu v Readingu mnogo škode, ki še ni popravljena. Eksekutiva am. soc. stranke je na svoji prošli seji sklenila poskusiti približati soc. stranko v Readingu (Berks County) v ožje sodelovanje z narodno organizacijo in jo odstraniti od Socialdemokratske federacije, s katero je sedaj v sporu zaradi vojnega vprašanja.

Skupina komunistov, ki se imenuje Independent Labor League of America in jo vodi bivši tajnik komunistične stranke Jay Lovestone, agitira v tej kampanji za Thomasa in Kruegerja. Njeno glasilo je tednik Workers Age. Sicer nima kdo ve koliko pristašev, ampak socialistična stranka podpore teh

komunistov ni odklonila.

Eksekutiva soc. stranke, oziroma njen kampanjski odbor je ustanovil v sedanjih kampanji "neodvisno delavsko ligo za Thomasa in Kruegerja". Ejni namen te akcije je dobiti pomoč v kampanji, ker je članov soc. stranke premalo za to delo. V njo vabijo somišljenike in bivše člane.

Pred nekaj leti je soc. stranka privabila v svoje vrste trokiste, ki so se polastili marsikje vodilnih mest — za socialistično stranko s skrajno slabim rezultatom. Letos za Thomasa več ne agitirajo. Organizirali so se go sporu z njim v svoji stranki, ki jo imenujejo Socialist Workers Party.

Židovski socialisti v New Yorku so nekaj časa skušali prebaviti strankino protivojno resolucijo, kakršno je na Thomasovo zahtevo sprejela večina konvencije aprila meseca v Washingtonu. Pa ni šlo. Nastal je oster spor, s katerim se je bavila eksekutiva S. P. na svoji seji 21. julija toliko, da je izvolila za nekaka pogajalca z židovsko sekcijo poseben odbor in nato sprejela novo resolucijo, s katero je nameravala potolažiti disidente.

Ako pomislimo, da je v tej deželi prepričanih socialistov vsaj kak milijon, moramo tudi razumeti, da niso socialisti samo oni, ki pripadajo kakim izmed sekt kot so na primer SLP, SWP, SP ali pa CP.

Kar oni čakajo je obnovev gibanja, ki bo socialiste združilo kakor so bili združeni pred prejšnjo svetovno vojno. K sektam pa večinoma nečejo iti.

F. Z.

PRESOJANJE DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

(Nadaljevanje s 1. strani.)

ki iščejo dela in da jim vlada ugodni, je odločila, da ne sme nobeno podjetje imeti uspešnih več kot 10 odstotkov tuje-rodnih delavcev. In to je, ako francoskih ne more zadosti dobiti. Tujerodci se bodo morali vsled tega večinoma izseliti.

Ameriško armadno poveljstvo je sklenilo potrošiti 250.000 za oglašanje v listih, v katerih bodo vabili mlade fante, da se vpišejo v armado. Pravi, da je vzrok temu ker se z oboroževanjem ne more čakati, obvezna vojaška služba pa izgleda da nekaj časa še ne pride v veljavo, čeprav jo je senat že odobril.

Delavci v Iron Riverju, Mich., ki kopljejo železno rudo, so imeli pod nadzorstvom NLRB volitve o vprašanju, ali žele, da jih pri kolektivnih pogajanjih zastopa unija rudarjev CIO, ali pa "neodvisna unija". Glasovalo jih je 106 za unijo CIO in 209 za neodvisno. Naravno, da je kompanija pomagala v agitaciji za "neodvisno".

Fašisti raznih vrst so vsled Diesovih preiskav in obetanih persekucij začeli vztrajno tajiti, da niso kar jih dolži, nego zvesti državljani. Med temi, ki zanikavajo fašistične aktivnosti in zveze s Hitlerjevimi propagandisti je tudi katoliški "radio priest" Charles E. Coughlin.

Delodajalci zelo radi kažejo na delavce, posebno če se organizirajo ali stavkajo, da kršijo zakone, da niso patriotični itd. A od kar je kongres sprejel nekaj postav za ščitenje delavcev, vidimo, da jih koristolovski delodajalci kršijo kolikor morejo. Še posebno pa zakon o mezdih in delovniku. Plačujejo manj kakor zakon določa in delavce drže dalj na delu kakor dopuščeno po postavi. Tozadevni zvezni oddelek, ki ima paziti, da se ta zakon izpolnjuje po predpisih, ima od delavcev in unij toliko pritožb, da

Kaj s priredbami?

Jesen se bliža in klubom JSZ je treba snovati načrte za priredbe, ako jih je nimajo. Čimprej, boljše. Poročajte o njih.

Večji davki, več služb
Povečanje davkov pomeni tudi zvišanje služb. Najetih bo v davčne urade vsled povečanih davkov nad 3.000 novih klerkov.

Resnica o vojni
Resnica je v vojni najbolj tepena. Vsaka vlada ali njen propagandni minister pošilja v svet poročila, ki zanikavajo resnico in jo nadomeščajo z lažjo.

Ziviljeni ni škoda, le bogastva so svetost
(Nadaljevanje s 1. strani.)
Ijenje je lahko "javna lastnina". Toda bogastva so "privatna" in samo lastniki imajo pravico razpolagati z njimi.

Kaj, če bi se delavci in farmarji enkrat odločili izreči o tem svoje mnenje?

Prava borba so vedno vodili le mladi in bedni ljudje!

Tole mi ne gre v glavo?

Kako more Chicago Tribune agitirati za Willkieja, ko pa je on za draft in grozi Hitlerju?

IZ VUKOVE ZAPUŠČINE

Ni vse lepota kar se zdi

Zgodba z vrta. Pripoveduje IVAN VUK.

Na vrta so bile razvrščene gredice lepo po vrsti. Večje in manjše. Vse ravne, čedno počesane in lepo obložene. Ta z vabico solata, druga z zelenim, skodranim peteršiljem, tretja s temno zeleno mrkvijo. Tam je cvetela čebula, zopet tam se je smejal karfiol-cveteče zelje. Ob robih so cveteli rdeči nageljni, zelenel rožmarin in duhteli fajgelni. Poleg solate je rastle zelje, zavijajoče se v glavice. Njemu nasproti je silil kvišku grah in cvetel.

Lepo je bilo na vrta; polno življenja in lepote. Brnele so rebelice in poljubljale nageljne in drugo cvetje. Tu in tam je preletel gredice lepo pisan metulj.

Zdajci je priletel na vrh drugi metulj. Veselo se je ogledoval kakor bi nekaj iskal. Bil je bel kakor sneg in kakor cvet bele lilije. S črnimi židanim žametom so bile obrobline njegove bele peruti, in okrašene s štirimi črnimi pikami. Vsi na gredicah rastoči in cveteči so gledali za njim. Zakaj res lep se je zdel vsem.

Iskal je nekoga na vrta, zakaj ni se ustavil pri nageljnih, ni se ustavil pri solati, ne pri peteršilu-gizdalini, ne pri mrkvi. Tudi mimo cvetočega graha je letel. Graha mu je celo zaklical:

"Pozdravljen! Sedi malo sem k meni, metuljček! Dobro došel, prisedi!"

Metulj se pa ni zmenil za pozdrav in vabilo. Letel je dalje in giej, vsedel se je na zelje.

"Kakšna ošabnost", se je vjezil grah. "Še ne odzdravi v svoji bahariji!"

In nevoljen je pomislil: "Zakaj, o narava, si obdarila bahače z lepoto?"

Metulj pa je sedel na zelje in grah je zdajci zaslišal jezen glas zelja:

"Ne maram! Proč od mene! Odleti, brž odleti!"

Grah se je začudil. Ni mu šlo v glavo, kako more biti zelje tako samosvoje in nevljudno, da odganja takega lepota. Saj vendar na zelju ni nič kaj posebnega.

Metulj se ni dal odgnati.

"Rad te imam", je rekel in lezel po zelju prav do njenega osrčja in ga poljubljaj, kakor se je zdela grahu in drugim rastlinam. In vse so nekako zavidale zelju in se čudile, da ga odganja.

"Ne maram te", se je jezilo zelje. "Proč od tod!"

Ali metulj ni poslušal. Lazil je po zelju, se ga dotikal s svojim rilom in nogami.

Ko se je metulj zelja naposled naveličal, je odletel. In grah je vprašal:

"Čuj, o zelje, kako si moglo odganjati tako lepega gosta? In še ljubiti te je in rad te ima, kakor je govoril? Tako te je božal in poljubljaj, ti pa si ga odganjalo!"

"Ni vse lepo, kar se zdi lepo", je odgovorilo zelje. "To je nesramen izkoriščevalce, vsiljivec, ropar. Njegova lepota ni lepota, je samo krinka njegove hudobije."

"Kako to", se je čudil grah in tudi solata, peteršilj in drugi so se čudili.

"Le dobro me poglej! Ali vidiš, kakšno sem zdaj! Vse pomazano, omadeževano. Tisto niso bili poljubi nežnosti, ampak odlaganje metuljevega zaroda, jajec, ki me bo ubil. Kmalu boš videl in se prepričal."

Grah ni mogel verjeti. Vendar se je kmalu prepričal. Sonce je sijalo, gredo in iz tistih jajec se je izvalilo mnogo gosenic. Grde so bile in odvratne. Polzele so po zelju in ga obžirale, da je postajalo vse luknjasto in gubasto.

"Da", je rekel grah. "Vidim, prav si imelo, ko si metulja podilo. Hudodelec je in ne prijatelj. Svoj zarod je odložil, da ga drugi rede in hranijo."

"Glogov belin je ime tistemu metulju", sem slišal, da je razlagala mamica svojemu sinčku, ko jo je vprašal, zakaj je zelje tako ogolodano. "Njegova lepota je samo krinka, ki zakriva njegove nelepe namene, da se na moči in zdravju drugih redi in živi — sam iz sebe pa ničesar ne pokaže."

Grah se je zamislil in priznal, da res ni vse lepota, kar se zazdi.

Zvezni senat po dolgi bitki odobril konspiracijo v mirnem času

Približno dva tedna neprestane borbe je vzel senat o predlogi za uvedbo prisilne vojaške službe v Zed. državah. Odobril jo je z 58 proti 31 glasovi na svoji nočni seji 29. avgusta. Ako in kadar jo odobri tudi zbornica poslancev, se bo moralo registrirati okrog 12 milijonov moških v starosti od 21. do 31. leta. Dodatna predloga iz zbornice poslancev določa, da naj se pozove na registriranje moške do 45. leta starosti, ki bi pomenilo še precej milijonov več.

To je prvič v mirnem času, da je senat sprejel pred-

log za obvezno vojaško službo. Ob enem je "draftal" z 69 proti 16 glasovom tudi industrijo. Toda prizadeta bodo samo tista podjetja, o katerih bo vlada smatrala, da nočejo v produkciji za obrambo prostovoljno zadostno pomagati. Na sliki je senatna zbornica v času razprave. Večkrat je bila domalega zaborna, ker so se senatorji naveličali dolgozvoznih govorov. Toda ker opozicija ni hotela odnehati, jo je bilo treba poslušati in ob enem odgovore. Roosevelt in Willkie sta indorsirala konspiracijo. Delavske organizacije in nekatere druge so bile večinoma proti in nekatere v zelo ostri borbi proti nji.

v krempljih nositi slone. Domačini so jo lovili na isti način kakor ptico Moa na Novi Zelandiji.

Na podlagi teh podatkov je vidno, da bajka o ptici Rok iz tisoč in ene noči vseeno počiva na nekakšnih stvarnih argumentih. Ogromna jajca epiorisa, ki je zelo redko in dragoceno blago, so se pojavila tudi v Zanzibaru. In od tod so mornarji, preuveličujoči, kakor je pač to v bajkah, njene dimenzije, iz nje naredili ptico Rok, ptico bajke.

Zanimivo je, da je na neki staroperzijski rizbi ptica Rok

zelo podobna mogočnemu pevcu kikerikiju (petelinu), ki v kljunu in v krempljih nosi tri slone.

Tudi danes se v pristanišču Madagaskarja in Zanzibarskem zalivu lahko kupi za precejšnjo vsoto odlomek ali kar celo ogromno jajce epiorisa.

Najlepsi kosi so odkupljeni za velike angleške in ameriške muzeje. Ali trdi se, da ima največja jajca zanzibarski sultan, ki jih čuva kakor svetinjo.

Tako, vidite, bajka o ptici Rok ni baš sama lepa vzvodna pravljica iz tisoč in ene noči.

Prvo leto druge evropske vojne in posledice

(Nadaljevanje s 1. strani.)

gospodovala evropskemu kontinentu.

Položaj po enem letu

Ob koncu prvega leta svoje vojne se Nemčija ponaša edino z zmagami in pridobitvami. Nemški "življenski prostor" se je razširil po vsi Evropi. Ambicije tretjega rajha pa segajo še mnogo daleč. Ako zmagata, se bo to poznalo v Severni in Južni Ameriki, še posebno v Afriki in tudi v Aziji.

Po dolgem oklevanju je šla tudi Italija v vojno. In to šele ko je bila Francija že na koljenih. Zgodovinske slave si s tem ni pridobila, a materialno si bo pomagala, kolikor ji bo pač dopustil Hitler, če bo on koncem konca res narekoval ne le nov "mir" nego tudi nov "red".

Anglija poslednja točka

Predno bo mogel Hitler dvigniti svoj zapovedovalni glas daj kot nad Evropo, mora premagati še Anglijo. Ta je sedaj v vojni z njim in še z Italijo po vrhu osamljena, v Aziji pa ji nagaja in jo izriva Japonska.

Nedvomno bi tudi Anglija že padla, če ne bi imela moralne pomoči ameriškega predsednika Roosevelta in njegove administracije ter večine ameriške javnosti. Kajti ta pomoč ni samo moralna nego veliko več. Pomeni pomoč v materialnem in političnem oziru. Angliji daje to vzpodbudo za vztrajanje, četudi se kaj lahko dogodi, da se bo njeno ljudstvo vsled neprestanih napadov nemških letalcev živno kmalu toliko utrudilo, da bo morala sedanja vlada odstopiti in jo nasledil kak angleški Petain ali Laval, kakor se je dogodilo v Franciji.

Sedaj se Anglija še močno brani in Nemčija je izprevidela, da vojna z njo ni šala. Ako je premier Churchill v pravem, bo narekoval mirovne pogoje on Nemčiji, ne pa Hitler Angliji. Kako bo ta krvavi dvoboj izpadel, pa ne more sedaj, na pragu drugega leta nove evropske vojne, nihče z gotovostjo prerokovati. Le ugiba in razla-

ga se lahko. Vemo pa, da če Anglija pade, bo s tem za dolgo-konec demokracije, svobode, civilizacije in delavskega gibanja v Evropi, kajti nacizem jo bi spremenil v ogromno karnarno in ječo ob enem.

Workers' Alliance imela konvencijo

Peta redna konvencija organizacije brezposelnih, Workers' Alliance, se je vršila zadnje dni avgusta v Chicagu. Navzočih je bilo okrog 800 oseb. Njen prejšnji predsednik David Lasser pravi, da je Workers Alliance padla z nad sto tisoč na manj kot 20 tisoč članov. Izjavil je, da je od predsedništva odstopil zato, ker ni hotel pomagati komunistom izrabičiti W. A. v njihove politične namene, preprečiti pa jim tega tudi ni mogel, ker je večina odbora v njihovih rokah. Nedavno je v Chicagu ustanovil novo zvezo brezposelnih pod imenom Workers Security Federation. O nji je dejal, da ne bo protikomunistična, nego proameriška. Čital je pismo predsednika Roosevelta, v katerem mu odobrava novo podvzetje. Lasser je bil nekaj časa s socialisti, nato komunistični sopoltnik in bil poslan na obisk v Rusijo, sedaj pa je "patriot".

Workers' Alliance, oziroma kar je ostalo od nje, je na omejeni konvenciji obsodila konspiracijo in vojno. O konspiraciji pravi, da če se jo uveljavi, bo privedla v vojno, lakoto in diktaturo. Komunist, ki je tisto resolucijo spisal, pa ni pojasnil, čemu ne pomeni konspiracija isto tudi v Rusiji. Ali pa je morda mislil na Rusijo...

Stvarno argumentiranje

V tej številki so priobčeni k razpravi o reorganizaciji JSZ dopisi Kristine Podjavoršek, Franka Udoviča, Kristine Turpin in Josipa Radlja. Nihče teh ne uporablja surovih opazk, namigavanj in sumničenj, nego na pošten način v dostojnem jeziku argumentirajo, kakor se v časopisu spodobi. Vse priznanje takim dopisnikom in dopisnicam.

Še četrta milijona španskih beguncev v Franciji

V neokupirani Franciji je še četrta milijona španskih beguncev (republikancev), ki so pobegnili iz Španije ob koncu civilne vojne, ko so fašisti pogazili republiko. V Franciji žive v veliki bedi. Mnogo se jih je lani vrnilo, ostali begunci pa so v Francovih zapiskih na črni listi in jih bi preganjal, če bi mu prišli v pest.

Francoski premier Petain je problem španskih beguncev predložil mehiškemu predsedniku Cardenasu, kajti republika Mehiko je že vzela v svoje varstvo nad 11.000 španskih beguncev. Mehiška vlada je Petainu koncem avgusta odgovorila, da je pripravljena vzeti tudi ostalih četrta milijona, ker se bodo v Mehiki lahko asimilirali in prostora ima dosti. Toda vprašanje je, kje dobiti ladje za prevoz španskih beguncev iz Francije v Mehiko in kdo naj plača stroške. To je ostalo nerešeno in brčkone bo tako ostalo, dokler ne bo vojna končana.

VZTRAJEN PREMIER, KI SI UPA GOVORITI RESNICO

Angleški premier Winston Churchill ni "apizer", kakor je bil njegov prednik Chamberlain. Ako bo le v njegovi moči, bo v Berlinu dobro vedo, zato ne sovražijo nobenega Angleža

WINSTON CHURCHILL

bolj kakor Churchill in nobenega Američana tako zelo kakor Roosevelta.

Churchill Angliji ne obljubuje v tej vojni ničesar kot solze, trpljenje in krvi in garanje. Kajti edino s temi sredstvi bo v stanju srušiti hitlerizem, ki je zavladal Evropi. Pod Churchillovim vodstvom se je Anglija res pripravila na obrambo in prekrizala Hitlerjev nazir, da bo koncem avgusta triumfalno ukorakal v London ter si s tem podrgel ne le kontinentalno Evropo nego tudi angleško otoke in srušil imperij Velike Britanije.

Delavski dom v Ljubljani

Vzorna socialna ustanova, ki nudi stan mnogim revnim delavcem in delavkam

Urednik Proletarca je v svojem potopisu lani omenil tudi veliko, za ljubljanske razmere moderno posodje na oglu Gosposvetske in Bleiweisove ceste, ki ima na pročelju ponosni napis DELAVSKI DOM.

Tujec bi mislil, da je to pač dom, kakor označe pod tem imenom v našem jeziku razumemo, to je, sedež delavskih organizacij, dvorana za veselice, predstave in shode, soba za družabništvo itd.

Toda ta delavski dom je stanovanjska hiša za one samske delavce in delavke v Ljubljani, ki so najslabše plačani. Tiste, ki zaslužijo preko določene vsote, se sem ne sprejema, iz razloga, da si lahko privoščijo stanovanja drugje. Naredba je torej slična kakor v Zed. državah, kjer vlada sprejema v svoje stanovanjske hiše le tiste delavske družine, ki imajo prenikne dohodke, da si bi mogle najeti dostojen stan drugje.

V Delavskem domu je ob enem Javna borza dela (vladna posredovalnica za službe), velika javna kuhinja, v kateri se dobi obed za od 4 do 6c v ameriški veljavi, in v kleti pa je stan za brezdomce, ki dobe v skrajni sili tu prenočišče.

Slovenski Narod z dne 17. feb. piše o tem Delavskem domu sledeče:

V velikem poslopju na oglu Gosposvetske in Bleiweisove ceste so tri socialne ustanove, a Javna borza dela, ki ima svoje uradne prostore v pritličju, ne spada v ožjem pomenu besede med ustanovo, ki ima ime "Delavski dom" in ki sestoji iz velike delavske kuhinje, delavskega azila in iz stanovanjskih, po večini samskih sobic, namenjenih predvsem delavcem in nameščencem. Vendar je tudi Javna borza dela, čeprav je samostojna in državna ustanova kolikor toliko povezana z Delavskim domom; privlačja namreč stalno številne delavce, pa tudi nameščence, ki iščejo dela, ter imajo pri rokah kuhinjo, kjer dobe v resnici ceneno hrano, najrevnejši pa iščejo tudi zavetja v azilu. Pod azilom je treba razumeti dve skupni spalnici, posebej za moške in ženske, v kleti, kjer prenočujejo revni brezdomci proti plačilu 3 din za noč. To so nestalni stanovalci Delavskega doma, medtem ko najemniki sobic najemajo stanovanja za delj časa ter jih plačujejo na mesec. Stanovanjski oddelki torej ni v celoti azil, saj je v njem največ samskih stanovanj. Le po svojem obratu morda ustanova za službi ime azil, sicer je pa stanovanjska hiša z dobro notranjo organizacijo ali neke vrste delavski hotel, seveda brez luksuza.

Vedeti pa morate, da obrat tako velikega podjetja, ki ima 171 stanovanjskih sob z 255 posteljami in razen tega še skupno spalnico za uslužbenke a 30 posteljami, ni tako enostaven, zlasti še, ker mu je priključena velika kuhinja. Znanost je, da so poslopje Delavskega doma zidali postopno. Najprej so sezidali vogalni trakt za 4 milijone 398,844 din. (l. 1933), čez 4 leta so pa prizidali še trakt ob Bleiweisovi cesti, za kar je bilo potrebno še nekaj nad 2 milijona din. Kredit je dala (razen 140,000 din, ki jih je posodila Mestna delavska zavarovalnica) Javna borza dela kot brezobrestno posojilo za 25-letno odplačevanje. Zdjaj je poslopje tako veliko, da so lahko kurilne naprave ekonomično izrabljene in da uprava ni predraga. Razumljivo pa je, da so stroški veliki pri tako velikem obratu, ki ima okrog 4 milijone din denarnega prometa na leto. Ker je ustanova socialna, ne sme iskati dobička, a ker se mora vzdrževati sama, brez subvencij, mora biti gospodarstvo zelo skrbno ter vestno. Toda pri sobah ni mogoče prihraniti nič razen morda kaj pri elektriki in centralni kurjavi. Toda, če bi sob dovolj ne greli, bi se najbrž marsikdo izselil. Zato se ne smemo čuditi, če kurilnica porabi pozimi na dan 1800 kg premoga. Letos je bila poraba kuriva znatno

večja zaradi hujšega mraza.

Če hoče ustanova veljati za socialno, mora nuditi stanovanja, kolikor poč dopušča kalkulacija, poceni. Dom ima 134 sob z eno posteljo, 23 sob z dvema posteljama, eno sobo s štirimi posteljami in 4 sobe z več posteljami. Mesečna najemnina za posteljo znaša 150 din (\$3) na mesec pri popolni opremlitvi in uporabi kopalnice ter električni luči. To je nedvomno najnižja najemnina za samske sobe v Ljubljani. Sicer so pa najemnine še nižje: 18 postelj oddajajo po 130 din, 10 po 110 din in 36 po 100. Skupni spalnici imata 44 postelj. Zračnili so, da bi bilo na leto 93,075 nočin, če bi bile vse spalnice redno zasedene. Povpraševanje po sobah je zelo veliko ter mnogih prosilcev ne morejo sprejeti. Zato je pogoj, da sme imeti stanovalc le največ 1200 din dohodkov na mesec.

Stanovanjski prostori se dele na moški in ženski oddelki; oba oddelka loči stopnišče. Prav tako azil ali zaščitno prenočišče v kleti. Preden sme gost azila v spalnico, se mora okopati in obleko pustiti v posebnem prostoru. Obleko mu razkužijo. Stanovalci dobi nočno obleko in copate. Zjutraj zamenja nočno obleko za svojo.

Le redko se zgodi, da stanovalci zanesejo uši v skupno spalnico. Priznati je treba, da vlada v vsem stanovanjskem delu vzorna snaga. Zaposlenih je 11 sobaric in dva strežnika. Oprema je preprosta, a praktična. Postelje so železne. Stanovalcem je dovoljeno, da si smejo okrasiti sobice na svoje stroške po svojem okusu s posteljnimi pregrinjali, pa tudi s primernimi zavesami. Posebno okusno je opremljenih nekaj sob v ženskem oddelku, medtem ko so moške sobe bolj vojaške. Samo po sebi se razume, da je za dom predpisan poseben hišni red.

Javna kuhinja je obrat zase. Od leta do leta ima več gostov, kar je razumljivo, saj tudi v Ljubljani mnogo ljudi išče ceneno hrano in javne kuhinje imajo v slabih časih še posebno mnogo obiskovalcev. S hrano v javnih kuhinjah pa gosti niso nikdar povsem zadovoljni, vsaj vsi ne. Tudi nad delavsko kuhinjo so se prejšnje čase mnogi pogosto pritoževali, dokler ni bila izmenjena uprava. Zdjaj nam zatrjujejo, da so pritožbe zelo redke. Novinarjem so tudi dali na poskušajo tri vrste jedi za večerjo. Jedi so zajeli iz kotlov, kjer kuhajo za goste. Kuhajo na paru v velikih kotlih. Večerja je po 2, 3 in 4 din. Za večerjo je bil med drugim segedinski guljaž s svinjskim mesom. Hrana se je zdela dovolj zabeljena sicer je pa v resnici nemogoče po tej ceni nuditi kaj več. Zaupali so nam, da bi kuhinja zdaj poslovala z izgubo okrog 20%, če bi morala kupovati podražena živila. K sreči so se dobro založili preden je nastopila draginja. Opoldne dele kosilo po štirih različnih cenah, 2, 3, 4 in 6 din. Pri kosilu po 6 din je telečja ali svinjska pečenka. Kruha ne računajo posebej, juhe si pa lahko vzame vsak gost poljubno. Zato je razumljivo, da se jedilnice od leta do leta tesnejše. Kuhinja izda na dan povprečno po 700 porcij hrane. To je torej v resnici velik obrat.

Delavski dom je nedvomno zanimiva ustanova, zato so pokazali za njo zanimanje tudi številni socialni delavci iz tujine in naše države. Pripomniti je treba, da podobne ustanove — čeprav je več delavskih azilov in nekateri so celo luksuzni — ni v naši državi. Zelo pohvalno se je izrazil o Delavskem domu generalni ravnatelj Societe Generale d'Emigration Grazziani, češ, da se s takšno ustanovo ne more ponašati niti Pariz. Tujci se zlasti čudijo, da se ta socialna ustanova vzdržuje sama, brez subvencij.

Cemu je toliko ljudi, ki nasprotujejo najraje iz gole zlobe, kakor pa z namenom koristiti dobri stvari?

Rok-ptica, velikan iz 1001 noči

Iz zapiskov Marka Pola vzel Ivan Vuk

Lovci biserov, tihotapci, ribiči in brodarji v Perzijskem zalivu vam bodo, če jim stisnete bakiš, povedali zgodbo o ptici velikanu, ki se mu pravi Rok in o mornarju Sindibadu. Pristavili bodo tudi še, da so videli to ptico tudi sami.

Tisti, ki tihotapijo razne ribe v Zanzibarski zaliv, se jim vedno posreči, da se izmuznejo angleškim stražnim ladjam, ki patrolirajo. In pri Alahu vam bodo prisegli in na svojo morskoro sredo, da so sredi belega dne videli, če ne samo ptico Rok, pa vsaj njena velikanska jajca. Ta jajca so baje tako velika, da jih brodarji z obema rokama niso mogli dvigniti.

Kaj mislite, da je bilo kedaj kaj takšnega, ali vsaj temu podobnega na svetu?

"V pravljicah tisoč in ena noč", boste rekli, "so živele take ptice in smehljaj bo zletel preko vaših ustnic, ki, kakor bi govorili vse spoštovanje starih bajkam — bile so. Ali mi živimo v prosvitljeni dobi in verjame mo le to, kar vidimo."

Vendar se boste čudili, če vam ta ali oni kapetan angleške trgovske ladje, ki pozna vzvodno obal Indijskega oceana kakor svojo kabino, pokaže fragment jajca, luskino, ki je nekoliko centimetrov debela in ki je desetkrat, ako ne več, večja od novejega jajca. Tedaj gotovo ne boste več vedeli, kje začne bajka, kje preneha in kje se začne stvarnost in obratno. Še bolj pa se boste začudili če boste zvedeli, da je bilo v tako jajce skrije 8 nojevih, 40 gosjih, 469 golobjih ali 12062 kolibrovih jajec.

Marko Polo, znameniti beneški mornar, ki je h koncu 13 stoletja prejadral ves Indijski ocean, piše o Madagaskarju in Zanzibaru poleg drugega tudi to:

"Ljudje pripovedujejo, da prileti v gotovem letnem času z juga čudovita ptica Rok. Podobna je orlu, ali neprimerno večja od orla in takó močna, da lahko odnese v svojih krempljih celega slona. Zagrablji ga, zleti z njim v višino in ga nato spusti, da pade na zemljo in se razbije. Ptica potem njegovo truplo požre. Tisti, ki so videli to ptico, pravijo, da so njena krila, ko jih razprostre, dolga 16 čevljev... V nekem zapisku Fra Maura, ki je že leta 1420 potoval v Indijo in je bil v viharju vržen na južni rt Afrike, je zapisano, da so se na tem pustem kraju morali hraniti samo z jajci tega ptičjega orjaka, Rok imenovanega. V zapisku je pisano, da je bilo jajce težko 20 litrov, a krila razširjenega so presegala 60 korakov."

Prvi francoski governer Madagaskarja, Frankur, se spominja v nekem potopisu iz srede 17. stoletja ogromne ptice Viron Petra imenovane, ki je bila v tisti dobi precej številna na južnem delu otoka. Alfonz Gradine, eden najbolj navdušenih raziskovalcev Madagaskarja piše, da je med domačini zelo pogosto slišal ime Viron Petra.

Na podlagi ohranjenih jajec in okostja, je rekonstruirana ptica epiornis. To je bila v resnici ogromna ptica, po obliki zelo slična afriškemu noju, visoka okrog 3 metre. Ali ta ptica ni mogla letati, a še manje

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

Konkurenca med profesionalnimi pacifisti postaja toliko šna, da so se zapletli v boju za preprečitev vojne v vojno med sabo. Isto se je dogodilo pacifistom, ki so šli s posebno ladjo na stroške Henryja Forda v času prejšnje svetovne vojne delati mir med evropskimi vlada-mi. Nekateri sedaj razkrivajo pacifizem čikaške Tribune. Charlesa Lindbergha in nacijskega bunda, češ da so skupno aranžirali eno nedavnih protivojnih manifestacij v Chicagu, na kateri je bil Lindbergh glavni govornik. Priporočal je ameriški vladi politiko sporazuma z Nemčijo in opravičeval Hitlerjeva dejanja. — Socialisti razkrinkavajo novo komunistično frontno organizacijo, ki jo komunisti skušajo pod firmo pacifizma in borbe proti vojni potisniti med ameriško ljudstvo. Tisti, ki so se komunistični mirovni akciji že pridružili, pa odgovarjajo, da so v nji v važnih odborih tudi odlični duhovniki in humanitarci. Poleg teh je še veliko drugih pacifističnih pokretov in poštarji imajo z raznašanjem njihovih pisem in propagandnih tiskovin veliko dela.

Prosveta z dne 27. avgusta vprašuje nasprotnike konkskripcije, čemu vidijo v nji samo nevarnost fašizma, ne pa tudi možnost, da privede v komunizem? Pa bi res ne smeli pozabiti, da ima Sovjetska Unija obvezno vojaško službo. In ta ista država trdi, da ima najboljšo demokracijo na svetu in socializem. Nemčija je dobila fašistično diktaturo prej nego konkskripcija. Francija, ki je do svojega sedanjega poraza imela obvezno vojaško službo že dolgo dobo, pa je slovela za trdnjavo demokracije. Argumentov je torej mnogo za in proti. Najbolje bi bilo, če bi tisti v ameriški javnosti, ki so le za mir, in proti oboroževanju, delovali bolj za odpravo vzrokov, radi katerih se države oborožujejo in uničujejo druga drugo.

"Father" Coughlin se otepa obdolžitve, da je v zvezi z bundovci, "krščanskimi frontarji" in drugimi fašisti. Njegova cerkev uči, da lagati ni dovoljeno. On se ne ravna potem nauku in cerkev mu ne stopi na prste. Kajti Coughlin je v evropskem fašističnem svetu smatran za izbornega propagandista in prid totalitarnih sil, pa ima prav tam vpliv in "protekcijo". Če bi se na primer navdušil za mednarodni socializem, bi pa cerkvena oblast takoj udarila

po njemu. A kot fašist svoja duhovska oblačila in svoj "hram božji" v Royal Oaku lahko poljubno izrablja vzlic protestom onih katoliških duhovnikov, ki so res za socialno pravičnost in demokracijo.

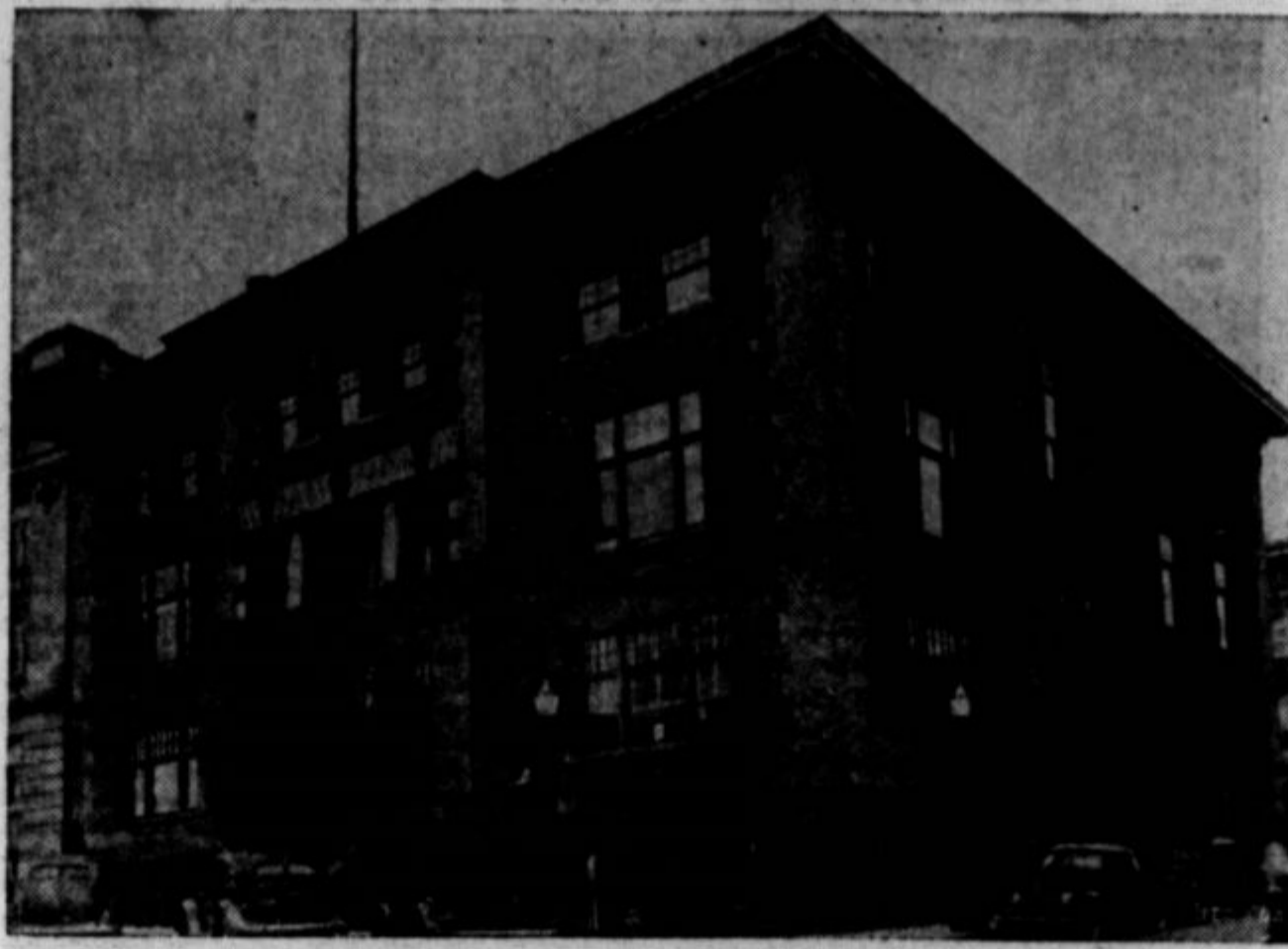
Slovenofili v Ameriki — ali morda le par slovenskih — še vedno sanjajo o odrešenici, ki pride s severa, da odvrne kelih trpljenja od slovanstva. Dogodki na Poljskem in Češkem, izrabljanje slovaškega naroda za pangermanizem in pritiski osišča na Jugoslavijo in Bolgarijo pa prav nič ne kažejo, da se bliža ura odrešenja in gotovosti za narodno samostojnost. Zdaj je po enemu, zdaj po drugemu malemu narodu, kajti v veljavi je dandanašnji spet zversko pravilo, kakor v džungli.

Cudeži se še vedno gode. Earl Browder je pred dobrim letom dni trdil, da je prav toliko možnosti za sporazum med Sovjetsko Unijo in Hitlerjem kot zanj biti izvoljen za predsednika ameriške trgovske komore. Francoska vlada je pred nekaj meseci še zagotavljala, da je ni sile, ki bi mogla zrušiti zvezo in prijateljstvo med Francijo in Anglijo. A dogodilo se je, da je Rusija v sedanjem konfliktu na strani Nemčije in da je uradna Francija z Anglijo v sovražnih odnosih. Svoja letala je dala na razpolago Hitlerju in Mussoliniju, četudi bi bila lahko držala besedo in vztrajala v borbi, magari s preseljitvijo vlade v kako svojo kolonijo, ali pa v London. Kajti Franciji se ne bi godilo nič slabše, če bi njena vlada držala obljube, kakor se ji sedaj, ko mora Petainov-Lavalov režim slepo sprejeti Hitlerjeva povelja in mu udano hlapčevati.

Autonomna Hrvatska je imela pod "krvavo srbsko diktaturo" težke čase. A tudi sedaj, ko je v notranjih zadevah neodvisna in v jugoslovanski državi tvori dualna država, ji ni boljše. Izgrede komaj kroti. Politični umori so postali običaj. Izgleda, da je vsakdo v nji drug proti drugemu namesto da bi upoštevali rek "vsi za enega, eden za vse."

William Boyd-Boič je dobro vedel, čemu je predlagal novo izjavo udanosti ameriških Hrvatov zvezni vladi in prisego zvezdnati zastavi. Prav tako glavni blagajnik HBZ Vuk. Kampanja za odzvem državljanstva onim priseljencem, ki so "nezvesti" tej deželi, narašča. Vuk in Boič, ki sta prijate-

VELIK USPEH UNIJE KOVINSKIH RUDARJEV

V Denverju, Colo., se je nedavno vršila konvencija unije kovinskih rudarjev in topilničarjev (International Union of Mine, Mill and Smelter Workers, prej Western Federation of Miners). Pripada k CIO. Njen predsednik Reid Robinson je poročal, da je članstvo unije naraslo in v topilnicah dela pri takih družbah, ki so unijo prisniale popolnoma. V sporih z drugimi unijami zaradi ju-

ridicacije je pri glasovanjih, ki jih je vodil NLRB, zmagala 91 odstotkov. Zvišanje mezde znaša približno šest pa 53 odstotkov. 70.000 delavcev v kovinskih rudnikih največji, kar jih ima imenovana unija. To poslojje je bilo prej last bogataškega kluba, sedaj pa služi rudarjem, ki so komforna, katerega nudi, res vredni. Na gornji sliki je poslojje unije IUMMSW v mestu Butte, Mont., kjer so veliki bakreni rudniki.

lja Radničkog Glasnika, poudarjata, da se kaže na tujerodce sovražno, češ, da so komunisti in petokotolci. Resolucija udanosti in prisega zvezdnati zastavi na slovesni seji družtev HBZ pa naj jih opere osumljenja, kajti kadar človek ponudi v patriotski zavezi svoji novi domovini, oziroma njeni vladi magari življenje, če ga bo potrebovala, kdo more še trditi, da je med Hrvatmi kaj komunistov in drugih nasprotnikov ameriškega patriotizma in ameriške vlade? Sicer je zadeva res resna in Boič, član ohijskega senata, to ve. Tudi uredniki Radničkog Glasnika so praktični in so se zavarovali proti raznim neljubim incidentom že pred par leti.

Velika kneginja Marija, članica bivše ruske dinastije Romanoff, se je smrti Leona Trockega zelo razveselila. Ona ima zavetje v Zed. državah, kjer je še vedno "velika kneginja". V Evropi ne bi bil njen "titel" nič vreden, tu pa se ji še izplačuje. Do Trockega, to se razume ne more imeti simpatij. Pod njegovim in Leninovim režimom je padlo mnogo aristokratov, med njimi odstropi car in večina njegove družine. Pa tudi drugih, ki so delovali za padec carizma in preobrat izvršili še ko je bil Trocki v New Yorku in Lenin v Švici. Ko so jo reporterji v Chicagu vprašali, kaj misli o Trockemu in njegovemu koncu, je rekla, da jo zelo veseli, ker je bil pokončan. "Požel je kar je sejal. Nihče ne simpatizira z ljudmi, ki jih je on dal pobiti. Čemu bi mi pretakali solze za njim." Nato se je odpeljala vsa vzradoščena, da se "javnost" še zanima zanjo.

Wendel Willkie je bil vprašan, ako mu je všeč, da ga je "father" Coughlin v svojem listu Social Justice pohvalil in izjavil, da ker se ameriško ljudstvo mora odločiti, komu poveriti vaje za prihodnja štiri leta, bo storilo najboljšo, ako to službo izroči republikanskemu kandidatu. Willkieju je znano, da je Coughlin pred štirimi leti organiziral "mogočno tretjo stranko" in v nji žalostno pogorel s svojim kandidatom vred. Takih agitatorjev Willkie noče, toda vzljete temu ni Coughlina direktno odbil, nego le izjavil, da si ne želi pomoči v agitaciji od nikogar, ki ima rasne ali verske predsodke. Coughlin mu je takoj odgovoril, da jih nima. Well, ena laž manj ali več je "fathru" vseeno.

V JSZ se odločuje o vprašanju njene bodočnosti. In sicer na demokratičen način. Ni pa demokratično pretiti, da če ne bo tako in tako, bo pa razkol in konec zveze. Taki demokrati niso bili demokraciji še nikdar

in korist. "Osvoji, če moreš, in če ne, razbij!" je komunistično in nacijsko geslo. Demokratično pravilo pa je, da skušaj pridobiti večino za svoje ideje, in ako je ne moreš, da delaš naprej v duhu svojega poštenega prepričanja za uveljavljanje svojih nazorov z demokratičnimi metodami.

Hitlerjeva Nemčija si je s svojimi zmagami v Evropi pridobila pot do praga Anglije. Nizozemska, belgijska, norveška in francoska vzletališča so sedaj njena in z njih je na angleške otoke čisto blizu. Pa napadajo angleška mesta in vasi dan z dnem in noč za nočjo. To je vojna proti civilnemu prebivalstvu — najbolj barbarška, kar jih pozna zgodovina v tolikšem obsegu. Namen ji je utruditi civilno prebivalstvo Anglije toliko, da postane vsled pomanjkanja spanja ter neprestanega strahu pred smrtjo in požari živčno ubito, nesposobno za delo in udano resignaciji, v misli, da je vsak odpor zaman. Takšna je vojna v najbolj "prosvitljeni dobi". Angleškemu vrhovnemu poveljstvu in Churchillu povzročila to velike krubi. Vlada v Londonu vseeno vztrajno trdi, da bo Anglija zmagovalka.

ČLANSTVU JSZ V PREUDAREK

Milwaukee, Wis. — Vprašanje odstopitve naše Zveze od S. P. je torej pred čelni, da ga rešijo po svojem najboljšem prepričanju. Vprašanje samo je zelo važno. Kajti gre se za življenje in obstoj organizacije, ki je leta in leta širila delavsko izobrazbo v smislu socialističnih principov in s tem dosegla lepe uspehe, četudi se ji ni posrečilo organizirati večino Slovencev v močno vejo na drevesu soc. stranke. (Op. u.—Tvoji približno šestino njenega članstva, kar pomeni, da je več kot močna veja.)

Vendar pa je JSZ ohranila lepo število sodrugov, ki so priprani v rešitev delavskih poblehov v socializmu. To doseči ni bilo lahko, ker je bil tabor JSZ vedno naskakovan od črne garde. To je eden izmed mnogih uspehov, katerega zamore JSZ beležiti v svoji zgodovini in torej so tisti bivši in sedanjí sodrugji, ki so se prelevili v faniatične narodnjake ter vpjajejo v javnost, da JSZ nima v političnem oziru nobenih uspehov v celem svojem delovanju, zato svetujejo odstop od S. P., da nadaljuje svoje delo v narodnem in kulturnem oziru "pravi jezuiti" v delavskem gibanju, ker se poslužujejo iste taktike, to je, laži za dosego svojega namena. (Op. u.—To je najbolj surova, najbolj provokativna "ugotovitev" kar jih je še

kdo napisal v razpravi o JSZ. Nihče drugi ni šel v insultiranjju toliko daleč. Bržkone se s. Vidmar ne zaveda, kako nesocialistično je to njegovo podtkanje. Tudi z resnico niso njegove trditve nič v sorodu.)

Popolnoma pravilno je bilo, da je zbor prepustil to važno vprašanje v končno rešitev članstvu, četudi je bila želja skupine z urednikom na čelu, ki deluje za odepcevit, da tako zadevo reši zbor sam.

Kot razvidno iz referatov na zboru, katerih je bilo več kot preveč (referatov ni nikdar preveč, samo če je čas zanje, odveč pa je tratenje časa in prostora s hujskanjem) so bili vsi usmerjeni na eno točko, namreč, kako priti hitreje do ločitve od S. P. Omenil bom le par referatov, ki so po mojem mnenju igrali glavno vlogo ločitve. Referat našega novega sodruga Petrovicha je po mojem mnenju najbolj zanimiv. (Ako bi bil s. Vidmar bral letošnji Majski Glas, česar očitno ni storil, ne bi bil zapisal te žaljivke o človeku, ki je bil eden glavnih graditeljev naše gibanja v Clevelandu in je danes prav tako spoštovan sodrug kakor je bil.) Kajti spisan je za obe grupi, za in proti, prav na način kakor nastopa referent sam, kdor ga osebno gozna. On pravi:

"Namen JSZ in Prosvetne matice mora biti tudi v bodoče, da širi ideje socializma. Ako zgrešimo ta cilj, potem lahko razpustimo organizacijo..."

To izjavo podpisem tudi jaz. Dalje on pravi: "Soc. stranka je že danes razdeljena v dve skupini in moje priporočilo je, da JSZ posluje sama zase in širi naprej ideje socializma."

Torej s. Petrovich ve, da sta že dve grupi v S. P. in priporočila še tretjo za našo Zvezo. Ali se tako razlaga izrek Karla Marksa, "delavci vsega sveta, združite se!"?

Kakšen socializem bo JSZ širila? (Kdo pa ima monopol na socializem? Komunisti si ga laste, eselpisti, trockisti, S. P., Lewestonovci itd. Ali ga ima morda Progressive Party Federation? Mar nima JSZ prav toliko pravice delovati zanj kot vsaka druga skupina? Pustite rajše nasprotnikom, naj jo napadajo. Vsi, ki so za socializem, pa naj delajo zanj, če nočejo v JSZ, pa v kateri drugi skupini!)

Mogoče Petrovich želi, da bi JSZ začela propagirati "new deal" demokratske stranke, kot so to delali po ločitvi bivši sodrugji v New Yorku, za katere je lomil kopja s. Zornik?

Drug važen referat, ki je vplival na ločitveno akcijo, je podal bivši sodrug in graditelj JSZ Ivan Molek. Dasi dobro zamišljen me je zelo presene-

til. V jedru povzdiguje kulturno polje, politiko pa prepušča Amerikanem. Pravi, da je bilo vse naše delo zadnjih 30 let na političnem polju zapravljeno. Te njegove besede kažejo njegovo utrujenost, kar ni nič čudnega za človeka ako po 30 letih trdega dela v delavskem gibanju kot ga je vršil on ne vidi zadostnega uspeha. (Tudi tu dela dopisnik krivico referentu in njegovim izvajanjem. Ker nima drugega argumenta protijim, se poslužuje demagogične fraze o "utrujenosti". Naj vsakdo primerja Molkov referat, ki je v zapisniku zbora v prilogi tega Proletarca z gornjimi insunicijami, pa bo marsikomu jasno, kaj zastuplja našo in splošno delavsko javnost.)

Delo, ki ga je vršil sobrat Molek in drugi v soc. vrstah, ni zapravljeno. Ideja socializma še živi. In če je noče več širiti z isto energijo kot jo je v preteklosti, bodo to storili drugi, ki zavzamejo vrste padlih.

Kultura je potrebna. Istotako politična vzgoja v borbi za kruh. Dasi smo najmanjša narodnost v tej deželi, imamo kulturnih organizacij toliko, da se z njimi lahko merimo z velikimi narodi, politično pa samo eno, namreč JSZ, in še ta naj nam v bodoče ubija v glavo slovenski patriotizem, okinčan s kulturnimi priredbami. Ti nasveti seveda prihajajo od ljudi, katerim so osebni interesi več kakor pa socialistični principi. (Zlagana, iz trte izvita trditve.)

Ker je S. P. danes edina politična organizacija v tej deželi, ki ima popolnoma delavski program (čemu pa je bilo potemtakem treba v Progressive Party Fed., in kako ta, da trdi isto nad ducat drugih skupin?), je dolžnost slehernega delavca, da deluje za njeno porast, ne pa za njen razpad. (Kdo je deloval, da je nazadovala v Wisconsinu in še bolj drugje z 19 tisoč na 3 tisoč članov? Mar JSZ, ki je z njo vsikdar sodelovala, dočim so vse druge federacije izginile?)

Apeliraj, da glasujete proti predlogu Fr. Zajca (na glasovanju je predlog zbora, ne več kakega posameznega člana), da JSZ še nadalje širi ideje socializma, za kar je bila ustanovljena.

Joe Vidmar, član kluba 37. (Ako ne bi bil gornji dopis toliko žaljiv in izzivalen, poln neresničnih trditve, bi bilo boljše za dopisnika in za problem, o katerem misli, da razpravlja. Ampak govori le o stranki in zmerja one, o katerih trdi, da jo hočejo uničiti. Načrta, kakršnega je sprejel zbor za ohranitev naših ustanov in za ojačanje socialističnega vzgojnega dela med slovenskim delavstvom v tej deželi, o naših nalogah v borbi z reakcijo pa se dopisnik ni niti dotaknil.)

Opozorilo
Ker nimamo sproti točnih podatkov, kje nastopata na svojih shodih socialistična kandidata Thomas in Krueger, opozarjamo sodruga in somišljenike, da naj pazijo na naznanila v lokalnih listih in pomagajo k čimboljšemu uspehu.

Aeroplanska produkcija
Zed. države se dvignejo v par letih v industriji za izdelovanje letal na prvo mesto. Ne samo na prvo, ampak na prvo v primeri z vsemi drugimi deželami skupaj. Tako trdi vladni obrambni odbor. Pravi, da bo ameriška oborožena sila dobila iz tovarov prihodnje leto že 800 novih letal na mesec in nato čezdalje več.

ZNAMENJE ČASA

Nekoč, ko se je svet pomikal v civilizacijo, je bila v marsikateri deželi smrtna kazen odpravljena. Socialisti vsepovsod so propagirali proti nji. Pa tudi ruski boljševiki.

Toda ko so zavladali, in potem fašisti v Italiji in naciji v Nemčiji, je bila smrtna kazen kar na debelo uveljavljena. Nemčija si je celo izbrala gljotino v ta namen. Kajti odsenkanje glave v smrt obsojenim je baje bolj nečastno in poniževalno za žrtev, kakor pa če se ji bi nataknilo zanjko na vrat.

Nemčija je meseca avgusta uvedla smrtno kazen tudi na Norvežkem, kjer je bila odpravljena pred 65 leti. In sicer kar brez dekreta. Njen vojni sod si je vzel to pravico in Norvežani nimajo pri tem ničesar odločiti, nego dati le glavo, kadar bo kdo izmed njih obsojen v smrt. Prva smrtna kazen pod naciji je bila na Norvežkem izvršena 20. avgusta. Žrtev je bil naturaliziran norveški državljani italijanskega pokolenja, 35-letni Carlos Santi. V ranju v njegovem domu se je zgodil med njim in nekim nemškim vojakom pretep, v katerem je bil slednji ubit. Za kazen je moral tudi Carlo Santi umreti.

Vsebina 1. številke Cankarjevega glasnika IV. letnika

Cankarjev glasnik, 1. številka IV. letnika, ki je izšla prošli mesec, ima sledečo vsebino: Uvodnik, Nazaj ali naprej? Dalje črtico Mušice, spisal E. K.; Drobec Prešerna v Ameriki (poročila Ivan Molek); Naš St. Clair (Milan Medvešek); Dječeta pot (pesnitev, E. K., nadaljevanje); Žrtev, tragedija delavskega voditelja v 3. dejanjih, Angelo Cerkvenik; Slovenske ustanove v Clevelandu (zbira in urejuje Ivan Jontez); Čudotvorna smrt, spisal Ebin Kristan (ta povestica je zajeta iz življenja človeka, ki je bil pisatelj vsak); Našim pastirjem (pesem, Anton Debeljak); Julkina zmeta (nadaljevanje povesti, E. K.); Priimki — odkod? (Božidar Borštnik). Poleg teh je v tej izdaji zanimiva stvar pod naslovom Skodelica kave in precej kratkih notic.

Naslov Cankarjevega glasnika je 6411 St. Clair Ave., Cleveland, O. Naročnina je \$3 na leto.

Yellowstone profitiral

Vsled ukinitvenja turisticke evropske dežele je profitirala posebno zvezni Yellowstone park. To ne pomeni, da je napravil dobiček, pač pa, da ga je obiskalo več ljudi kot kdaj prej, namreč okrog pol milijona.

Dies tole ugotavlja

Kongresnik Martin Dies, ki preiskuje neameriške aktivnosti, karkoli to pomeni, pravi, da podpira šest milijonov Američanov tuje izme. V mislih ima nacije, Mussolinijeve fašiste in komuniste.

Slednjih je, pravi on, nad sto tisoč organiziranih, pristavev imajo nad dva milijona in dohodkov deset milijonov dolarjev na leto. Trdi, da so njegovi pregledovalci ugotovili to iz knjig dohodkov in izdatkov komunistične stranke v New Yorku.

ZA LICNE TISKOVINE
VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

Adria Printing Co.

1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.
Tel. Lincoln 4700
PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrt leta; za Chicgo in Cioero \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue
Chicago, Illinois

Razprava o reorganiziranju J. S. Z.

RADELJ ZA OHRANITEV NAŠEGA POKRETA IN ZA STRPNOST

West Allis Wis.—Pričakoval sem, da se bi kdo oglašil v Proletarcu iz Milwaukeeja glede osamosvojitve JSZ, oziroma o predlogu za organizacijo odcepitve od soc. stranke.

Ako bi bil jaz na proštem zboru, mislim, da bi glasoval kakor so naši drugi delegati in delegatice. Nič zato, če so ostali v manjšini. Čast naših naselbin ni vsled tega nič trpela. Kajti vse ni še izgubljeno. Upam, da se bo problem mirnim potom izravnal. Moj klic prizadetim je le, ne razbijajte, nego delujte, da ohranimo kar smo sezidali.

Na vprašanja, kaj mislim o reorganizaciji, oziroma predlogu zbora za odcepitve, bi bil kaj omenil že prej. A v stranki in Zvezi vsled slabega zdravja nisem aktiven in bi bilo sploh boljše za moje zdravstveno stanje, da se ne bi zanimal za nobeno stvar, ki vzuja človeka. To je vzrok, čemu sem se ogibal k temu problemu izraziti svoje mišljenje. Pa je že tako, da je človeku stvar pri srcu in se v zvezi temu oglašil.

Pri nas se splošno govori, da ako manjšina pri splošnem glasovanju propade, bosta tukajšnja kluba odstopila in postala direktno včlanjena pri državni soc. organizaciji. (Op. u. — Slednja deluje sedaj največ v Progressive Party Federation.)

Ako ostanejo zastopniki naših klubov pri svojem sklepu, tedaj kajpada bi napravili škodo Zvezi in našemu gibanju v obče.

Zveza bi v tem slučaju trpela udarec gmotno in moralno ne le na članarini, nego kot pravijo tudi na koledarskih oglaših in onih, ki jih dobiva Majski Glas. (S. Radeljnu v pojasnilo: Te pretanje so bile "privatno" izražene že tik po proštem zboru. Kar pomeni isto če bi naravnost rekli: "Ali naj bo po našem, čeprav smo v manjšini ali pa naj vse skup vrag vzame!")

Dalje bomo trpeli na literaturi in Prosvetni matici.

To bi pomenilo, da se naj smatra za nekakšne diktatorje, ker se ne bi pokorili večini. To pa jaz sovražim z dna srca.

Drugi, naši stiki s Čikažani v JSZ bodo pretrgani, med nami pa bi nastala nagajivost in prepir. Sodužništvo se bi ohladilo in nastala bi odtujenost med nami. Naša kluba bi pričela še bolj pešati, mladine pa še nimamo za sabo.

Tukajšnja reakcija, ki ima sedaj še spoštovanje do nas, bi dvignila glavo ter skušala uničiti vse, kar smo gradili v zadnjih 40 letih.

Kako je tekla razprava na zboru, ne vem točno. Videl bom to v zapisniku. (Priobčen je v tej številki.—Op. u.)

Ako se bi hotela Zveza pridružiti kakšni grupi na vzvodu, bi bil jaz proti. (Sprejeti načrt ne določa pridruženja nikamor.—Op. u.)

V stranki in na proštem zboru se je razpravljalo o takih pridruženjih. Spletke je bilo mnogo v obema, pa smo se jih otepli na demokratičen način.

Sicer od nas ne bi bilo kaj dosti več pričakovati. Ako nisem dosegel za dobro stvar večjega uspeha v svojem življenju, ni moja krivda. Zmotljivi pa smo vsi, tudi eksekutiva JSZ.

Ako bi bila nas poslušala pred 14 leti, oziroma osvojila resolucijo kluba št. 37, bi napravila pameten ukrep.

Možno je, da bi bila odcepitve JSZ od stranke pomota. Toda ker je bila na zboru sprejeta z veliko večino, bomo vsled nje skupno plačali posledice, ali pa želi uspehe, kakršne bo že rezultat. Ne vidim pa vzroka, čemu bi morali vsled tega rebelirati ali odstopiti, kar nas je na severni fronti.

Mogoče izpade splošno glasovanje drugače kakor si je predočila večina zbora. Zato je še toliko bolj nesmiselno kar v naprej pretiti, ker to ni demo-

kratično in vsled tega tudi socialistično ni.

Za pomirjenje vzruženih duhov priporočam, da bi tukajšnja kluba povabila avtorja večinske resolucije na skupen shod, da nam bi dal nekaj pojasnil in da bi ga tudi mi malo obdelali. Mislim, da se bi odzval. Torej ne prenačajte se.

Časi so resni. Demokrati so iz soc. stranke vzeli nekaj njenih točk, pa pravijo nekateri, da naj prevzamejo še druge in socialistične po vrhu. Ako se jim bi dalo odgovorna mesta, je ne del lahko prepričan, da bodo pošten socialni program na temelju postav tudi izvrševali.

Kakor jaz vidim, se bo šlo spet po starem, to je med demokrati in republikanci. Na eni strani za ohranitev vsaj tega kar je kongres v poslednjih letih vsled krize za delavce koristnega sprejel, in na drugi za odpravo vsega tega. Tako gre agitacija med demokrati in republikanci. Prvi pravijo, da če slednji zmagajo, bo konec pridobitev, ki jih je bilo delavstvo deležno od zadnje krize naprej.

Mogoče mi bo kdo rekel, da vrtoglavih z gornjim priporočilom in mnenjem, a jaz res mislim, da bi socialisti dosegli večji uspeh, če bi na političnem polju bolj praktično delovali.

Skušnje v Wisconsinu nas uče, da nas bo zadela največja katastrofa, če pri prihodnjih volitvah zmagajo republikanska lista.

Pozdrav vsem zavednim delavcem in delavkam.

Joseph Radelj.

VZROKI, ČEMU SEM ZA PREDLOG VEČINE?

Cicero, Ill. — Od clevelandškega zbora JSZ, na katerem je bil sprejet predlog za reorganiziranje naše Zveze, izražajo dopisniki o tem vprašanju različna mnenja za in proti.

Na omenjenem zboru sem bila poleg Filipa Godine zastopnica kluba št. 1. Poslušala sem razprave na sejah kluba skozi

par let pred zborom in že prej, nato na tem zboru in sedaj sklenila, da tudi jaz izrazim svoje mišljenje.

Na zboru smo imeli priliko izprevideti, čemu je toliko aktivnih članov in voditeljev Zveze za reorganizacijo. To je, da postane Zveza samostojna. Oni, ki so v vodstvu že toliko let in so svoje delo sposobno vršili, bodisi na političnem polju kot na polju Prosvetne matice; slednja je izdala lepo število knjig in pomagala dramskim društvom, na slavnih podpornih društvih in drugim — kolikor je mogla. To bo razvidno iz zapisnika. (Op. u.—Priobčen je v tej številki.)

Naglašano je bilo, da je naš Ameriški družinski koledar knjiga, ki jo je vredno ohraniti, enako Majski Glas in obvarovati Proletarca. Delo s temi publikacijami je naporno, kar so potrdili vsi, ki se trudijo zanje, zato so tudi glasovali za reorganizacijo. Navajali so, kako so druge federacije propadle, ker so zanemarile svoje delo, naša pa je še tu in uspeva vzlic oviram, ki so nastale po krivdi vnanjih vzrokov.

Tako sem tudi jaz zaeno z veliko večino drugih glasovala za načrt, o katerem je bilo na zboru splošno mnenje, da je dober, in da bo uspel, ako smo res za demokracijo in socialistično delo, ne pa da bi si nagajali.

O Proletarcu je bilo rečeno od mnogih, da bi bil v čast tudi večjim narodom kakor je naš, nam pa je v ponos. Govorniki so omenjali, da so ga bili veseli tudi v Jugoslaviji, dokler je še smel tja.

Ko sem bila na obisku v starem kraju, so mi pravili, da je šel en posamezen izvod Proletarca od čitatelja do čitatelja in ga je čitalo posamezno število v dotičnem mestu okrog sto ljudi. Spravljati v nevarnost tak list bi bilo krivično in pogubno. Namen reorganizacije je, da se tej nevarnosti ognemo kolikor mogoče. Nikomur pa ne bo zabranjeno tudi v novi obliki Zveze posvetiti svoj čas agitaciji za soc. stranko, in vsakdo ji bo lahko direktno pripadal.

Moj klic je, delujmo za ohranitev tega, kar imamo. Kajti če izgubimo unije, svoje liste in svoje organizacije, bomo poštepani. — Kristina Turpin.

Odmev starega člana JSZ

Chicago.—Pazno zasledujem razprave glede reorganiziranja JSZ. Ker me stvar zanima, ne morem ostati nevtralen, da ne bi povedal svoje mnenje. Član sem od početka, tako da sem že star postal od kar sem zraven. Meni tudi ne ugaja zaključek zbora JSZ, da se odcepimo od soc. stranke. Jaz sem za to, da ostanemo pri nji. Sedaj vsaj nekaj štejemo, ako pa postanemo sami zase, namreč da smo samo simpatičarji soc. stranke pa ne bomo v splošnem šteli "nič". Vsi oni, ki se strinjajo s predlogom S. Zaitza pravijo, da bomo lahko več delali za JSZ in da bomo pridobili več članstva, ker bodo manjši mesečni prispevki. Res je težko plačati 50c na mesec, ali po mojem mnenju ta argument ne drži. Komur je kaj za socialistični princip, se ne bo upiral mesečini, komur pa ni nič za stvar, pa ne bo zraven pa če je mesečina znižana na 10c.

Argument, da če odstopimo od soc. stranke, da bomo ohranili JSZ in vse drugo, kar smo zgradili v teku tridesetih let, tudi ne drži. Moje skromno mnenje je to: Če se naša mladina ne bo zainteresirala za naš pokret, da prevzame vaje iz naših rok in dela naprej po začrtani poti (ker mi se že staramo), da od danes deset let ne bo več JSZ. Morda se motim, ali to je moje lastno mnenje.

Pravimo, da je danes soc. stranka zelo šibka. To je že res; če gremo še mi proč, bo pa še šibkejša. Lahko pa se stvar še preukrene. To bo pokazala bodočnost. Če je nam usojeno, da izginemo, torej naj zginemo skupno, ne separatno!

Frank Udovich.

Sklep kluba št. 37

Milwaukee, Wis. — Ni bil moj namen spučati se v razpravo v Proletarcu o načrtih, ki so bili predloženi na zboru o reorganiziranju naše Zveze.

Na prošlih sejah kluba je članstvo o tem razpravljalo in želelo, da pošljem sklep seje Proletarcu, da ga priobči.

Ko smo razpravljali o načrtih, smo imeli pred očmi tole: Ali bo mogoče še nadalje prodajati naše publikacije in nabirati oglase za nje med rojaki v Milwaukeeju, ako se članstvo Zveze izreče za odstop iz soc. stranke? Rojaki tukaj so bolj naklonjeni soc. stranki kot pa JSZ. Večina naših simpatičarjev je kupovala Am. družinski koledar in Majski Glas z zavestjo, da s tem podpira JSZ, ki je ob enem del soc. stranke.

Večkrat se je pripetilo, da nam je kdo zabrusil v obraz, da "Chicago ne bo podpiral", soc. stranko pa vedno. V takih slučajih smo lahko odgovorili, da smo tudi mi člani soc. stranke, in je pomagalo. Na kaj naj se izgovarjamo, ko se odcepimo, ako se nam zaluča nekaj takega v obraz. Naša Proletarčeva zastopnika se že sedaj bojita pobirati naročnino, ker vešta, kaj jih čaka. V več krajih odpove. Ali se bo z odstopom iz stranke našemu pokretu pomagalo ali škodovalo?

Mi poznamo milwaukeeško naselbino in vemo kaj delamo. Soc. stranka ima še vedno ogromno število pristavev ali "loose membership", kot jih je imenoval sodrug Garden na Zboru. Ob vsakih volitvah sprejmejo kandidati soc. stranke med 45 in 50 tisoč glasov, pa če so še tako nepoznani v javnosti. Iz tega razloga je članstvo našega kluba soglasno za Gardnov predlog.

Nekaj takega kot Gardnov načrt je priporočal pred leti pokojni s. Frank Novak. Ako bi bil še živ, bi ga bil predložil zboru v Chicagu pred 4. leti.

Za klub št. 37 JSZ:

Christina Podjavoršek, tajnica.

ŠE O REORGANIZACIJI J. S. Z.

Cleveland, O.

Čitam in zasledujem dopise nanašajoče se na to važno vprašanje. Tehtam argumente, ki jih podajajo oni ki so za reorganizacijo, kot one, ki so proti in žele da ostane "vse pri starem". Priznam, da imajo nekaj pravih oboji, tudi tisti, ki zagovarjajo stališče, da ostanemo v stranki.

Nikakor pa se ne morem strinjati z onimi, ki niso aktivni ne v stranki in ne v JSZ, pa vendar radi napadajo one, ki jim je za rešitev tega kar imamo. Ne verjamem, da je njihov namen pošten, ko bi bil, bi bili tudi bolj aktivni v delu za JSZ in za stranko, pa niso ne tu, ne tam. Akcija in delo za stvar, fantje in možaki, to je kar šteje, pokažite, da ste aktivni z dejanji ne samo z besedami, to bo boljše.

Na XII. rednem zboru sem videl pretežno večino naših starih, delavnih in zaslužnih sodrugov, ki so od 25 do 35 let v socialističnem pokretu aktivni. In ti sodruzi in sodruginje niso kar tje v en dan razmotrivali o predlogu za reorganizacijo J. S. Z. Pač pa so iskreno preštudirali vse argumente za in proti in po temeljitem premisleku tudi glasovali kot so in rezultat je bil 35 glasov za reorganizacijski načrt kot ga je predložil S. Frank Zaitz, in 15 glasov proti.

Priznam, da so imeli tudi oni ki so glasovali proti, iskrene namene, posebno ne dvomim v iskrenost tako delavnega sodruga kot je Anton Garden. Ampak, razmere in pa stagnacija v socialističnem pokretu, ter to, da ohranimo kar smo tako dolgo gradili in negovali, nas silijo v osamosvojitve, ali pa počasno hiranje in v končno propast. Danes ni prav nobenega izgleda, da se bo stranka pojačala, ali da bi bilo kje opaziti kako večje zanimanje za neodvisno politično akcijo od strani ameriškega delavstva. In če tega ni, čemu naj mi pri JSZ doprinašamo svoje žrtve za druge ko pa imamo sami svoje

institucije, publikacije itd. za vzdrževati.

Da je prišlo do katastrofalnega nazadovanja v ameriškem socialističnem gibanju, ni naša krivda. Mi smo storili kar največ smo mogli, da smo pomagali stranki, in prepričan sem, da ji bomo tudi v naprej ne glede kakšen bo izid glasovanja. Naše smernice bodo socialistične kot so bile do zdaj, in šli bomo naprej po začrtani poti za našo socialistično stvar.

Anton Jankovich.

Kdaj bo spet S. P. tako močno

Chicago. — V parku Pilzen na 26. cesti se je v petek 23. avgusta vršil piknik v počast aldermanu 22. warda, v kateri žive Čehi, Poljaki, Slovenci, Zidje in razne druge narodnosti. Sedaj prevladuje v nji že skoro popolnoma tu rojena generacija. In dasi je bil piknik v petek, so poročali listi, vtevuši češki, da se ga je udeležilo 35 tisoč ljudi.

Toliko jih sicer v tisti park ne gre, toda piknik se je pričel popoldne in končal proti jutru. Ljudje pa pridejo in gredo.

Sedaj pa se vprašujemo, če lahko ena warda v počast enemu aldermanu v Chicagu aranžira tolikšno prireditev, čemu bi jo S. P. vsaj skupno ne bi mogla imeti takšno, da bi prišlo nanje recimo par tisoč ljudi. Ali vsaj nekaj sto. Tu imamo priliko vsi, ki se pričakmo o stranki, pokazati koliko je kdo pripravljen tudi delati zanj. — c.

Vsak drobec pomaga

"Saj ne bi nič pomagalo dobiti enega naročnika", je rekel nekdo. Ampak ko mu je bilo pojasnjeno, da se ne dobivajo wholesale, nego le po eden in še to težko, je razumel in začel pomagati po enem.

Francoska armada sedaj

Poražena Francija si je z dovoljenjem Nemčije ohranila pod orožjem 100,000 mož. V vojni je štela z rezervo vred milijone mož. Obvezna vojaška služba je odpravljena.

PIJACA IN DAVKI

Davki na pijače (alkoholne) so bili letos zvišani, dasi so bili že prej jako visoki. Lani so znašali na tisoč milijonov dolarjev. Od kar je bila ukinjena prohibicija, so prinesli zvezni vladi že nad pet milijard dohodkov.

IZREK

"Socializem ni nič drugega, kakor trdno szorjen sklep, da nočemo skriti glave v pesek pred potrebami kolektivnega življenja, ampak da se hočemo bojevati na strani tistih, ki bodo dali življenju smisel."

Thomas Mann.

Ni je težje naloge kakor pisati za socializem v deželi, ki je brez organiziranega socialističnega gibanja.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Vsled Delavskega praznika tiskarna v pondeljek ni obratovala, zato smo morali to številko, ki je izšla s prilogo zapisnika prošlega zbora JSZ in Prosvetne matice v dveh delih, skončati v soboto, da je šla lahko v tisk v torko, kot običajno. Priobčili smo vse dopise, kar smo jih pravočasno sprejeli. Drugi pridejo na vrsto v prihodnji številki.

PRISTOPAJTE K SLOVENSKEI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI

NAROČITE SI DNEVNIK "PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00

Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

Koliko je tujcev v Chicagu?

Oblast, ki vrši sedaj v postnih uradih registriranje nedržavljanov v Chicagu, pravi, da je v tem mestu približno 350,000 takih prebivalcev, ki se bodo morali javiti. Registracija traja do pričetka decembra.

Zanimiva razstava

Na letni razstavi v Leipzigu v Nemčiji, ki je iz davnih dni mednarodno znana, so imeli letos Nemci razstavljene razne predmete, ki jih je Hitlerjeva armada ugrabila v podjarmljenih deželah.

Na razstavi je bilo zastopanih 19 vnanjih dežel, med njimi Rusija, Japonska in Italija.

PRIREDBE KLUBOV J. S. Z.

- SEPTEMBER
- CHICAGO. — Družabni klub Slovenski center priredi zabavo v Centru v soboto 21. sept.
- BARTON, O. — Konferenca Prosvetne matice in JSZ za vzhodni Ohio in W. Va. v nedeljo 22. septembra pri s. Škofu.
- BARTON, O. — Piknik v nedeljo 22. sept., ki ga priredi Konferenca Prosvetne matice in JSZ.
- OKTOBER
- CHICAGO, ILL. — Dramska predstava kluba št. 1 JSZ v nedeljo 20. oktobra v dvorani SNPJ.
- NOVEMBER
- WAUKEGAN, ILL. — Konferenca klubov JSZ in društev Prosvetne matice v nedeljo 3. novembra v SND.
- CLEVELAND, O. Na Zahvalni dan v čestek 21. novembra koncert soc. Zarje v SND, St. Clair Ave.
- CHICAGO, ILL. — Koncert Save, v nedeljo 24. novembra v dvorani SNPJ.
- DECEMBER
- CHICAGO, ILL. — Silvestrova zabava kluba št. 1 JSZ v Masonic Temple, 23rd St. in Millard Ave.
- CHICAGO. — Zahvala kluba Slovenski center v petek 6. decembra.

- 1941.
- MAREC
- CHICAGO, ILL. — Priredba v korist Proletarca v nedeljo 2. marca v dvorani SNPJ.
- APRIL
- CHICAGO, ILL. — Koncert Save, v nedeljo 20. aprila v dvorani SNPJ.

"Proletarac" ne bi mogel izhajati brez podpor. Ker so mu potrebne, upotrebite prilikoosti za zbiranje prispevkov v njegov tiskovni sklad.

Obnovite naročnino, čim vam poteče. S tem nam veliko pristanite.

Palandech's Yugoslav-American Radio Broadcast every Saturday, 3 to 4 P. M. Station WHIP, 1480 kilocycles. (First Station on your dial.)

Dr. John J. Zavertnik PHYSICIAN AND SURGEON OFFICE HOURS: 2:00-4:00; 7:00-8:30 Daily At 3724 W. 26th Street Tel. Crawford 2212 At 1858 W. Cermak Rd 4:30-6:00 p. m. Daily Tel. Canal 1100 Wednesday and Sunday by appointments only Residence Tel. Crawford 8440 If no answer — Call Austin 5700

POSLUŠAJTE vsako nedeljo prvo in najstarejšo jugoslovansko radio uro v Chicagu od 9. do 10. ure popoldne, postaja WGES, 1360 kilocycles. Vodi jo George Marchan.

BARETINCIC & SON POGREBNI ZAVOD Tel. 1475 424 Broad Street JOHNSTOWN, PA.

Razprava o JSZ končana

S to številko je uradno zaključena razprava o načrtu za preuredbo JSZ, kakor ga je sprejel prošli redni zbor in odloči sedaj o njemu članstvo.

Urednik ogotavlja, da ni bilo povedanega v nji nič takega z ene ali z druge strani, kar nam ni bilo vsem znano že prej.

Večina dopisnikov je bilo strpnih in le nekaj izzivalnih. Nekateri so se držali predmeta popolnoma, drugi pa le deloma.

Kajti predmet razprave bi moral biti načrt in ga ali pobijati točko za točko, ali ga z argumenti izpodbiti v celoti, ali pa na enak način odobriti. To bi bila stvarna razprava. namesto ustvarjati vtis, kakor da je stranka odvisna od JSZ in JSZ pa kot da bi storila kdo ve kako izdajstvo, če ne bo več njen organizirani del, nego le samostojna skupina, kakor je nekaj drugih njh nepridruženih, ki lahko vseeno sodelujejo z njo. In S. P. se jih čisto nič ne brani. Tudi nas se ne bo.

Načrt, ki ga je odobril zbor JSZ, je socialističen skoz in skoz. Kdor trdi nasprotno, ali potrvarja dejstva z insinucijami o "sovinizmu" itd., se bodisi v načrt poglubil ni, ali pa nam nima govori in piše tako, da bo čimveč škoda, če ne bo po njegovem.

Napačno je pretiti z razkolom, z razbitjem itd. posebno od onih, ki vedo, kako zelo je enaka taktika ugonobila stranko, za katero se ogrevalo.

Vprašanje, ki je pred nami — da je treba to znova in znova poudariti, v večini dopisov ni bilo omenjeno.

Gre se namreč, kako ustaviti nazadovanje.

Ako na zboru ne bi bilo sklenjeno, da se razpravljamo, bi o tem sedaj ne bilo treba pisati. Ampak dejstva so dejstva. Če o njih govorimo in pišemo, jih je treba poznati in priznati.

Tako kot je ne moremo dalje. Nihče izmed onih, ki so proti sprejetemu načrtu, ni navedel, kako pomagati, da ohranimo Proletarca, in da si zavarujemo drugo, kar smo si ustanovili in kako dobiti člane v gibanje, ki nazaduje.

Ker govore le o stranki, bi morali vedeti, da dokler je ona rasla, smo tudi mi.

V zadnjih dobrih štirih letih je padla S. P. z okrog 20 tisoč na približno tri tisoč članov. Naša Zveza je padla v isti dobi s 36 na 22 klubov in v številu članov pa z 803 na 426.

Torej je naše nazadovanje majhno v primeru primeri z nazadovanjem S. P. Kajti če bi S. P. sorazmerno nazadovala le toliko kot mi, bi imela 7,000 članov več nego jih ima.

To je treba omeniti tudi zato, ker se govori o stranki, stranka pa je mogoča le, če ima organizacijo. Isto velja za nas. Doslej je Proletarac svoje dolge zmagoval in enako JSZ. O stranki se tega ne more reči, kar lahko potrdita češka socialistična tiskarna, ki je propadla pred par tedni, in pred njo pa italijanska delavska tiskarna. Strankini dolgovci ju sicer niso upropastili, še manj pa so jima koristili. Med prizadetimi v njima je bilo na njen račun izrečenih že mnogo očitkov, in to upravičenih očitkov. Radi nas jih še nikomur ni bilo treba.

Načrt, ki ga imajo člani pred seboj, predvideva razmere kakršne so. Ako jih hočemo vzeti v upoštevanje, bomo zanj glasovali, nadaljevali z našim socialističnim delom, pomagali socialistični stranki moralno in gmotno kolikor mogoče kjerkoli funkcionira, delovali za obnovev delavskega socialističnega gibanja kakor smo ga poznali nekoč in se ob enem borili na tistem polju, ki je določen nam. Kajti če mi ne bomo v trenjih,

ki so naše bojno polje, ne bo nihče drugi. Nobeno sklicevanje na kakšno stranko ne izbrine te resnice.

JSZ ostane mednarodna. JSZ ni za izolacijo, nego je solidarna z delavstvom v Evropi še posebno zato, ker naši sodruzi boljše razumejo, kakor tu rojeni, kaj se godi z našimi tovariši delavci tam čez. Zato nismo bili proti odpravi embarga in nismo zahtevali, da ne smejo dobiti Francozi in Angleži od Zed. držav nikakršne pomoči. Mi vemo, da se z molitvami nič ne pomaga in da so simpatije zgolj hinavstvo. Ali si, ali pa nisi za pomoč. In ker smo bili za pomoč, se nismo čisto nič strinjali z nelogično resolucijo zadnje konvencije soc. stranke, ki je vztrajala pri taktiki, da se naj nikomur ne pomaga, ker so v bistvu vse v vojno zapletene dežele enake.

To ni mednarodna solidarnost, nego neke vrste krščanski pacifizem, ker zanj nimamo druge pripravnejše označbe, razen če ga hočemo označiti s tako ostrimi besedami, kot so to storili nekateri socialisti javno in je imela zadnja seja eksekutivne S. P. radi tega prilično razprave.

Načrt, kot ga je zbor odobril, je v tej številki, istotako protivni načrt. Dalje razprava in argumenti za in proti.

Vsakdo naj stvar preudari s stališča, kako čimbolj koristiti gibanju v katerega veruje, in idejam, za katere deluje.

Čas pa nam bo pokazal, kje lahko kaj popravimo, če smo se zmotili, in kje in kako pojačati aktivnosti, da se potegnemo iz vodnjaka. In potegniti se iz njega je najno, če nočemo utoniti. Ako tisti, ki vidijo le stranko, primejo za vrv skupno z onimi, ki so za ohranitev JSZ in njenih ustanov, bodo s tem vzajemno obema pomagali.

—F. Z.

Profits Come First

"Not unless we are assured of a fair profit," the slick and subtle men of high finance told Uncle Sam, when asked to aid in the national defense program. Even the final say-so as to what the terms shall be they reserved for themselves. A "fair profit" to them, is, of course, a good fat profit over what they normally extract from the industries they control. And don't think for a minute they don't sock it on heavy when it comes to handling government contracts.

It is plain as day, then, that patriotism to these rich industrialists is patriotism only when they see a good big profit connected with it. Otherwise let patriotism go hang as far as they are concerned. Profit is the only power in which they believe and worship. And they will exploit any thing, including patriotism, to get it.

On the other hand the poor will be conscripted for military service and protection of the country without a question asked as to whether they want to or not.

Injustice? Well, it has always been so. The rich with the power of their wealth have always been able to dictate terms as suitable to themselves as they possibly can be.

Down at the old mill pond it is a law of nature that the big fish thrive by consuming the little ones. In the nature world likewise the bigger animals thrive on the smaller ones all down the scale. That this is so among creatures not blessed with the faculty of thought doesn't mean that we should draw a parallel with human beings, who are supposed to be able to think and plan life according to the dictates of common sense. Nevertheless, we find those powerful by virtue of their wealth always in a position to exploit those who are weaker because they are poor.

AMERICANS ALL

Americanism is not a label that denotes a man's residence. It is not a tag to attach to a piece of baggage to mark an address or destination. An American is not he who by the accident of birth happens to have been brought into the world somewhere in the United States. An American is one who believes in and practices the ideals and philosophy on which this nation was founded.

These ideals and this philosophy are not as difficult of understanding as one might imagine. They are, in fact, very simple ideas. They are expounded in the basic documents of this country—the Declaration of Independence and the Constitution with its Bill of Rights.

Specifically they state that all men are born free and equal; that they have a right to life, liberty and the pursuit of happiness; that freedom of assembly, freedom of speech and freedom of the press may not be abridged; that government may exist

only with the consent of the governed; that the state may not interfere with a man's religious convictions. These ideas are so elementally reasonable and obvious that we are inclined to take them for granted. They are the very basis of modern civilization.

We are Americans to the extent that we practice Americanism. Those who support tyranny, those who support the denial of freedom, those who abet persecution of any sort are not Americans, even though their forefathers may have come on the Mayflower. The immigrant who has come here by choice and not by the accident of birth, who has adopted this country by an effort of his own free will and not by the inertia of residence, is truly an American if he preaches and practices freedom, tolerance and democracy for his fellow-man as well as himself.

From The Hat Worker.

Thomas Issues Defi to Roosevelt and Wilkie

"The people are faced with no real choice between the major party candidates," Norman Thomas, Socialist candidate for President, declared in commenting on the acceptance speech of Wendell Wilkie.

"Any debate between Franklin D. Roosevelt and Wendell Wilkie would involve little more than personalities and oratorical generalizations. If there is to be a real debate on fundamental principles, I submit that I must take part in behalf of the Socialist Party."

Mr. Thomas' full comment follows: Wendell L. Wilkie made a speech which was a synthesis of Guffey's First Reader, the genealogy of Indians, the collected speeches of Tom Girdler and the "New Republic." He agreed with Mr. Roosevelt's entire program of social reform and said it was leading to disaster. The speech was a classic example of the time-honored principle of a "stick of candy for everybody."

FRANK AND WENDELL DODGE

Both the Republican and Democratic candidates believe in the principle of peacetime military conscription and both dodge the details. I believe that that principle is the very heart of totalitarianism, not made necessary in America by any crisis which cannot otherwise be met.

Both of the old party candidates believe in all possible help to Britain short of war. I share their sympathy with Britain against the Nazi invader, but believe there is no further important type of help which will not logically mean war and war means the extension of military fascism to America.

BOTH SEEK SAME RESULT

Both these gentlemen believe that a reformed private capitalism will conquer unemployment and poverty in America although it failed in Europe. They only differ as to who shall carry on.

In other words, at one of the most critical moments in our history, the people are faced with no real choice between the major party candidates. Any debate between Franklin D. Roosevelt and Wendell L. Wilkie would involve little more than personalities and oratorical generalizations. If there is to be a real debate on fundamental principles, I submit that I must take part in behalf of the Socialist Party.

I believe that private capitalism has had its day; that liberty as well

as peace and abundance depend upon social control of investment to raise the national income, and social action to distribute it more equitably. That is, I believe that to escape militarism, imperialism and eventual fascism and war, we must have democratic Socialism. Here is the only genuine basis for debate.

ANTI-LABOR FIRMS AWARDED LARGE FEDERAL CONTRACTS

WASHINGTON.—Violating the Wagner Act, even when carried on over a period of years, does not bar anti-labor corporations from large scale U. S. government contracts, though the practice amounts to putting a premium on lawbreaking.

Here are figures of recent U. S. defense contracts awarded to two of the most consistent and flagrant violators of the Act among U. S. corporations to show that they aren't being penalized for their anti-labor, anti-Federal law policy. The figures were released by the Nat'l Defense Advisory Commission, whose Production Division clears all U. S. contracts over \$500,000. They cover the period June 6—August 2.

Under the awards, Bethlehem Steel Corp., one of the most notorious enemies of the Wagner Act and one that has been repeatedly cited by the Labor Board for its anti-union policies got the tidy sums of \$196,194,296.00 for heavy cruisers, destroyers and one overhaul job.

Electric Boat, another consistent lawbreaker, also repeatedly cited by the Labor Board, got \$94,472,000.00 in contracts for submarines.

Norman Thomas Will Speak in La Salle

LA SALLE, ILL.—Socialist Party candidate for president, Norman Thomas will address a mass meeting of comrades and friends in the La Salle High School on Saturday night, September 7.

Everybody is welcome. No admission charge. Come out and hear what Thomas has to say on issues confronting the American people.

Anton Udovich.

Noted playwright and author, Robert E. Sherwood, has described Charles A. Lindbergh and Henry Ford as what "I" and many other Americans consider two outstanding exponents of a traitorous point of view."

Convention Minutes

In an 8-page supplement to this edition are published the minutes of the 12th Regular Convention of the JSF, held in Cleveland, Ohio, July 4-6, 1940. On pages 13 and 14 will be found English reports submitted to the Convention.

UNIONS MITIGATE MACHINERY EVILS

Organized labor is the only group in the country that has made a definite and constructive contribution toward mitigating the evils of the displacement of workers by machines. This is the conclusion drawn by Assistant Works Progress Administrator Corrington Gill in a voluminous report covering a five-year study of the problem.

Gill and his investigators found that the unions, in a "statesmanlike, constructive manner," are trying to make the machine socially useful, rather than an instrument of destruction.

This commendable object, the report points out, has obtained little cooperation from industrialists, who see in the machine only an instrumentality through which to wreck labor unions, reduce wages and increase profits.

In a letter transmitting the report to Colonel Francis C. Harrington, WPA commissioner, Gill voices a sympathetic attitude towards unions in their efforts to deal with the machine and to "minimize the serious hardships" which it imposes on workers.

The question which concerns union leadership, Gill points out, are: How many workers will the machine displace; and what will happen to them when they are no longer needed at their old jobs?

"In their attempt to meet the problem raised by these questions," Gill adds, "the unions have evolved a variety of measures aimed to control the rate of mechanization, limit hours of work and work loads, retrain workers for new jobs, and transfer workers to other jobs. Other union goals are the payment of dismissal wages, age retirement systems, the improvement of health and safety standards and the maintenance of wage levels."

Union leadership has clearly recognized, the report says, "that technological changes" frequently mean the employment of unskilled in place of skilled workers, women in place of men, and younger in place of older workers.

"The opportunity to reduce labor costs through the payment of lower wages," the report adds, "has acted as an incentive for such shifts."

Jurisdictional quarrels between unions, which have been criticized by labor foes and have recently been made the basis of criminal prosecutions by the Department of Justice, "are simply a reflection of efforts by unions to safeguard jobs and labor conditions," according to Gill.

"The primary object behind all trade union activities, in respect to technological change, it should be remembered, has been the protection of employment opportunities and wages and working conditions."

Suggestions received from more than 1,500 professional and news photographers were analyzed and included in a new enlarging paper that speeds work, reduces waste and has wide exposure latitude.

THE MARCH OF LABOR

Profits Before Patriotism

Concerns Which are Striking Against Defense Program Shown To Be Already Making Fabulous Profits

Some American industrialists have declared a "sit-down" strike against the national defense program, refusing to cooperate in making the country safe from aggressors until they have an ironclad guarantee of fancy profits that won't be taken from them in taxes.

Army and navy officials have told Congressional committees they have been unable to place contracts for desperately needed munitions until these demands are met. Congress, apparently, is disposed to give the industrialists everything they ask in order to break the deadlock.

In the light of official and financial reports made available this week, this holdup is nothing short of treasonable.

The "Wall Street Journal," on the basis of the last six months' operation, declared that profits of the major corporations were heading towards an all-time high.

The Securities and Exchange Commission released figures on last year's earnings of metal companies which were startling, to put it mildly. Here are a few examples:

The Clymax Molybdenum Company, which produces a metal important for alloys that go into the construction of airplanes, battleships and other weapons, was shown to have made a profit of 59 cents out of every dollar it received for its product.

The Andes Copper Mining Company netted 30 cents and the Chile Copper Company 50 cents of each \$1. Andes and Chile are subsidiaries of the giant Anaconda Copper Company.

When business slackens, Anaconda shuts down its American mines and turns its workers into the street, while keeping open its mines in South America where it mercilessly exploits cheap labor.

A concern which does that would not hesitate to drive a hard bargain with its government.

The International Nickel Company, Ltd., a Canadian concern which has practically a world-wide monopoly of a metal that is vital in both peace and war, netted profits of 40 cents per \$1.

One of the fattest profits of all, 50 cents per \$1, was "cleaned up" by the Hudson Bay Mining & Smelting Company, Ltd.

Nevertheless, some of these companies are out for still higher profits and are striking against the defense program until they get them.

In other words, we apparently are in for a repetition of the scandalous experience of the last World War, when President Eugene H. Grace of the anti-union Bethlehem Steel Company was quoted as saying:

"Patriotism is a beautiful sentiment, but it must not be permitted to interfere with business."

—Labor.

NEC of SDF Votes For FDR and Conscription; Berks Local Opposed

READING, Pa.—Meeting in New York City recently, the National Executive Committee of the Social Democratic Federation, with Darlington Hoopes of Local Berks dissenting, voted to endorse Franklin D. Roosevelt for re-election.

The Committee, also with Hoopes voting "No," adopted a resolution urging immediate passage of the Burke-Wadsworth compulsory conscription bill.

A third resolution specifically exempted the Berks County organization from complying with the endorsement of Roosevelt.

The action of the National Executive Committee is in direct opposition to the position taken by the local branch of the Federation, which is probably the largest single unit in the national organization. In Reading and Berks County the Socialists are working as a unit for the straight Socialist ticket and, only last week, adopted a strong resolution against the Burke-Wadsworth conscription bill.

Jim Maurer, in a statement published in a recent issue of the Advocate, condemned peace-time conscription as a greater threat to American Labor standards than to foreign foes.

A local campaign independent of Federation influence is indicated by the Federation's action. Whether or not the Berks organization will now go beyond a policy of non-cooperation with the Federation probably will be discussed at the regular monthly meeting of the Local's Executive Committee next Wednesday night.

A Texan has invented a vehicle for one person that is propelled by a dog running or walking inside a large central wheel, which is connected to the driving wheels of the vehicle by a belt and pulleys.

Letter from Travers Clement On Reorganization of JSF

CHICAGO.—As National Secretary of the Socialist Party, I trust that this letter concerning the referendum now going on in the Yugoslav Federation of the Party will be given space in your paper.

First, may I point out that our party is engaged in a most vigorous presidential and vice-presidential campaign, taxing its resources to the utmost. The outcome of this campaign—what showing we make, how many people we reach with our propaganda—may well decide the fate of the Socialist movement in this country for some time to come.

Therefore, if we have been slow in expressing our point of view on this referendum, I know you will understand that this is due to the pressure of intense activity.

The Socialist Party is by no means indifferent to the outcome of your referendum. We believe the place of the Yugoslav Federation is in the Socialist Party. We can see no gain in the severing of direct ties which have held us together these many years.

We realize our movement is not numerically powerful today. We believe this is due in great part to objective conditions which affect all of us whether united or disunited. With unity, however, we can face them with much greater courage and hope for the future.

Merely because we are not numerically as powerful as we once were, however, has not kept us from achieving some really remarkable achievements. Who could say, for instance, that our Party has not exerted tremendous influence in the present fight against conscription? What about this campaign itself which has established us as the only third party in the national field worth mentioning? And again, what about the tremendous fight we are making for the cause of democracy in combatting the reactionary election laws in state after state throughout the nation? These are only a few of the recent accomplishments of which we are proud. There are thousands of things we do in our day by day struggle, for the labor movement in general, the southern sharecroppers, the oppressed everywhere, which we take as a matter of course and never count about. In the light of the past, we may sometimes be considered today as weak in numbers. But we are strong in spirit. Much stronger in many ways than we have ever been.

I have just been reading the editorial in "Proletarec" for August 14. The concluding paragraph of this editorial reads in part: "We cannot continue very long with our present fast-windmill forces. The old comrades are succumbing to the grim reaper steadily, while youth remains indifferent to our work."

It is interesting to note, in this connection, that in the Socialist Party as a whole, it is in the youth field that in recent years we have been staging a most remarkable comeback. Scarcely a single observer at our recent national convention failed to remark on the high proportion of young men and women who took part in the proceedings.

I submit that a movement which can attract such a steady influx of young people is neither dead nor dying. If the Yugoslav Federation is earnestly interested in getting closer to the socialist youth of this country, it will strengthen—not sever or weaken—its ties with the Socialist Party.

May I make it clear that whatever your decision, the Socialist Party wishes to maintain the closest possible relations with the Yugoslav comrades. We cannot help but feel, however, that cutting of the organizational tie is a move in the wrong direction for the accomplishment of this and that it is our duty, in a comradely and understanding fashion, to oppose it.

United we can become strong despite our present numerical weakness. Divided we should be weak even though both of us had many more members than we have today. That divided we can attract more members has not proved the case in any past experience. When the foreign-language sections have split from the Socialist Party they have, in almost every case, dwindled into nothingness. The members they then attract are usually drawn in on a mere "social club" basis, and the organization is short of all influence for Socialism.

Comradely yours,
Travers Clement, Nat'l Secretary
Socialist Party.

Definition of a stoolpigeon: A man who inspires so much confidence that any culture will be his roommate.

THE JUNIORS WILL GET YOU

In view of the splendid organization of Junior G-men developed by Dick Tracy of the comic strip, isn't it superfluous to talk about a home defense guard?

The exodus of European nobility to the U. S. is really not so bad.

At least these people have enough wealth to support themselves.

THROW THE GENTLEMAN OUT!

If personal accusations and fist-battering continue in the U. S. senate, the hardest-working man in the upper house will be the sergeant-at-arms.

In St. Louis a youngster nourished two founding robins with hamburger.

If the parents of all the robins in the U. S. could be switched from early worms to chopped sirloin, our farmers wouldn't be worried about the beef surplus.

Oklahoma state highway patrol cars have been equipped with reflector button signs showing the word "Dim" to warn automobile drivers to reduce the power of glaring headlights.

They realize that another drop like we have taken in the last four years, from 36 to 22 active functioning branches, means death to the Federation.

Those who oppose reorganizing and favor retaining affiliation with an organization which in the same period has dropped from 19,120 to 2,724 members,—a far greater speed of dwindling away than our own—fail to realize that if we continue functioning on our present basis, we are headed for but one thing—a weakened organization, which, in time, will not even have the resources with which to maintain its weekly news, paper Proletarec, or its annual publications—The American Family Almanac, and The May Herald. Nor will it be able to hold together its Educational Bureau, which publishes and distributes thousands of worthwhile books and pamphlets each year.

This is what sincere comrades in our movement are concerned about mainly, and why they are not content to stand by idly even another year without attempting a revival of our movement, or at least a checking of the present declining trend.

There is still a tremendous amount of work for our Federation to do among Yugoslav workers in the political, cultural, educational, co-operative and industrial fields. But unless we shake off the lethargy spread over our movement in recent years like a thick, heavy fog under which all things slowly die, the work will remain unfinished.

Reorganization of the Federation is an attempt to shake off that spirit in which we have languished too long.

Joseph Drasler.

IT'S A GREAT SYSTEM SHORT MEMORIES

Funny, how the big industrialists have forget all about the mounting federal debt.

Things are so quiet that the acoustics are applying for unemployment relief.

Published reports of profits among war industries for the first half of 1940 have inspired the rumor that one man in Wall Street has bought a diesel-motored cutting machine to handle his coupons.

PATRIOTISM IS BUSINESS

John R. Chaplin writes from Hollywood that when he stopped for a red light recently, a vet asked him to buy an American flag on a pin. Not needing a flag that day, Chaplin demurred.

"Come on, buddy," the vet persisted, "buy one. I'll buy one offa you when you come back."

Explanation: The man is an undertaker.

Which leads to a current gag in New York: "Did you hear about that fellow over on Ninth Ave. with a sign in his window reading: 'I would rather serve 10 Nazis than one Jew?'"

Explanation: The man is an undertaker.

In Beachwood, N. J., a tavern on U. S. 9 has a sign over the bar, requesting patrons not to discuss the war.

The owner figures it would be better to curtail free speech than to curtail the consumption of alcohol.

Senator Pepper wants to send 50 destroyers to Great Britain, and some of his colleagues warn that this would be an act of war.

You have to take Sen. Pepper with a grain of salt.

Definition of a stoolpigeon: A man who inspires so much confidence that any culture will be his roommate.

THE JUNIORS WILL GET YOU

In view of the splendid organization of Junior G-men developed by Dick Tracy of the comic strip, isn't it superfluous to talk about a home defense guard?

The exodus of European nobility to the U. S. is really not so bad.

At least these people have enough wealth to support themselves.

THROW THE GENTLEMAN OUT!

If personal accusations and fist-battering continue in the U. S. senate, the hardest-working man in the upper house will be the sergeant-at-arms.

In St. Louis a youngster nourished two founding robins with hamburger.

If the parents of all the robins in the U. S. could be switched from early worms to chopped sirloin, our farmers wouldn't be worried about the beef surplus.

Oklahoma state highway patrol cars have been equipped with reflector button signs showing the word "Dim" to warn automobile drivers to reduce the power of glaring headlights.

ZAPISNIK XII. REDNEGA ZBORA J. S. Z. IN PROSVETNE MATICE DNE 4., 5. IN 6. JULIJA 1940 V CLEVELANDU, O.

Pojasnila k zapisniku!

V namenu prihraniti prostor so besede *sohranjen, sodružica, brat, cenjeni zborovalci, opomba o plaskanju in razne druge te vrste kolikor mogoče iz zapisnika izpuščene, kot običajno, da je nam na ta način omogočeno pridobiti v celoti poleg razprav tudi čimveč poročil in referatov.*

Nepisani referati so v zapisniku podani le v izserpku.

Nekaj poročil in referatov je bilo objavljenih v prejšnjih številkah Proletarca. Kar jih tu izmed njih ni ponovljenih, je to označeno v zapisniku in pojasnjeno, v kateri izdaji so bili priobčeni.

Ta zapisnik je poslan vsem organizacijam, ki so včlanjene v Prosvetno matico, kajti velik del referatov in poročil se je nanašalo nanjo.

Nekaj podatkov o zboru je izserpno navedenih v zadnjih dveh kolonah na tej strani.

Prva seja 4. julija dopoldne

Glavni tajnik Charles Pogorelec odpravi zborovanje ob 9:50 dopoldne. Nato imenuje v poverilni odbor Antona Jankoviča, Louisa Zorkota in Antona Milana.

Milan Medvešek pozdravi zbor v imenu pripravljene odbora in klubov JSZ in Clevelandu. Urednik Proletarca in tajnik Slovenske sekcije Frank Zaitz poda uvodni govor:

Važnost tega zбора

Današnje zborovanje se vrši v izredno težkih okoliščinah. Reakcija je zadnje čase dosegla, da se bodo je nali prstni odtiski ob priliki registracije inomecev, kakor bodo najbrž prišli na vrsto tujerodni državljani. Marsikdo utegne biti v nevarnosti, da zaradi reakcij neželjenih aktivnosti izgubi celo svoj državljanski papir. Ta dejstva moramo imeti pred očmi, ako želimo, da bo zbor konstruktiven in da ne bo to naš poslednji zbor.

O JSZ je treba reči, da je majhna skupina ljudi, organiziranih v nji, v teku 35 let izvršila ogromne delo in to v zvezi vsem zaprekan, ki so jih postavljali na našo pot reakcionarne sile in nevednost ljudskih množic.

Tiste čase, ko je bila JSZ ustanovljena, je imela Amerika močno socialistično stranko, v zvezi temu so imele naše ustanove, na primer Proletarec velike težave v borbi za obstanek, ki pa smo jih v vztrajnosti srečno premostili. Naša glavna naloga je, to delo, ki smo ga izvršili doslej, nadaljevati.

Reševanje sovjetske Rusije, Evrope in raznih svetovnih problemov je seveda lažje delo kot napor za ohranitev naših lastnih pridobitev skorje štirih desetletij, toda za nas je najvažnejše slednje.

Ameriška socialistična stranka je danes silno šibka in skoroda brez vsakega vpliva na današnji politični razvoj Amerike. To se je zgodilo brez naše krivde. Prav tako mi tega ne moremo spremeniti.

Proletarec je danes v finančnih škripcih. Valje temu ta zbor lahko veliko ukrene z ozirom na prenojenje našega naprednega elementa, ki trpi, kar včas ostali svet, na demoralizaciji, ki je posledica velikih socialnih pretresiljav v Evropi.

Edina dinamična sila, ki prinaša svetu rešitev, je vsestranska demokracija, ki edina omogoča družbo popolnoma svobodnih ljudi — socialistično družbo. Mi smo toliko doprinesli v smeri, ki vodi k uresničenju tega ideala, da lahko rečemo, da bi bile združene države danes srečna socialistična dežela, če bi bili ostali Američani proporno enako delavni na tem polju kot smo bili mi. Kakor položaj obstoji, pa je na vidiku v zvezi zahtevam po večji svobodi težavljive manj svobode in vedno več zakonskih omejitev prostosti. Reakcija na primer je pripravljena, pritisniti pečat komunizma na vse, kar je kolikaj naprednega.

S tem dejstvi pred očmi, lahko ukrenemo marsikaj dobrega, kar bo omogočilo ohranitev naših pridobitev in nadaljevanje našega dosedanjega dela. Pri tem pa ne smemo biti sanjači, temveč praktični realisti.

Spored in poslovni red XII. zboru JSZ in Prosvetne matice

Glavni tajnik Pogorelec prečita sledeči provizorični spored in poslovni red XII. rednega zboru JSZ in Prosvetne matice, katerega je pripravila eksekutiva Zveze:

I. OTVORITEV

- 1.) Chas. Pogorelec, tajnik JSZ in Prosvetne matice, odpravi zborovanje.
- 2.) Volitve odbora za pregled pooblastil.
- 3.) Pozdravni govor v imenu pripravljene odbora v Clevelandu. (Za izvršeno.)
- 4.) Uvodni govor. Frank Zaitz. (Tudi še izvršeno.)
- 5.) Tajnik Pogorelec predloži delegaciji provizorični dnevni red.
- 6.) Poročilo verifikacijskega odbora.

II. VOLITVE KONVENČNIH ODBOROV

- 7.) Konstituiranje zboru.
- 8.) Volitve predsednika in dveh podpredsednikov (za vsak dan posebej). Zapisnikarja namesti tajnik JSZ v sporazumu z eksekutivno za vsa časa zborovanja.
- 9.) Volitve tajnika zboru (za vsa tri dni aktualni).
- 10.) Volitve resolucijskega odbora (5 članov).

III. STANJE JSZ.

Delovanje in stanje JSZ od prošlega do tega zboru. Poroča tajnik Chas. Pogorelec.

9.) Slovenska sekcija JSZ. Poroča tajnik Frank Zaitz.

IV. PROSVETNA MATICA

- 10.) Prosvetna matica od početka in njeno delo do tega zboru. Poroča tajnik Chas. Pogorelec.
- 11.) Delo Prosvetne matice med mladino in v angleško goviljnih društvih naših podpornih organizacij. Joseph Drasler.
- 12.) Naši kulturni problemi: ali je kultura cilj, ali je sredstvo? Ivan Molek.
- 13.) Možnosti za ojačanje aktivnosti Prosvetne matice. Frank Cesen.

V. SLOVENSKI DELAVSKI CENTER

14. Poročevalca tajnik Joseph Drasler in Frank Zaitz.

VI. NAŠE POLITIČNE AKTIVNOSTI

- 15.) Vtisi s prošle konvencije socialistične stranke, o njenem stanju in kampanji. Poročata Anton Garden in Joseph Jauch.
- 16.) Naloge in cilji naše propagande. Math. Petrovich.
- 17.) Položaj med Hrvati in Srbi v Zedinjenih državah z ozirom na naše gibanje. Poroča Chas. Pogorelec.
- 18.) Vprašanje reorganizacije JSZ za njeno bodoče delo. Frank Zaitz.

VII. NAŠ TISK

19.) Proletarec, Ameriški družinski koledar in Majski glas. Poročajo:

- a) za upravitelja Charles Pogorelec.
- b) pomožni upravniki in uredniki angleške sekcije Joseph Drasler.
- c) za uredništvo Frank Zaitz.

20.) Petinidesetletnica Proletarca. — Ethin Kristan.

21.) Agitacija za Proletarca in naš tisk v naših delovnih mestih:

- a) Anton Jankovič, Cleveland, O.;
- b) Tone Šular, Kansas;
- c) Anton Zornik, zapadna Pennsylvania.

VIII. CANKARJEVA USTANOVA

22.) Milan Medvešek referira o Cankarjevi ustanovi z ozirom na odnose z Prosvetno matico in američani JSZ.

IX. DELO MED TU ROJENO GENERACIJO

23.) Ali vržimo naše delo med tu rojeno slovensko generacijo kakor potrebno?

- a) John Rak Jr., Johnstown, Pa.
- b) Donald J. Lotrich, Chicago, Ill.
- c) Josephine Turk, Cleveland, O.

X. NAŠE NALOGE MED ZENSTVOM

24.) Ali bi lahko za našo stvar med ženstvom več dosegli? Referira Mrs. Mary Durn, Cleveland.

XI. ZADRUŽNISTVO

25.) Zadrugništvo med Slovenci v Clevelandu in drugje. Joseph A. Siskovič.

XII. UNIJSKO GIBANJE IN JSZ

26.) Problem solidarnosti v unijskem pokretu. Anton Garden.

XIII. PODPORNE ORGANIZACIJE

27.) Važnost bratskih kooperativnih organizacij. Fred A. Vider.

28.) Vprašanje združenja naših organizacij in energij za skupno delo. Anton Zaitz.

XIV. RESOLUCIJE IN PRAVILA

29.) Poročilo resolucijskega odbora.

30.) Poročilo tajnika o predlogih za spremembe v pravilih JSZ in Prosvetne matice.

XV. RAZNOTEROSTI

- 31.) Predlogi za zahvale in razno.
- 32.) Zaključni govor. Razpust zboru.

POSLOVNI RED

1.) Od zboru izvoljeni predsednik predseduje. Zamenjuje ga podpredsednik. Ako želi predsednik poseči v razpravo s predlogom, se mora obrniti do podpredsednika za besedo, ki jo dobi po vrsti prijavljenih govornikov.

2.) Predsednik in podpredsednik se volijo dnevno. Kdor ne govori k dnevnemu redu, ga mora predsednik poklicati k redu, v skrajnem slučaju pa mu vzeti besedo. Ako prizadeti ni zadovoljen z odlokom predsednika, se sme obrniti na zbor za odločitev.

3.) Za besedo se je priglasiti z dviganjem roke. Govorniki dobe besedo po vrsti, kakor se prijavijo.

4.) Predlogi so lahko ustmeni ali pisarni.

5.) Pred glasovanjem o predlogu imajo pravico do besede vsi govorniki, prijavljeni do sprejema predloga za zaključek debate.

6.) Pri enakosti glasov se prične razprava znova in nato se glasuje, dokler se ne pride do veljavnega sklepa.

7.) Glasovanje o predlogu je javno z dviganjem roke, razen v slučaju, kjer zahteva poimenko glasovanje najmanj ena četrtina članov zboru.

8.) Volitve odborov so vsje tajno.

9.) Čas zborovanja določa zbor.

DNEVNI RED ZA SEJE

- 1.) Otvoritev seje.
- 2.) Volitve predsednika in podpredsednikov.
- 3.) Čitanje zapisnika prejšnje seje.
- 4.) Čitanje dopisov in brzojavov.
- 5.) Nujna zadeva.
- 6.) Posebna poročila.
- 7.) Nadaljevanje sporeda.
- 8.) Zaključek seje.

Zbornica soglasno sprejme predloženi spored in poslovni red.

Frank Cesen vpraša, ali imajo vsi delegati zboru pravico glasovati o vseh zadevah. Pogorelec pojasni, da delegati Prosvetne matice lahko glasujejo o vseh

razen o strogo notranjih zadevah JSZ. V slednjem slučaju imajo pravico do razprave, glasujejo pa glasom pravil le delegati klubov JSZ in člani eksekutive. Tako se je delalo v smislu pravil na vseh naših zborih.

Anton Garden je mnenja, naj ostane pri starem. John Terčelj želi vedeti, ali lahko glasujejo o zadevah JSZ delegati Prosvetne matice, ki so člani JSZ. Frank Zaitz pojasni, da pravila Zveze, ki slone na pravih soc. stranke, dajejo to pravico le delegatom klubov JSZ in članom eksekutive. Zbor pa ima moč to določbo spreminiti.

Poročilo poverilnega odbora

Anton Zornik v imenu poverilnega odbora poroča, da so bili prijavljeni za delegate in druge člane zboru, kakor jih je objavilo v Proletarcu tajništvo JSZ, sledeči:

KLUBI J. S. Z.

1. Chicago, Ill. Filip Godina in Kristina Turpin.
3. Oglesby, Ill. — Anton Udovih.
5. Conersaugh, Pa. — Andrew Vidrich, namestnik Frank Podboy.
11. Bridgeport, O. — Joseph Snoy, namestnica Albina Kravanja.
13. Sygan, Pa. — Frank Pustovrh, namestnik Loren Kaucič.
19. Burgettstown, Pa. — Frank Kričnik, namestnik John Mlačnik.
21. Arma, Kansas. — Anton Šular.
27. Cleveland, O. — Andrew Turkman, namestnica Josephine Turk.
28. Cleveland, O. — Joseph Lever.
37. Milwaukee, Wis. — Kristina Podjavoršek, namestnica Mary Šular.
45. Waukegan, Ill. — Jacob Mesec, namestnik Martin Judnich.
47. Springfield, Ill. — Joseph Ovca, namestnik Frank Krmelj.
49. Cleveland, O. — Andrew Božič, namestnik Ivan Jontex.
114. Detroit, Mich. — Math. Urbas, namestnica Julia Menton.
118. Canonsburg, Pa. — John Chesnik, namestnik Marko Tekavec.
175. Moon Run, Pa. — Jennie Jerala.
180. West Allia, Wis. — Mary Musich, namestnica Margaret Matkovich.
222. Girard, Ohio. — Anton Nagode, namestnik John Bogatay.
228. Purgislove, W. Va. — Lawrence Selak, namestnik Frank Pellan.

KONFERENCE JSZ IN PROSVETNE MATICE

1. Zapadna Pennsylvania. — Jacob Ambrozich, namestnik Frank Augustin.
2. Cleveland in okolica. — Louis Zorko.
4. Illinois in Wisconsin. — Leonard Alper, namestnica Mary Mihelič.
5. Vahodni Ohio in zap. Va. — John Vitez, namestnik Louis Pavlinich.

DRUŠTVA PROSVETNE MATICE

1. SNPJ, Chicago, Ill. — Frank Alesh.
5. SNPJ, Cleveland, O. — Erazen Gorsho, namestnik Louis Kocjan.
6. SNPJ, Morgan, Pa. — Frank Pustovrh.
39. SNPJ, Chicago, Ill. — Chas. Pogorelec.
47. SNPJ, Springfield, Ill. — Joseph Ovca, namestnik Frank Krmelj.
49. SNPJ, Girard, O. — Frank Režek.
53. SNPJ, Cleveland, O. — Ivan Jontex.
81. SNPJ, Red Lodge, Mont. — Chas. Pogorelec, zastopnik.
87. SNPJ, Herminie, Pa. — Anton Zornik.
88. SNPJ, Moon Run, Pa. — Jennie Jerala.
102. SNPJ, Chicago, Ill. — Angela Zaitz.
106. SNPJ, Imperial, Pa. — Anna Gorenc.
119. SNPJ, Waukegan, Ill. — Jacob Mesec.
121. SNPJ, Detroit, Mich. — Rudolph Potočnik.
147. SNPJ, Cleveland, O. — Anton Jankovič.
192. SNPJ, Milwaukee, Wis. — Mary Camernik, namestnica Mary Šular.
206. SNPJ, Gross, Kans. — Anton Šular.
312. SNPJ, Cleveland, O. — Andrej Božič, namestnik Louis Zgonik.
434. SNPJ, Arma, Kans. — Anton Šular.
450. SNPJ, Euclid, O. — Joseph Pavkovič.
477. SNPJ, Cleveland, Ohio. — Frank Hribar, namestnik Peter Segulin.
559. SNPJ, Chicago, Ill. — Frank Sodnik, namestnik Lucas Groser Jr.
643. SNPJ, Girard, O. — Frank Režek.
725. SNPJ, Latrobe, Pa. — Mary Fradel, namestnik John Fradel.
18. SSPZ, Girard, O. — Frank Režek.
48. SSPZ, Arma, Kans. — Anton Šular.
108. JSKJ, Youngstown, O. — Frank Režek.
- Sam. podporno društvo, Moon Run, Pa. — Jennie Jerala.

FEDERACIJE SNPJ, VCLANJENE V PROSVETNI MATICI

- Vzhodni Ohio in Penna. — Frances Mihevc, Salem, Ohio.
- Westmorelandsk. — Anton Zornik, Herminie in Mary Fradel, Latrobe, Pa.
- Zapadna Pennsylvania. — John Terčelj, Strabane, Penna.
- Severozahodni Ohio. — Mako Kotnik, Akron, namestnik Martin Klarich, Cuyahoga Falls, O.

KULTURNE IN DRUGE ORGANIZACIJE

Dramsko društvo "Verovšek", Cleveland, Ohio. — Anna Vádnal, namestnik John Zajc.

Dramski klub "Zora", Pueblo, Colo. — Robert Roblek.

Kroček št. 1 P. S., Cleveland, O. — Theresa Gorjanc, Citalnica SDD, Cleveland, O. — Louis Elovár.

Soc. pevski zbor "Svoboda", Detroit, Mich. — Rudolf Potočnik, namestnik Anton Jurca.

Soc. pevski zbor "Zarja", Cleveland, O. — Sophie Pakič.

Soc. pevski zbor "Sava", Chicago, Ill. — Alice Artach, namestnica Anna Pogorelec.

REFERENTI

Polg delegatov so člani zboru referenti, katerih predmeti so navedeni v objavah sporeda XII. rednega zboru. Ti poročevalci so:

- Ivan Molek, Chicago, Ill.
- Frank Cesen, Cleveland, Ohio.

- Joseph Jauch, Cleveland, Ohio.
- Math. Petrovich, Cleveland, Ohio.
- Anton Jankovič, Cleveland, Ohio.
- Anton Šular, Arma, Kansas.
- Anton Zornik, Herminie, Pa.
- Milan Medvešek, Cleveland, Ohio.
- Ethin Kristan; Grand Haven, Mich.
- John Rak, Johnstown, Pa.
- Josephine Turk, Cleveland, Ohio.
- Mary Durn, Cleveland, Ohio.
- Joseph A. Siskovič, Cleveland, Ohio.
- Fred A. Vider, Chicago, Ill.
- Anton Zaitz, Chicago, Ill.

Dalje so člani zboru odborniki eksekutive JSZ in vseh drugih njenih odsekov kot:

EKSEKUTIVA

Frank Alesh, Joško Oven, Donald J. Lotrich, Frank S. Tauchar, Frank Zaitz.

Nadzorni odsek JSZ

Anton Garden in Justin Zajec.

Nadzorni odbor Slovenske sekcije JSZ

Rok Božičnik, Vinko Ločnikar, Angela Zaitz.

Odelek Prosvetne matice

Louis Beniger, Joseph Drasler, Mary Oven, Chas. Pogorelec, tajnik.

Dalje Anton Zornik poroča, da je poverilni odbor našel predložene poverilnice v redu. Klub št. 114 JSZ, Detroit, zastopa namesto Math Urbasa Julija Menton, društvo št. 192 SNPJ, Milwaukee, pa Mary Šular.

Sledeči delegati niso vključeni v tiskanem seznamu članov XII. rednega zboru JSZ in Prosvetne matice:

Alice Artach, društvo št. 559 SNPJ, Chicago, Ill. Blaž Novak, dr. št. 138 SNPJ, Cleveland, O. Frank Colin, dr. št. 142 SNPJ, Cleveland, O. Antoinette Simič, dr. št. 137 SNPJ, Cleveland, Ohio.

Anton Jankovič, dr. št. 20 SSPZ, Cleveland, O. John Chesnik, dr. št. 138 SNPJ, Strabane, Pa. Josephine Slapnik, dr. št. 19 JPZS, Milwaukee, Wisconsin.

Joe Tyrnich, federacija SNPJ za conemaughsko okrožje, Pa. Joseph Skuk, Dramsko društvo Ivan Cankar, Cleveland, Ohio.

Izmed prijavljenih delegatov in drugih članov, ki so bili objavljeni v tiskanem seznamu v Proletarcu, se zboru ni udeležil John Vitez, delegat konferenčne organizacije JSZ in Prosvetne matice za vzhodni Ohio in W. Va. Zadržala ga je bolezen; namestnik je bil Louis Pavlinich, ki ga tudi ni bilo na zbor. Dalje so bili odsotni Frank Alesh, delegat dr. št. 1 SNPJ, Chicago, Frank Sodnik od društva št. 559 SNPJ, ki ga je nadomestila kot je omenjeno Alice Artach, namesto slednje pa je zastopala soc. pevski zbor Anna Pogorelec.

Izmed članov odbora JSZ so bili odsotni Frank Alesh, Joško Oven (sporočila sta, da ju je zadržalo delo), Justin Zajec, Rok Božičnik, Vinko Ločnikar in Louis Beniger. Slednji je poslal zboru brzojavni pozdrav in sporočilo, da je zadržan vsled dela.

Predlagano in sprejeto, da se poročilo poverilnega odbora odobri in vse delegate potrdi.

Konstituiranje zboru

Sledi volitev predsednika zboru za prvi dan zborovanja: Nominirani so Anton Šular, Filip Godina, Math Petrovich, Frank Cesen, John Terčelj in Louis Zorko. Sprejme in soglasno izvoljen je Šular, ki zavzame svoje mesto.

Volitve podpredsednikov. Nominirani so Kristina Podjavoršek, Louis Zorko, Milan Medvešek, Joseph Snoy, Trčelj, Ambrozich in Mary Musich. Ker nobeden ne sprejme, se vrši nova nominacija: Frank Režek, Musich, Podjavoršek, Trčelj in Andy Božič. Sprejmeta in soglasno izvoljena sta Terčelj in Božič.

Zapisnikar za vse tri dni zboru je Ivan Jontex, ki ga je nastavljal eksekutiva JSZ.

Za tajnika zboru je predlagan in soglasno izvoljen Charles Pogorelec.

Izserpni pregled XII. rednega zboru J. S. Z. in Prosvetne matice

Zbor je bil otvorjen 4. julija 1940 v Slov. del. domu v Clevelandu. Zastopanih je bilo na njemu 19 klubov JSZ iz sedmih držav.

Dalje štiri konference JSZ in Prosvetne matice z delokrogom v 5. državah. Osemindvajset podpornih in 14 kulturnih ter raznih drugih organizacij. Referentov je bilo 15, ki so bili ob enem tudi delegati.

Vsega skupaj je bilo na tem zboru nad 70 delegatov, članov odborov in referentov.

Izmed njih je bilo 17. žensk. Iz vrst mlajše, tu vzgojene generacije smo imeli na tem zboru 10 delegatov in odbornikov. V gornjih številkah so vključeni moški in ženske.

Zbor je trajal tri dni povprečno po 7 ur na dan. Predsedniki so bili prvi dan Anton Šular iz Kansasa, drugi dan Anton Zaitz, iz Chicaga in tretji dan Math. Petrovich iz Clevelanda; podpredsedniki pa, prvi dan A. Božič iz Clevelanda in John Terčelj iz Penna; drugi dan, John Rak iz Johnstowna, Pa., in Louis Zorko iz Clevelanda; tretji dan, Leonard Alper iz Milwaukeeja in Angela Zaitz iz Chicaga.

V resolucijskem odboru so bili Frank Cesen, Anton Garden, Ethin Kristan, Milan Medvešek in Frank Zaitz.

Tajnik zboru je bil Chas. Pogorelec in zapisnikar Ivan Jontex. Referatov je bilo petnajst, izmed katerih pa trije vsled zmanjkanja časa niso bili podani.

Izmed ustanovnih članov JSZ je bil na tem zboru samo Ivan Molek. Angleški del zapisnika in referati v angleščini so na 13. in 14. strani, resolucije pa na 12. in 13. strani.

Ta izdaja Proletarca je bila poslana tudi društvom Prosvetne matice.

Volitve resolucijskega odbora. Nominirani so Frank Zaitz, Anton Garden, Ivan Molek, Medvešek, Skuk, Mesec, Ambrozich, Kristina Turpin, Ethin Kristan, Cesen, in Frank Tauchar. Nominacijo sprejmejo in so soglasno izvoljeni Zaitz, Garden, Medvešek, Kristan in Cesen.

Tajnik JSZ Charles Pogorelec poda sledeče poročilo o delovanju in stanju Zveze, ki je bilo poprej razdeljeno med člane in članice zboru:

Pregled dela in stanja JSZ od prejšnjega do tega zboru

Cenjeni zbor: Ko smo se razhajali z XI. rednega zboru pred štirimi leti, smo vsi imeli upanje, da se frakcijski boji med dvema socialističnima grupama jenjajo, in da bo socialistično gibanje zopet zadobilo tisti zamah, kot bi ga v industrijalni deželi kakor so Združene države, potrebovalo. Naše upanje se ni uresničilo. Namesto jakoga socialističnega gibanja, z dobro razvitim časopisjem, ki bi vplivalo na javno mnenje Amerike, vidimo ne samo, da se ni prišlo do nikakega zblizanja med sorodnimi grupami, pač pa še to kar je ostalo po razkolu, stalno hira in nazaduje v članstvu.

Nazadovanje v članstvu znači zmanjšanje aktivnosti, ker ni nikogar, ki bi opravljal potrebno delo in agitacijo, in kjer aktivnosti ni, tam postaja stagnacija, ki ima za posledico, da vse aktivnosti prenehajo in za stranko nastopi pozabljenost. Vse to, zdi se mi, se je izvršilo z našo stranko v zadnjih štirih letih. Žal, da moram tako poročati, toda dejstva so dejstva in bi jih nobeno navdušenje in olepšavanje ne spremenilo.

Naravno je, da je takšno stanje v stranki sami imelo slabe posledice tudi za našo JSZ. Neglede koliko truda je bilo vloženega v delo in agitacijo zadnja štiri leta, je stagnacija v stranki porazno vplivala tu di na nas.

Upam, da bo ta zbor imel v vidiku vse kar se je dogajalo od zadnjega zboru v pokretu v splošnem, ter poskušal najti pota, ki bodo vodila do večjih uspehov JSZ in vseh njenih ustanov. Kajti JSZ nam je danes še prav tako potrebna kot nam je bila ob času njene ustanovitve. In če ne bomo mogli vrstiti našega socialističnega dela pod okriljem stranke, kateri smo bili vsa leta priključeni, bo treba iti izven tega okvira ter nadaljevati naše delo med jugoslovanskim, odnosno slovenskim delavstvom, in obenem sodelovati s stranko in z vsemi drugimi skupinami, ki zastopajo demokratični socializem.

Pri Zvezi smo v zadnjih štirih letih nazadovali iz 36 na 22 klubov, v članstvu pa iz 803 na 426 članov in članic. Kot sem že v uvodu omenil, se morajo vzroki za to katastrofalno nazadovanje pripisati tja kamor faktično spadajo, in to je stranki v splošnem. Stranka nam je bila od vsega početka organizirana JSZ vodnica in budnica. Dokler je bilo v nji življenje in napredek, smo ga beležili i mi, toda v zadnjih štirih letih ni bilo ne življenja in ne napredka, pač pa le frakcijski boji, kar je porazno vplivalo na stranko samo, in naravno tudi na našo Zvezo. Kajti stranka z okrog 2800 član

to da v danih razmerah, ko je toliko našega članstva prizadetega po brezposelnosti, ni drugega izhoda kot da nudimo vsem, ki so tako prizadeti ta način članarine, da se jih obrni v organizaciji.

AGITACIJA IN VOLITVE
V avgustu 1936 smo začeli z zbiranjem kampanjskega fonda, ki bi nam omogočil podvzeti kar najizdatnejšo agitacijo v prid kandidatov soc. stranke. V ta fond je bilo zbrano \$676.16. Sklicali smo številno shodo, na kateri so nastopili sodrugi Fr. Zaitz, Vider, Pogorelec, Oven in Godina. Torej smo storili v kampanji l. 1936 kolikor smo v danih razmerah največ mogli. Ravnotako so bile pozneje podvzete nekatere agitacijske ture in lokalni shodi na katerih so nastopili razni sodrugi. Ena bolj izdatnejša je bila s. Zaitza koncem l. 1938, ko se je vrnila v Evropo. Bila je uspešna kljub vremenskim neprilicam in drugim oviram. Razume se, da so naši sodrugi tudi po drugih krajih, koder ravno ni bilo mogoče organizirati shodov, storili svojo dolžnost v agitaciji, bodisi z ustmeno agitacijo, ali pa z raznašanjem stranke kampanjske literature. Vzeto vse v vpoteh lahko rečemo, da je JSZ storila vse v raznih kampanjah, tako volilnih, kakor drugih za pojačanje socialističnega pokreta. Ako uspehi niso taki kot bi jih ali smo jih pričakovali, ni naša krivda.

DELO EKSEKUTIVE
Eksekutiva je od prošlega zbora imela 40 rednih in 2 izredni seji, na katerih so bili v razpravah razni naši in splošni problemi. Ko so koncem 1938 prišli nekaki izgledi o možnosti združenja obeh glavnih socialističnih frakcij — S. P. in SDF — je eksekutiva sprejela izjavo, v kateri je apelirala na oba zavezna odpora, da storita vse v njihovi moči, da pride do zopetne in tako potrebne združitve socialističnega pokreta. Izjava je bila natisnjena v Proletarcu z dne 21. sept. 1938. Združenje sicer ne odvisi od nas, kakor ni bil razkol povzročen od nas, toda z urgriniranjem za združenje smo storili svojo dolžnost v interesu socialističnega gibanja. Na washingtonsko konvencijo je tajnik JSZ poslal svoje poročilo, katerega je zaključil s sledečim odstavkom: "In view of what has transpired in the last few years within the party, it is strongly urged that the Convention now in session takes into consideration ways and means of building the party before everything else, yes, even sidetracking the Fall campaign, for there can be no influence exerted on the American public without a strong, active party. With our present strength, comrades, we are only fooling ourselves if we think that we have very much influence upon the American working masses, or the public in general. How to build up the party should be of prime consideration at this convention!"

SPANSKA CIVILNA VOJNA
Ko je kmalu po našem zadnjem zboru izbruhnila v Španiji civilna vojna, in ker smo uvidevali grozne potežke škodi katere bo moralo špansko delavstvo in kmečko ljudstvo v borbi za svojo svobodo in demokracijo, smo takoj podvzeli zbiranje fonda, s katerim smo vsaj delno pomagali žrtvam fašizma. Podvzeli smo dve splošni kolekti. Obrnili smo se na vsa napredna društva v deželi, klube JSZ in mnogo posameznikov. Rezultat te naše akcije je bil, da smo zbrali vsega skupaj \$2,506.89. Skozi odbor, zvan Trade Union Relief for Spain, kateremu je načeljal David Dubinsky, predsednik unije ILGW, smo poslali \$2,311.27. Za tiskovine in poštino se je porabilo \$130.00 in na rokah imamo zdaj še \$65.62. Vse delo, ki je bilo zvezano z zbiranjem tega fonda, ki ga ni bilo malo, je bilo opravljeno zastojno.

SMATRAM, DA JE JSZ STORILA SVOJO DOLŽNOST NAPRAJ ŠPANSKEMU LJUDSTVU V POLNI MERI, NE DA BI PRI TEM GLEDALA NA KAKE POSEBNE KORISTI ZASE, KOT SE TO DOGAJA PRI NEKATERIH ORGANIZACIJAH, KI VEČINO, ALI VSAJ PREVELIKO VSTO PORABJO ZA SVOJO LASTNO PROPAGANDO, ALI PA ZA SVOJE UPRAVNE STROŠKE. PRI JSZ SE TO NI NIKOLI DELALO, PA NAJ SMO ZBIRALI ZA ENO ALI DRUGO POTREBNO STVAR IN UPAM, DA SE TUDI NIKOLI NE BO. NAŠE GESLO JE VEDNO Bilo: nabrani denar zato za kar je bil nabran!

JSZ IN HRVATI TER SRBI
V organiziranju hrvatsko-srbskega delavstva v JSZ do danes nismo uspeli in izgledi za bližnjo bodočnost niso nič kaj mikavni. Edini srbski klub, ki je po vojni ostal pri naši Zvezi, je prenehal s svojim poslovanjem zadnje poletje. Vzrokov, ki jih navajajo bivši sodrugi kluba št. 20 je več, pa bili ti upravičeni ali ne. Fakt je, da odkar je odšlo nekaj agitativnih sodrugov iz Chicaga, je organizacija le živovarila in končno izgubila s pozorišča; sodrugi, ki so ostali v Chicagu so se vse preveč brigali kako bodo organizirali domačine, kot pa da bi bili vodili propagando za socializem med svojimi ljudmi in skrbeli za svojo organizacijo. Pa so zaključili, da se grupa razpusti. Par sodrugov je pristopilo v angleški klub, nekaj pa docela odstopilo.

Med Hrvati in Srbi ni sedaj nobene naše socialistične organizacije. Edino korist od tega imajo razni političarji in pa cerkve obeh ver. Prosvetni Savez, ki so ga bili organizirali bivši komunisti, je domalega izgubil s pozorišča; list so prenehali izdati in tako ima zdaj redakcija na eni strani in komunisti po drugi popolnoma prosto roko za izžemanje hrvatskega in srbskega delavstva. Se bo li pojavila kakva volja za obnovitev socialističnega gibanja med njimi, je težko prerokovati. Vse zavisi od razvoja v bodočnosti. JSZ bo pazno sledila vsem pojavom med njimi in ako se bo dalo med Hrvati in Srbi kaj storiti, bo to storila.

SPLOŠNA GLASOVANJA
Edino splošno glasovanje, ki smo ga imeli po zadnjem zboru, je bilo za izvolitev gl. tajnika in eksekutivne ter ostalih odborov JSZ. Glasovanja se je udeležilo 417 članov in članic ali nekaj nad 51% vsega članstva.

SEDAJNI ODBORI ZVEZE SO:
EKSEKUTIVA
Frank Alesh, Donald J. Lotrich, Joseph Oven, Frank S. Taucher in Frank Zaitz.
Član eksekutivne je bil tudi Frank Udovich, ki pa je pred nekaj meseci odstopil in njegovo mesto je zavezal namestnik Frank S. Taucher.

NADZORNI ODBOR J. S. Z.
Anton Garden in Justin Zajec.

NADZORNI ODBOR SLOVENSKE SEKCIJE JSZ
Rok Božičnik, Vinko Ločnikar in Angela Zaitz.

PROSVETNI ODBEK
Louis Beniger, Joseph Draiser in Mary Oven. (Chas. Pogorelec je obenem tajnik tega odbeka.)

NAŠE USTANOVE
in publikacije so Proletarac, Prosvetna matica, Ameriški družinski koledar, Majski glas in Slovenski delavski center. Vredno in potrebno je, da vse to ščitimo in jačamo

DOHODKI OD 1. JUL 1936 DO 30. JUNIJA 1940

Table with 2 columns: Category and Amount. Includes items like Članarina in pristopnina, Konvenčni fond JSZ, Prosvetna matica, etc.

Table with 2 columns: Category and Amount. Includes items like Članarina stranki in drž. organizacijam, Poština, Najemnina, telefoni in brzojavi, etc.

Table with 2 columns: Category and Amount. Includes items like Španijo, Uradne potreščine, Kampanjski stroški 1936, etc.

Table with 2 columns: Category and Amount. Includes items like Dohodki, Prenos od 30. junija 1936, Stroški, etc.

Table with 2 columns: Category and Amount. Includes items like Dohodki, Prenos od 30. junija 1936, Stroški, etc.

Table with 2 columns: Category and Amount. Includes items like Konvenčni fond, Upravni sklad, Odborbeni sklad, etc.

Table with 2 columns: Category and Amount. Includes items like Za literaturo nabavljeno za Prosvetno matico, Članarina stranki za junij, etc.

Table with 2 columns: Category and Amount. Includes items like Ilinois: Chicago, Oglasby, Waukegan in Springfield, etc.

Table with 2 columns: Category and Amount. Includes items like Ilinois: Chicago, Oglasby, Waukegan in Springfield, etc.

Table with 2 columns: Category and Amount. Includes items like Ilinois: Chicago, Oglasby, Waukegan in Springfield, etc.

Table with 2 columns: Category and Amount. Includes items like Ilinois: Chicago, Oglasby, Waukegan in Springfield, etc.

Table with 2 columns: Category and Amount. Includes items like Ilinois: Chicago, Oglasby, Waukegan in Springfield, etc.

KONFERENČNE ORGANIZACIJE
Konferenčnih organizacij imamo enako število kot pred štirimi leti, to je, štiri in sicer dve v Ohio, eno v Penni in eno za Illinois in Wisconsin. Vse te organizacije obdržujejo zbiranje enkrat ali dvakrat na leto ter jih v velikem številu posejajo tudi zastopniki organizacij Prosvetne matice. Vse te organizacije so bile v zadnjih štirih letih vse ali manj aktivne.

Mladina. Kako zainteresirati mladino v naš pokret je eno najvažnejših, pa tudi najtežjih problemov. Pred nekaj leti, ko je bilo več življenja v socialističnem gibanju, odnosno stranki, smo tudi pri JSZ začeli z organiziranjem mladine in v nekaterih krajih smo uspeli, toda žal ni ostalo nič trajnega. V nekaterih krajih so prišle osebnosti vmes, v drugih so se funkcijarji zainteresirali v organiziranje na strokovnem polju, zlasti v CIO, in tako se je naše delo med mladino zamemorilo. Največ je pa krivo to, ker ni mogoče dobiti osebe, ki bi se stalno posvetila problemu organiziranja mladine v JSZ. Poleg tega tudi ni gnotnih sredstev, ki bi nam omogočala vzdrževati tak urad. Osebe, ki ga ima JSZ in njene publikacije, je pa že zdaj preobloženo z delom.

Edini mladinski krožek, ki še danes obstaja, ima klub št. 27 v Clevelandu. Delegat tega kluba pride iz mlajše generacije, pa nam bo on morda dal navodil in inspiracijo kako se lotiti tega problema, ki bi imel uspeh za gibanje. Pri klubu št. 1 v Chicagu skušamo zainteresirati mladino v tako zvanem JSF Junior Guildom, v katerem imamo okrog ducat mladih fantov in deklet, ki zbirajo enkrat na mesec. Bo li kaj iz tega, mislim namreč nekaj stalnega, ki bi se udeleževalo v socialističnem pokretu, je še vprašanje.

Poročilo gl. tajnika je soglasno vzeto na znanje. Andrew Božič vpraša, zakaj ni v seznamu klubov povedano, koliko članov kluba št. 49 je v unijah. Pogorelec pojasni, da ni dobil o tem podatkov. Stvar se lahko popravi, čim se ti podatki dobe.

Stanje klubov JSZ na podlagi poročil koncem junija 1940

Table with 7 columns: Št. in kraj kluba, Gotovine, Skupne imovine, Članov, Drž., Unij., Naroč. Prolet. Includes entries for Chicago, Ill., Oglesby, Pa., Johnstown, Pa., etc.

Poročilo tajnika Slovenske sekcije

Frank Zaitz, tajnik slovenske sekcije JSZ, poroča: Slovenska sekcija JSZ je forma iz časa, ko je bila naša Zveza še organizacija socialistov vseh treh naših narodnosti: Slovencev, Hrvatov in Srbov. V nadi, da se hrvatska in srbska sekcija spet obnoviti, smo v naših pravih vztrajali s sekcijo slovenske forme. Valed tega je tu poročilo pod označbo "slovenske sekcije".

FINANČNO STANJE SLOVENSKE SEKCIJE
Ob času zadnjega zbora meseca julija 1936 v Chicagu je imela slovenska sekcija \$2,002.25 imovine. Razpodeljena je bila sledeče: Hranilna vloga na Lawndale National banki 219.00, Delnice v Slov. del. centru 500.00, V banki, ki so v likvidaciji: Millard State Bank \$ 106.58, Ogden National Bank 76.58 \$ 183.16, Skupaj \$2,002.25

Od zadnjega do tega zbora je imela slovenska sekcija JSZ sledeče dohodke: Julija 1936, dividende Ogden National banke \$ 5.47, Julija 1936, obresti hranilne vloge v LNB 1.61, Sept. 1936, Millard State Bank 19.87, Jan. 1937, obresti JSLA 11.00, Jan. 1937, obresti od vloge v LNB 1.89, Jan. 1938, obresti od vloge v LNB 2.01, Feb. 1938, obresti od vloge v JSLA 16.50, Dne 11. maja 1938 zadnje plačilo iz Ogden Nat. banke 8.75, Avgusta 1938, obresti od Jugoslav SLA 11.00, Obresti od vloge v Lawndale National banki 2.13, Marca 1939, obresti od vloge v JSLA 16.50, Obresti od vloge v LNB 2.30, Obresti iz JSLA feb. 1940 22.00, Obresti v LNB julija 1940 1.66, Obresti JSLA 11.00, Obresti na vlogo v LNB 1.74, Skupaj dohodki \$ 150.58, Gotovina julija 1936 219.09, Skupaj gotovina julija 1940 \$ 369.67, Julija 1940 smo prejeli od vloge slovenske sekcije, ki jo ima v JSLA, ček za vsoto \$16.50. Skupaj torej gotovine v bančno vlogo vred \$386.17, V Ogden National banki smo izgubili nad \$70.00. Kot sem že omenil, smo prejeli njene zadnje "dividende" 11. maja 1938. V Millard State banki imamo še nekaj nad \$86. Prejeli nismo od nje že dolgo ničesar, razen obljubo, da morda izplača še kakih 5 odstotkov.

Kar se tiče Ogden National banke, je iz naše imovine izbrisa in skoro isto se lahko reče o vsoti \$86, ki jo še imamo v Millard State banki. Naša resnična imovina je torej bila v začetku julija, pred pričetkom tega zbora, sledeča: Vloga na Lawndale National banki \$ 369.67, Obresti JSLA 16.50, Vloga v JSLA 1,100.00, Delnice v Slovenskem delavskem centru 500.00, Skupaj \$1,986.17

Vaota je manjša kakor pred 4. leti zato, ker so odpisane izgubljene vloge v omenjenih likvidiranih bankah. Ker nadzorni odbor slovenske sekcije vsled kratkega časa, kajti od 30. junija do našega zbora je bilo le 3 dni, ni še potrdil teh računov, stori to enkrat po zboru, kar bo potrjeno v zapisniku eksekutivne. Naj še omenim, da sem tajništvo slovenske sekcije prevzel januarja leta 1925. Karkoli je bilo stroškov v tem poslom v vseh 15 letih, sem jih trpel sam, bodisi vozne, čas za knjigovodstvo, poštino, telefon, a korespondenco in kar je že bilo drugega v zvezi s tem delom.

Ker se moje upanje, da nam bo mogoče ohraniti vsaj srbsko sekcijo, ni izpolnilo, niti se niso posrečila naša prizadevanja ustanoviti sekcijo JSZ med Hrvati, predlagam kot tajnik slovenske sekcije sledeče: Vso gotovino sekcije v vsoti \$386.17 se pripisava v tiskovni sklad Proletarca. Delnice v Jugoslovanskem hranilnem in posojilnem društvu v vsoti \$1,100, in delnice v Slovenskem delavskem centru v vsoti \$500, pa se prepisje na ime Jugoslovanske socialistične zveze. Enako se prepisje na ime JSZ tudi vse delnice Jugoslovanske delavske tiskovne družbe, ki izdaja Proletarac, Ameriški družinski koledar in Majski glas, in karkoli drugega posejajo slovenska sekcija. Predlog je podpiran in soglasno sprejet brez razprave.

Prosnetna matica
Sledi 10. točka sporeda, Prosvetna matica. Poroča o nji tajnik Charles Pogorelec sledeče: PROSVETNA MATICA IN NJENO DELO
Ta ustanova je bila zasnovana koncem leta 1921 kot "Pomožna in izobraževalna akcija JSZ". Njen namen je bil pomagati Zvezi z gnotnimi sredstvi,

Soc. pevski zbor "Svoboda", Detroit, Mich. Soc. pevski zbor "Naprej", Milwaukee, Wis. Pevski zbor "Naprej", Detroit, Mich. Pevski zbor "Prekeren", Pittsburgh, Pa. Pevski zbor "Triglav", Kirkland Lake, Ontario, Canada. Dramsko društvo "Ivan Cankar", Cleveland, O. Dramatični klub, Indianapolis, Ind. Dramatični klub "Slovenija", Barberton, O. Dramsko društvo "Verovšek", Cleveland, O. Dramsko društvo "Soča", Strabane, Pa. Gospodinjaki odsek SND, Waukegan, Ill. Ženski združeni odsek, Waukegan, Ill. Ženski odsek SND, Detroit, Mich. Izobraževalni in zabavni dom, Library, Pa. Čitalnica SND, Waukegan, Ill. Čitalnica SDD, Cleveland, O. Izobraževalno društvo "Vihar", Kraysn, Pa. Vzgojevalno delo, ki ga je izvršila ta ustanova v zadnjih 14 letih je ogromno. Da je z njim veliko dela, stroškov in požrtvovanja, je vse tisti, ki se ukvarja s takim delom. Je morda nehalno, toda potrebno delo in Prosvetna matica ga bo vrnila prej po svojih najboljših močeh. Vse, kar smo izvršili dozdaj, je plod gnotne in moralne podpore vseh onih organizacij, klubov in posameznikov, ki so nam stali ob strani in to ustanovo podpirali, agitirali zanjo in jo zagovarjali pred neosnovanimi napadi njenih nasprotnikov. Upam, da ji bodo to naklonjenost ohranili še vnaprej, mi jim pa zagotavljam, da bomo storili vse kar bo v naših močeh za kulturni razmah našega delavskega ljudstva. Vsem, ki so kaj storili za Prosvetno matico, pa bili ti v ali izven urada, se v imenu Prosvetnega odbeka iskreno zahvaljujem in jim klišem: NAPREJ Z ZAPOCETIM DELOM!

Charles Pogorelec, tajnik. Poročilo je soglasno vzeto na znanje. Joseph Draiser poroča o delovanju Prosvetne matice med našo mladino in v angleško poslujočih društvi naših podpornih organizacij. (Njegovo poročilo, ki je bilo soglasno vzeto na znanje, je v angleškem delu tega zapisa.) Ker se bliža ura k polnočju, svetuje nekdo, da naj določimo čas zborovanja. Zbornica sklene, da se zboruje po sedem ur dnevno, s 15 minutami odmora popoldne. Zborovanje se prične ob 9. dopoldne in konča ob 5. popoldne. Frank Zaitz svetuje, da se razpravlja o Prosvetni matici, čim bodo podana vsa poročila, ki se tičejo PM in Cankarjeve ustanove. Navset sprejet.

Slovenski delavski center
Tajnik Slovenskega delavskega centra Joseph Draiser poroča o dohodkih in izdatkih Slovenskega delavskega centra. Podal ga je v angleščini in je v angleškem delu tega zapisa. Frank Zaitz, ki je ravnatelj SDC, izvaja, da je ta ustanova sedaj še na toliko trdnih nogah, da urabimo o predelavah, ki so potrebne in jih bo treba izvršiti, čimprej tem boljše. Direktorij je sklenil za letos dovoliti splošno čiščenje notranjih prostorov in pa popravilo oken in vrat. Zelo skrbimo za čistočo vrta in poslopja. Na vrta je delo opravljeno brezplačno že od početka. Ako se pomisli, da smo na zboru JSZ leta 1921, ki se je vršil v SND na St. Clair Ave. v veliki malodušnosti, sklenili podvzeti akcijo za zbiranje stvarnega sklada in idejo izvedli v največji krizi vzhodnega pesimizma, tedaj je to eden največjih uspehov našega gibanja, kajti dosežen je bil v času panike in brezposelnosti. SDC je sedaj zgolj prostor za urade JSZ, Proletarca, Prosvetne matice in kluba št. 1 ter njegovih odborov. Ob enem se je vsled svojega vrta in pripustnosti razvil tudi v družabno središče, ki ga poseča mnogo rojakov. Družabništvo goji poseben klub, ki se imenuje Družabni klub Slovenski center, ali v angleščini Slovene Center Social Club. Ako se kdaj naše gibanje konsolidira, da ga ne bodo metali zunanji valovi semintja, bomo merda na tistem prostoru lahko zgradili kaj večjega in modernerejšega. A kot stvari so, smatram, da je že to zelo velik uspeh. Poročilo tajnika Draiserja in F. Zaitza vzeto na znanje. Ob koncu seje Frank Zaitz predlaga, da se zbor slika in da se določi kakega Clevelandčana, ki bo preskrbel fotografa in določil čas slikanja. Predlog je soglasno sprejet. Naloga se poveri Česu in Medvešku. Lorenc Kavčič od kluba št. 13, Sygan, Pa., osebno pozdravi konvencijo in želi, da bi bilo njeno delo v korist JSZ in PM uspešno. Seja je zaključena ob 12:30 popoldne. Anton Sular, predsednik, Ivan Jontex, zapisnikar.

DRAMSKI ARHIV
Naš dramski arhiv skušamo izpopolniti kar najbolj mogoče. Zdj vsebuje okrog 300 iger. Dobili smo zadnjih par let tudi nekaj krajših operet, kompletov in par večjih spevoiger. Koliko bomo mogli dobiti dramskega in pevskega gradiva v sedanjem času iz starega kraja, je težko reči. Najbrž ne preveč, dokler ne popleže vojna furija, in pa da dobimo zopet boljše stike s starokrajskimi sodrugi. V zadnjih štirih letih se je na naš arhiv obrnilo 173 strank, katerim je bilo poslanih 351 iger. Razume se, da so bile te stranke v mnogih slučajih ene in iste, toda delo je moralo biti opravljeno ravnotako ako se priglasijo samo nove stranke, ali pa stare svoje zahteve ponavljajo. Ista je z igrami. Običajno je treba poslati več iger hkrati na stranko, katera šele potem poljudno izbira, kar bi bilo najbolj primernega za njen oder. Kadarkoli je bilo mogoče, smo poslali igre z vlogami vred, v nasprotnih slučajih so morale prizadete organizacije za prepis same skrbeti. Naš dramski arhiv je bil na razpolago tudi številnim angleško-poslujočim društvom, ki so aktivna v tem pogledu. Ustregli smo i njim po možnosti.

STEVILO ORGANIZACIJ PROSVETNE MATICE
1936
Podpornih društev in federacij 137
Klubov J. S. Z. 25
Kulturnih in drugih organizacij 24
Skupaj 176
1937
Podpornih društev in federacij 128
Klubov J. S. Z. 16
Kulturnih in drugih organizacij 24
Skupaj 168
1938
Podpornih društev in federacij 136
Klubov J. S. Z. 14
Kulturnih in drugih organizacij 37
Skupaj 177
1939
Podpornih društev in federacij 147
Klubov J. S. Z. 18
Kulturnih in drugih organizacij 14
Skupaj 179
1940 (do konca junija)
Podpornih društev in federacij 145
Klubov J. S. Z. 13
Kulturnih in drugih organizacij 21
Skupaj 179

Od podpornih društev in federacij jih je leta 1936 pripadalo k SNPJ 111; k SSPZ 13; k JSKJ 3; k SDZ 4; k JPZS 3 samostojnih 3. Leta 1937: k SNPJ 103; k SSPZ 12; k SDZ 4; k JSKJ 3; k JPZS 2; samostojnih 4. 1938: k SNPJ 121; k SSPZ 14; k SDZ 4; k JSKJ 3; k JPZS 2; samostojna 4. 1939: k SNPJ 120; k SSPZ 15; k SDZ 4; k JSKJ 3; k JPZS 1; samostojna 4. V tekočem letu: k SNPJ 120; k SSPZ 14; k SDZ 4 k JSKJ 2; k JPZS 1 in 4 samostojna društva. Od teh društev je 9 angleško-poslujočih. Kot za slovenske, smo tudi za ta društva poskrbeli in jim poslali lepo število knjig in brošur socialne vsebine. Mnoge od teh se poslužujejo angleških iger, deklaracij itd. iz arhiva Prosvetne matice. Kulturne in druge organizacije (vselej podpornih društev in klubov JSZ), ki so vključene v Prosvetni matični so: Soc. pevski zbor "Sava", Chicago, Ill. Soc. pevski zbor "Zarja", Cleveland, O.

Druga seja dne 4. julija popoldne
Seja je otvorjena ob pol dveh popoldne. Zapisnikar prečita zapisnik prve seje, ki je dvema najhujšima popravkoma brez ugovora sprejet. Konvencijni tajnik Pogorelec prečita pozdrave od clevelandskih klubov št. 27 in 49, češke socialistične federacije in "Big Tomija" Tomšiča iz Oaklanda, Calif. Pozdravi so vzeti na znanje. Predložena je resolucija o Slovenskem narodnem muzeju v Clevelandu. Predlagano in sprejeto, da se o tem razpravlja tekom razprave o Prosvetni matici in Cankarjevi ustanovi. IVAN MOLEK poda sledeči referat: Naši kulturni problemi: ali je kulturni cilj, ali sredstvo? O kulturnem delu govorimo na vsakem zboru Jugoslovanske socialistične zveze v Ameriki. Dobro se spominjam prvega zbora (katerega delegat sem bil), ki se je vršil baš pred tridesetimi leti ob prazniku Neodvisnosti 4. julija v Chicagu; ta prvi zbor je bil po svojih slovenskih, hrvatskih, srbskih in bolgarskih delegatih resnično in kompletno jugoslovanski, kakor najbrž ni bil noben naslednji zbor, in o kulturi je takrat referiral Milan Glumac. Splošne politične in ekonomske, ameriške in svetovne, razmere so se v teh tridesetih letih kolosalno izpremenile — kar vsi dobro vemo — ampak naše kulturno gibanje je v delu ostalo isto; res je naravno kvantitativno in jedra kvalitativno, toda kakšne revolucije v tem oziru ne moremo notirati. Revolucije v tem smislu tudi ne more biti. Kulturno je naš razvoj notranjega doživljanja in to notranje doživljanje se izraža v petju, godbi, nescu, recitaciji, drami itd. bodisi v originalnem ali prenesenem miljenju (jezik) ali običaju. Napačno bi pa bilo izvajanje, da to notranje doživljanje nastane samo od sebe; v resnici je to notranje doživljanje je odsev zunanjih vtisov, zunanjih življenjskih razmer, torej realnega življenja. In kakor je realno življenje posameznikov in skupin (narodov) od silno preprečitih in enostavnih početkov do stopnje današnjega civilizacijske zelo kompliciran proces, tako se vrstijo kulturni plodovi od enostavnih do zelo kompliciranih procesov. V današnjem kompliciranem življenju ni nič novega, da mešamo pojme in ne vemo, kje so meje kulture — da pogosto obesimo kulturo na pleča nekulturene spake, da zamenjavamo pojma kulture in civilizacije. Spominjam se, ko je pred mnogimi leti neki inteligenčen srbski socialist predlagal za

Člani in članice XII. rednega zbora J. S. Z. in Prosvetne matice

Dvanajsti redni zbor JSZ in Prosvetne matice, o katerem je zapisnik v tej prilogi Proletarca, se je vršil dne 4., 5. in 6. julija 1940 v Slovenskem delavskem domu na Waterloo Rd., v Clevelandu, Ohio. Nekaj članov zbora ni na sliki. Delo je izvršil fotograf Widgoy.

sej eksekutive JSZ, da naj se jugoslovanski socialisti držijo proč od bara z alkoholnimi pijačami na pikniku socialistične stranke in naj prinesejo s seboj dovolj kislega mleka, kajti na ta način se bodo obnašali kot kulturni ljudje! Ni bilo prvič in ne zadnjič, da je bila prohibicija vključena v kulturo, čeprav nimajo moralne, higienične in etične zadeve prav nič opraviti s kulturnim udejstvovanjem — in kljub dejstvu, da koleša naše kulture v Ameriki ne tečejo, če jih ne mažemo z opojnimi pijačami.

Ni moj namen danes, da bi suhoparno razlagal o razvoju in bistvenosti kulture same. Za to ni čas, dasi bi bilo morda potrebno. Kar je zdaj važno za nas, je to, kaj je prav za prav namen kulturnega udejstvovanja v našem domačem okviru? Kaj hočemo doseči s tem?

Drugo vprašanje je, ali je bila naša Prosvetna matica ustanovljena zato, da bo društvo, ki se obračajo nanjo za kulturno blago, za igre, pesmi, deklaracije itd., dajala material splošne vrednosti ali ho imela na razpolago le tendence kulturne dobrote, to se pravi dobrine, ki so socialno usmerjene in prikrojene za socialistično in svobodniško propagando?

Ali se vam ne zdi, da je bilo to vprašanje za nas že rešeno? Da, bilo je! Na vsakem zboru JSZ in PM je že bilo definitivno rešeno! Zakaj na vsakem zboru? Stvar, ki je enkrat definitivno rešena, ne prihaja več na dnevni red. Odgovor na to je, da rešitev je bil samo na papirju — v praksi je pa ostalo vse po starem. In zato se naše stari vprašanje vedno in vedno vrača nazaj na dnevni red — in vračajo se bo toliko časa, dokler ne bo pravilno rešeno in v praksi izvedeno.

Priznam, da za nas je to težak problem; vsi priznamo. Mnogo tehtnih razlogov je, da ne moremo praksi izvajati tega, kar na papirju zaključimo. So tehnični razlogi, so finančni razlogi, je pomanjkanje pravega materiala — z drugimi besedami: kulturna lenoba med nami — in cela vrsta drugih razlogov. Vendar vsi ti razlogi na naši strani bi se dali premagati, če bi ne bilo največje zapreke, polgovitnega vprašanja: kako pridobiti dovolj običinstva za naše kulturne prireditve.

To je tisti problem, ki nas ovira, da ne moremo v praksi izvajati lepih zaključkov na papirju.

Ta problem pa obratno obuja pri nas prvo vprašanje, ki je za nas zelo nesmiselno: kaj prav za prav hočemo z našim kulturnim delom?

Mi dobro vemo, kaj hočemo — zato pa za nas ne postojajo gesla, da kultura živi zaradi kulture, da je umetnost zaradi umetnosti, petje zaradi petja, drama zaradi drame in muzika zaradi muzike. Mi dobro vemo, da to ni resnica — obenem pa vemo tudi to, da v Ameriki ne moremo računati na izbrano občinstvo, izobraženo občinstvo, ki bi razumelo naše naloge in z njimi simpatiziralo. V vsaki naselbini je neko število naših delavcev, ki nas razumejo, je večja ali manjša peščica, ali to ne zadostuje, da bi se naše kulturne prireditve izplačevale, posebno še, če več kulturnih organizacij tekmuje med seboj.

Mi dobro vemo, da je kultura že od nekdaj pod vpliv odločujočih gospodarskih sil kljub vsem identiteta, ki to zanikajo. V starem veku je bila odvisna od pogansko mišljenjskih razmer, v srednjem veku krščansko fevdalnih in v našem veku je odvisna od nacionalno kapitalističnih razmer, kolikor to razmere še obstoje — in že to vidimo kot ponižno dekle v vstajajočih diktaturah v totalitarnih sistemih. Vse to vemo, in zraven tega vemo še to, da se v modernih socialnih konfliktih tepe dvoje kulturnih prizadevanj: stari nacionalni in deloma versko usmerjen tip kulture si na vse načine prizadeva, da ostane na površju, med tem ko novi socialni tip kulture neprestano poskuša dobiti priznanje in uveljavljenje.

V vseh zadnjih tridesetih letih smo mi gojili ali poskušali gojiti socialno kulturo v pesmi in dramih, posebno v dramih, med slovenskim delavstvom v Ameriki, ali — kakor sem že reknel — pričakovane uspeha med nami še ni. Občinstva, ki bi nas v zadostnem številu podpiralo pri tem prizadevanju, za splošno nismo pridobili. Prav za prav je našega socialnega občinstva vedno manj. Naša kultura je namreč pršla z nami vred iz starega kraja in živi v namni priseljenici, ti pa zadnja leta izumirajo bolj in bolj. Naša tu rojena mladina, ki ne zna našega jezika, se ne more zanimati za slovenske kulturne dobrine; sicer zadnje čase precej mešamo in mladina ljubo prireja ameriške igre in pesmi, vendar tudi to ne uspeva. Ameriška vzgoja je še bolj hladen napram socialni kulturi kot je naša.

Nobena uganba pa ni, zakaj se ne more mlada socialna kultura priljubiti masi naših delavcev. Mi nismo bili vzgojeni za to kulturo. Saj vste, za kaj je bil naš preprost človek vzgojen. Vask preprost človek išče najprej zabave in smeha, tega pa ne najde v bojeviti pesmi in socialni dramih, ki je navadno polna tragičnih prizorov iz resničnega življenja. Preprost delavec vedno beži iz realnega življenja in se opaja, da posabi na mizerijo, v kateri živi dan za dnevom in leto za letom — pa najde veliko uteho v komediji, ki je še tako prazna in puha, da mu le nudi nekaj smeha.

V to je vzrok naših neuspehov. To mi potrjuje lastna izkušnja. Pred dvajsetimi leti sem priredil po angleškem viru tri kratke komedije, ki so bile brez vsake vsebine. Spisane so bile v resnici samo zato, da vzbujajo smeh — torej komedija zaradi komedije. In doseglo so nepričakovan uspeh. Prav nič se ne bom zlagal, če rečem, da so bile te tri komedije med vsemi mojimi dramskimi deli najučinkovitejše. Tajništvo Prosvetne matice, ki jih ima v rokopisu, jih menda še danes razpislja okrog. Ker niso bile nikjer objavljene in so brez

podpisa avtorja, sem opazil najmanj dvakrat, da so zašle tudi na — katoiški oder z dobrim uspehom. Iz tega vidite, kakšna "kultura" najbolj vleče med nami v Ameriki. To nam nazorno pojasnjuje, zakaj na vsakem zboru JSZ in PM rešujemo vprašanje, ali je bila naša Prosvetna matica ustanovljena za gojitve socialne drame in za našo socialistično propagando, ali je bila ustanovljena zato, da bo služila vsaki "kulturni" navlaki, ki se pri-tepe med nas.

V teoriji smo to vprašanje rešili že najmanj šestkrat — v praksi se pa še zmirom vprašujemo: Kaj prav za prav imamo od našega kulturnega dela? Ali imamo same to, da ljudi zabavamo s čimer koli — ali imamo le business, ki ga moramo deliti s pivovarskimi in likerskimi trgovinami? —

Jaz bi lahko priporočil, da naša Prosvetna matica servira na vsako socialno dramo devet socialnih komedij. Socialna komedija je lahko polna bučnega smeha, ima pa vsaj neko vsebino. Toda priporočilo ne pomeni nič, dokler nimamo med nami koga, ki je pripravljen in zmožen pisati ali prevajati socialne komedije. Kajti teh šolajger imamo v slovensčini še zelo malo, na tem polju je še velika puščoba in zelo hvalježno — ali nevaležno, kakor vzamemo — delo čaka nekoga, ki se oprime te potrebne naloge. Prav tako so potrebne socialne recitacije, katerih bi morala biti velika zaloga v arhivu naše Prosvetne matice.

Ce v prihodnjih petih letih naša Prosvetna matica doseže to, da bo imela v večini svojega repertorija material, ki bo na vsaj četrti poudarjal politično demokracijo kot bojno sredstvo delavcev in ekonomsko ter socialno demokracijo kot cilj vseh inteligentnih delavcev — bomo dosegli veliko, kajti s tem bomo dosegli velik pripomoček naše popularne delavske izobrazbe.

S tem pa ni rečeno, da bi se morala naša Prosvetna matica omejiti le na dramo, deklaracijo, petje, kakšno predavanje in na izdajanje kakšne nove knjige. Prosvetna matica mora biti tudi v tesni zvezi z drugimi naprednimi slovenskimi kulturnimi ustanovami v Ameriki. Jaz ne vem, če je Prosvetna matica danes v kakšnih praktičnih stikih s Cankarjevo ustanovo v Clevelandu ali ne, toda po mojem mnenju bi po vseh praktičnih potrebah morala biti. Cankarjeva ustanova s svojim magazinom, ki je naš najboljši magazin na tej strani morja, je bistveni del našega socialno kulturnega udejstvovanja; saj so naši delavci, naši sodruzi, aktivni pri tej ustanovi in v magazin — in mi vsi moralno in materialno podpiramo to ustanovo. Prosvetna matica in Cankarjeva ustanova gresta po isti poti ne samo sporedno, pač pa je nekaj samo po sebi umevna, da nekoga dne prideta skupaj in se alijeta v eno telo. Saj je bil že od začetka Prosvetne matice cilj, da ta naša kulturna organizacija enkrat dobi svoje revijalno glasilo — in to glasilo je že tukaj. Če smo že na polju naših podpornih organizacij toliko zgovorni glede združitve, moramo imeti to ambicijo tudi na kulturnem polju, na katerem bi bili primorani zadržki skoro ničevni.

So še druge kulturne naloge, pri katerih lahko sodelujemo. Na pr. pri razvijanju slovenskega narodnega muzeja v Clevelandu. Ne vem, kakšna je naša sodba na splošno glede tega pojava, toda moja osebna sodba je, da je to hvaljevno in docela občinstvo. Naša dolžnost je, če nam je res za vse dobro kulturne panoge, da iskreno podpiramo razvoj slovenskega narodnega muzeja in prispevamo znanj, zasebno in kolektivno, vse, kar je vredno ohraniti za naše potomce. Saj bo to naše edino bogastvo, ki ga ne moremo zapustiti našemu potomstvu — prikaz skromnega dela slovenskih delavcev v tej kratki dobi našega življenja v Ameriki.

Naše kulturne aktivnosti bi lahko imele veliko več uspeha in večjo bilanco, če ne bi bili naši kulturni delavci vsa ta leta primorani zapravljati svojih moči pri političnih udejstvovanjih. Besedo "zapravljane" rabim namenoma in jo debelo podčrtam! Ta beseda se ne more vzeti za nobeno špekuliranje in nobeno opravljanje.

Dejstvo je, ki ga ne izbrisemo nobena jezuitska zofistika, da smo slovenski socialisti v Ameriki — ne hote in ne po lastni krivdi — zapravili trideset let teškega in dragoga političnega dela. Ne, nismo zapravili onega dela, ki smo ga izvršili zase, za svoje publikacije in za lastne organizacije; tega dela ni moč zapraviti, kajti rezultati tega dela so še vedno tukaj — zapravljeni smo pa, popolnoma v vodo vrgli smo dožnja leta onega dela, ki smo ga sprepevali za splošne ameriške politične napore, od katerih imamo danes vedno večjo — ničlo.

Ce bi bili vsaj polovico tega napora vložili v naša kulturna prizadevanja, bi lahko danes veliko več pokazali — in to bi bilo naše, česar nam ne bi mogli nihče vzeti.

Kar je zamujenega, se ne da več popraviti, ampak v bodoče smo lahko pametnejši, če hočemo biti; v bodoče lahko storimo veliko več zase, če tako sklenemo. Pogledajte današnjo svetovno situacijo! Iz te situacije se lahko že jutri porodi fakt, da bo naša slovenska beseda v Ameriki — edina svobodna slovenska beseda na svetu. Danes vse kaže, da bo slovenska beseda v stari domovini lahko že jutri samo beseda totalitarnih hlapcev. Že danes, že vsa ta leta, odkar se mi spominjamo, je slovenska beseda v starem kraju le napoj ali eno tretjino ali četrtino svobodna, ampak pod totalitarno diktaturo bo totalno zasužnjena.

In ko se zgodi, da bo naša slovenska beseda v Ameriki še edina slovenska svobodna beseda na sve-

tu, kako bomo mi porabili ta svoj dragoceni mandat, ki nam ga je naklonila ameriška demokracija? Ali ga bomo sistematično še nadalje zapravljali s praznimi frazami, dogmatičnim dlakocepstvom in z nesmiselnimi medsebojnimi polemikami? —

Sodrug, to je vredno globokega premišljevanja in prudenega sklepanja, da nas ne bo naša ožja zgodovina enkrat obtožila in upravičeno obsodila: Imeli ste dragocen zaklad, toda, namesto da bi ga bili v pravem momentu izkoristili za svoje potomstvo, ste ga zakopali v zemljo in pohodili! Niste bili vredni svojega velikega mandata! —

Naše stališče je bilo in je, da kultura ni in ne more biti sama sebi cilj in namen, kajti podrejena je ekonomskim in drugim silam, ki so tvorec zgodovine človeške družbe. Kultura je bila in je le sredstvo, ki lahko služi raznim ciljem, dobrim in slabim, naprednim in reakcionarnim — kot gledamo mi nanjo po našem merilu ekonomske in socialne pravice.

Naša ožja kulturna prizadevanja nam vsaj v teoriji tudi služijo našemu cilju izobrazbe v pravico kompletne demokracije. V praksi se pa dogaja, da naše kulturne prireditve ne služijo našemu cilju — in včasih prej služijo ciljem reakcije, včas pa služijo samo obogatitju pivovarn in likerskih trgovcev. Tega zla se moramo zavedati in ga sistematično odpravljati iz naše srede, če hočemo, da bomo kos svojemu kulturni nalogi in če hočemo, da bomo dosegli uspeh, ki ga pričakujemo — uspeh, ki je edino plačilo za vsa naša kulturna prizadevanja. Pazimo torej, da ne bomo vse naše življenje delali zastoj! —

Ethib Kristan pravi o referatu: "Referat Ivana Molka o tej silno važni zadevi je tako sijajen, da se ne bi smela izgubiti niti ena beseda. Predlagam, da se v celoti objavi v Proletarcu in sicer na posebnem mestu. Če bi se to ne zgodilo, bi bil jaz ponosen, če bi ga smel objaviti v Cankarjevem glasniku."

Frank Zaltz pojasni, da se bo to zgodilo, kakor je bil vedno običaj.

Molkov referat je soglasno vzet na znanje.

Referat FRANK CESEN:

Možnosti za ojačanje aktivnosti Prosvetne matice

Kdor se zanima za kulturne in literarne pojave med našimi naseljenci v Ameriki, ta bo priznal, da je Prosvetna matica, valse nepopolnosti in pomanjkanju finančnih sredstev izvršila tekem svojega obstanka — ogromno prosvetno delo med nami. V tem delu je predvsem zapopaden bogat dramski in deloma glasbeni arhiv, katerega se pridno poslužuje aktivna dramska in pevska društva za svoje prireditve. Dalje je PM izdala še mnogo slovenskih in angleških knjig, s socialno in poučno vsebino. Vse te knjige so se razpečale med članstvo pridruženih organizacij, ki jih je čitalo z večjim ali manjšim zanimanjem.

Iz tega je razvidno, da je P. M. ena najvažnejših ustanov naprednega slovenskega delavstva in edina te vrste v tej deželi. Zato gledimo, da jo izpopolnimo, razširimo, čuvamo in obdržimo za vsako ceno.

Zgodovina PM je združena z znatnimi napori in žrtvami od strani naših zavednih delavcev. Kot pri vsaki, da delavstvo koristi akciji, tako so tudi pri naši organizaciji zapreke in malodušnost. Glavna zapreka je seveda — ignoranca in predsodki proti pokretu, vzlic temu, da matica služi izključno le prosvetnim in vagojevalnim namenom.

Vprašanje, kako ojačati aktivnost P. M. je zelo kočljivo. To vprašanje se pojavlja zadnjih deset let pri vseh slovenskih organizacijah, kajti priznati moramo — radi ali neradi, da slovenski življenj v Ameriki izumira in da čez dvajset let ne bomo silišli naše govorice drugod kot na gramofonskih ploščah. Glede naše mladine si pa ne smemo delati preveč iluzij, kajti izkušnje nam je znano, da je ogromna večina te mladine nestalna ali pa nedozveta za delavske principe. Bili so časi, ko smo imeli na naših zborih leko število zastopnikov tu rojene mladine, ki je mnogo obetala. Bili so časi, ko se je ta mladina udeleževala v dramatikah, in stvarnih debatah itd. In kje je danes? Odpihala jo je nedavna politična burja, ki je postala brezbržna za delavske politične boje. Ker smo že pri mladini, bi bilo s kulturnega stališča vredno omeniti takozvane mladinske pevске zore, ki jih je samo v Clevelandu šest, dočim se jih nekaj nahaja po drugih naselbinah. Ti zbori so danes večinoma izolirani in disorganizirani. Glasovno in tehnično so na povprečnem stopnji. Za svoj obstanek bijejo trd boj in nedvomno bodo polagoma izginiili s površja, ako se ne reorganizirajo in centralizirajo. Ta naloga sicer ne spada v delokrog Prosvetne matice, vendar pa obstojajo možnosti, da bi se z njeno moralno pomočjo v njenem območju — mogoče ohranili.

Arhiv

Priznati je treba, da arhiv P. M. še davno ne odgovarja vsem potrebam kulturnih organizacij. Tako bi na primer nujno potrebovali precejšnjo zalogo pevskih partitur za moške in mešane zore, kot tudi: solospesov, dvospesov in kvartetov. Dalje zalogo raznih pesmaric in lahkih operet, prikladnih za naše zore. V dramskem oziru smo znatno na boljsem. Imamo precejšnjo zalogo vsakovrstnih iger, dasi so nekatere že precej zastarele.

Prosvetna matica mora biti živa in zdrava organizacija. Imeti mora obširno zaledje, kjer črpa prvih finančnih sredstev za nabavo svojih publikacij in drugih, publiko, ki se teh proizvodov poslužuje. Ako pogledamo v imenik pridruženih kulturnih organizacij, jih najdemo komaj 14, medtem ko imamo same v Clevelandu okoli 35 pevskih in dramskih zborov in po vsej Ameriki najbrž — par sto. Vzrok,

da jih nimamo več, bo najbrže v tem, da imamo preskromen arhiv in premalo oglašanja v časopisju. Brez dobrega pevškega in dramskega materiala ne bomo nikdar zainteresirali kulturna društva za našo organizacijo, pa če imamo še tako dober namen, kajti ogromna večina teh društev bi se nam priključila le iz materialnih koristi. Ne škodilo bi tudi, ako bi od časa do časa oglašali v raznih časopisih imenik vseh dramskih in glasbenih del P. M., ker Proletarac ima le omejeno število čitateljev.

Knjige

Kakor so za kulturna društva važni glasbeni in dramski proizvodi, prav tako so za splošno publiko važne knjige ki jih izdaja Prosvetna matica. Namen teh knjig je predvsem vzgajati našo javnost v delavskem duhu in jo dvigati mentalno. Do sedaj izdane knjige so dobile pri društvih zadovoljiv odziv, kar znači, da je v tem oziru P. M. častno izvršila svojo nalogo. Ko bi imela več sredstev na razpolago, bi seveda lahko izdala tudi več in boljših knjig pridruženim organizacijam. Ne pozabimo namreč, da je knjiga naš učitelj, po kateri si uravnavamo naše smerice. Dobra knjiga je pravtako potrebna našemu umu, kot hrana telesu, zato je zelo važno, kaj čitamo.

Ako bodo sredstva na razpolago, bi bilo priporočljivo, da P. M. izda poleg poljudnih tudi kakšno znanstveno knjigo kot na primer: domači zdravnik, ki bo dobrodela v vsaki hiši. Dalje knjigo o glasbeni, dramski in likovni umetnosti, kar bi pripomoglo našim ljudem k razumevanju teh predmetov.

Sredstva

V prvi vrsti nastane vprašanje: kje in kako dobiti več sredstev za ojačanje aktivnosti Prosvetne matice. Iz računov je razvidno, da ima P. M. približno tisoč dolarjev letnih dohodkov, kar je v ožljed velikega števila naprednih delavcev — mnogo premalo. Ta skromna vsota ne zadostuje niti za arhiv, kaj šele za izdajanje knjig z več tisoč naklade. Poleg tega so še poslovni stroški kot korespondenca itd.

Prosvetna matica črpa svoja sredstva od pridruženih organizacij, kojih hrbenstva so podporna društva. Statistika nam pove, da je v Zedinjenih državah okoli 700 slovenskih društev, ki se štejejo za napredna in svobodniška. Izmed teh jih je večljudnih v P. M. komaj 180, vstvešči soc. klube in kulturna društva. Kje je torej ostalih 500 društev? Zakaj se nam ne pridružijo? O tem je nujno potrebno, da delegacija razmišlja in stori stvarne zaključke.

Kot že omenjeno, obstojijo v mnogih teh društvih neosnovani predsodki proti P. M. Ne da se tajiti, da imamo v naprednih in napol naprednih društvih odkrite in tajne nasprotnike. Nekateri nasprotujejo matici iz političnih, drugi iz verskih razlogov in tretji pa vsled ignorance. Vprašanje nastane, kakšnih metod in propagande naj se poslužijo Prosvetna matica, da prepriča članstvo teh društev o naših plemenitih ciljih in namenih in korist našega delavstva in kulture v obče.

Po mojem mnenju bi se zanimanje za našo organizacijo znatno poročilo s tem, da bi imeli pri omahljivih društvih več iskrenih zaupnikov in zagovornikov. V večjih naselbinah bi se to dalo izvesti s tem, da bi se te žlane-zaupnike sorazmerno razdelilo med omenjena društva potom prestopnih listov. Ti člani bi nato sistematično vodili propagando za P. M. Ta metoda se zdi na prvi pogled neuporabna in drastična, toda iz strategičnih ozirov je nujno potrebna. V manjših naselbinah je ta problem seveda težji, toda s sodelovanjem glavnega odbora in potom okrožnih konferenc, bi se morda tudi tam dosegli uspehi. Ko bi P. M. pridobila pod svoje okrilje vsaj še sto teh društev, tedaj bi ji bil uspeh zagotovljen in pridružene organizacije bi prejele za svoje članarino še mnogo več kot sedaj.

Možnost za ojačanje aktivnosti Prosvetne matice — obstoja in tudi načrt je izvedljiv, toda le potom krepke in stvarne propagande v društvih, kajti društva so edino polje, kjer P. M. lahko uspešno napreduje. Povdarjati pa je treba, da mora P. M. služiti izključno le prosvetnim in vagojevalnim namenom, ker le na ta način bomo obdržali društva v našem območju.

V tem kratkem referatu sem podal le svoje mnenje, ki pa seveda ni merodajno. Upam, da imajo cenjeni delegati P. M. svoje načrte in priporočila, iz katerih se bo izlučilo jedro, ki bo v splošen dobrobit in napredek naše dične kulturne organizacije!

Referat je soglasno vzet na znanje.

Cankarjeva ustanova

Milan Medvešek referira o Cankarjevi ustanovi s ozirom na obnovo in Prosvetno matico in JSZ:

Cankarjeva ustanova se je rodila kot posledica spora zaradi Cankarjeve sohe, ki so se je polastili klerikalci, potem pa je niso več hoteli dati iz rok, dasi je to zahtevala vsa naša napredna javnost. Ta klerikalna trma je dala povod za ustanovitve posebnega odbora, v katerem so bila zastopana naša napredna kulturna in podporna društva in katerega naloga je bila, skušati doseči vrnitev Cankarjeve sohe v prave roke. Ker v tem ni uspeli, so zastopniki naprednih društev nazadnje sklenili, postaviti Ivanu Cankarju živi spomenik in obliki napredne delavske revije, ki bo širila tiste ideje in ideale, katerim je bil on posvetil svoje življenje in svoje mogočno perlo.

Tako je bil spooet Cankarjev glasnik, ki bo prihodnji mesec nastopil četrto leto svojega plodnega delovanja. Nove revije pa se niso zbal samo nasprotniki, temveč tudi nekateri naši sodruzi, ki so se bal, da

bi škodovala publikacijam JSZ in PM. Ta bojazen je seveda bila neupravičena, kakor je poudaril tudi urednik Cankarjevega glasnika, sodruz Ethib Kristan, ki nam je pojasnil, da Cankarjev glasnik le izpopolnjuje delo publikacij JSZ, vsled česar nam je enako potreben. To so sodruzi naposled spoznali in onosaji med Cankarjevo ustanovo in JSZ so se korenito izboljšali. To je v veliki meri zaslugi zunanjih sodrugov, ki so spoznali veliko vrednost Cankarjeve ustanove in Cankarjevega glasnika za naše gibanje ter se ju oklenili. Naši današnji medsebojni odnosi so taki, da lahko z zaupanjem gledamo v bodočnost, kolikor se tiče sodelovanja med tema važnima prosvetno-kulturnima organizacijama.

Naloga Cankarjeve ustanove pa ni bila samo izdajanje Cankarjevega glasnika, temveč tudi poskušati združiti pod svojim okriljem naše napredne kulturne ustanove. Storjen je bil poskus združitve naših clevelandskih kulturnih društev, katerim bi CU služila za centralo. Kratkovidnosti nekaterih odgovornih ljudi je pripisati, da se ta zamisel ni uresničila. Vendar Cankarjeva ustanova te in drugih nalog, ki jih je prevzela, ne bo izpustila izpred oči.

Cankarjev glasnik je doslej izšel v 35 številkih, v katerih je zbrano veliko bogastvo pripovedne, pesniške in poučne snovi. Pod večjim vodstvom svojega urednika Ethiba Kristana, našega najboljšega književnika in poravnalca slovenske literature, je dosegel Cankarjev glasnik tako višino, da izjavljajo celo njegovi starokrajški sodruzi, da so ponosni, da lahko v njem sodelujejo. Revija je letos začela prinašati seznam prireditev naših kulturnih društev, in prihodnji mesec bo začela objavljati zgodovino slovenskih ustanov v Clevelandu, ki jo zbira in urejuje Ivan Jontez. Vse to je dokaz, da je Cankarjev glasnik popolnoma opravičil svoj obstoj in dokazal, da smo ga potrebovali. Naša dolžnost je, da ga podpiramo, da bo lahko nadaljeval svoje koristno delo.

Vprašanje združitve Cankarjeve ustanove s Prosvetno matico je tudi važno. Če bi se pridobilo za to idejo clevelandski napredni element, ki nosi tri četrtine bremena vzdrževanja Cankarjevega glasnika, bi to nedvomno zelo koristilo obema ustanovama.

Medvoškovi referat je soglasno vzet na znanje.

Priporočila delegatov društev Prosvetne matice

Frank Režek priporoča izdajanje poljudnejše literature. Louis Zorko omenja sklepe girardske konference društev PM, da bi se nabavile v večjem številu primerne igre, zlasti enodejanke za mladinsko oder. Glede združitve Cankarjeve ustanove s Prosvetno matico, je treba stvar trezno premisliti. Cankarjeva ustanova bi lahko bila podružnica — če že ne centrala — Prosvetne matice v Clevelandu, ki je ustanovljena OU, ker je potreboval tako osrednjo kulturno organizacijo. Čež noč se take stvari ne dajo izvesti. Rudolf Potočnik priporoča, da se nabavi več prevodov iz opetne literature.

Joseph Ovea priporoča, da posvetimo več pozornosti vsem tem problemom.

Joseph Drasler meni, da večina naših angleško poslušajočih podpornih društev ni dovolj seznanjena z nameni in delovanjem Prosvetne matice, zato bo treba v ta namen več oglašanja. Obenem priporoča nabavo novih angleških iger, mladinskih in drugih. Anton Zornik svetuje boj proti alkoholu, ki povzroča med ljudstvom ogromno moralno in fizično škodo.

Anton Garden je mnenja, da je dolžnost naših podpornih organizacij, da same preskrbe odskri material za svoje mladinske krožke in poskrbe za njihov razvoj. Glavni namen Prosvetne matice je, nabavljati in posojati igre in izdajati knjige za svoje člane. Z ozirom na Molkov referat meni, da smo dejansko porabili le majhen del svojega časa, energij in sredstev na političnem polju, toda če bi v preteklosti ne bili politično aktivni, bi bili danes mrtvi. Velje današnjim žalosnim razmeram imena neomajna vero v prerojenje delavskega političnega gibanja v Ameriki. On ne verjame samo v politično, ali samo v strokovno ali samo kulturno delo, temveč v delo da vseh teh področjih. JSZ se je doslej udeleževala na vseh teh poljih in ji to ni škodovalo.

Frank Cesen se pridružuje Potočnikovi sugestiji in priporoča, da bi se skušalo pridobiti detroitskega sodruga Berlisa za prevajanje glasbenih del. Obenem priporoča, da se skuša pridobiti čim več novih društev v Prosvetno matico.

Joseph Snoy meni, da je v mnogih takozvanih naprednih društvih zelo malo naprednosti oziroma razumevanja naprednih težavn in nalog. Priporoča, da se naši zastopniki udeležujejo sej teh društev ter jim skušajo pojasniti namene in delovanje Prosvetne matice, da jih pridobijo za nas. Obenem priporoča več mladinske literature.

Milan Medvešek se strinja s Cesnom, da je treba izpopolniti glasbeni arhiv Prosvetne matice.

Frank Zaitz poudarja, da se je zahvaliti ideji biva-
sega gl. tajnika Franka Petriča, da danes tu zboru-
jemo in sicer ne kot politična, temveč delavsko-
vzgojna organizacija. Ideja sodelavca Česna je dobra,
toda manjka nam potrebnega denarja. Proti alko-
holizmu bi bilo treba kaj ukreniti, na žalost pa so
razmere proti nam in to težko kaj storiti. Omenja
Jontezovo sugestijo v Proletarcu, da bi Prosvetna
matica izdajala dela ameriško-slovenskih pisateljev.
Meni, da bi bilo dobro, ako bi se to zgodilo. O Slo-
venskem narodnem muzeju v Clevelandu je mnenje,
da je zelo važna ustanova, ki pa zahteva mnogo
sredstev in izkušenih tehničnikov. Ni dovolj, da
se stvari zbirajo, temveč je potrebno, da se siste-
matski razporedijo in razstavijo. Z ozirom na Can-
karjevo ustanovo je najvažnejše vprašanje, kako
vzpostaviti delovanje Prosvetne matice s to usta-
novo. O tem bo treba razmišljati. Omembo zasluži
tudi Novakov angleško-slovenski in slovensko-ang-
liški besednjak, ki pa doslej ni mogel najti založnika
med našimi organizacijami. Zalostno je tudi, da vse
naše podpornice in kulturne organizacije nimajo
centrale, ki bi lahko vzdrževala enega samega
našega kulturnega delavca.

Joseph Jauch smatra boj proti alkoholizmu za
našo sveto dolžnost. Boj je treba napovedati tudi
kajenje.

Jacob Mesec opozarja, da je bilo letos težje agitirati
za Prosvetno matico, ker so se bile knjige tako
zaksatile. Potrebno je, da se v bodoče gleda, da
bodo knjige raspolasne ob času, da jih bodo društva
prejela pred decembrskimi sejami.

Alice Artach smatra, da je treba vse napredne
zbornice prežeti z delavsko ideologijo.

Anton Jankovič je mnenja, da uživanje alkoholi-
čnih pijač ne škoduje, dokler je zmerno. Nekaterim
celo koristi.

Andy Božič želi zaključek te razprave, ker nas
čaka še mnogo drugega važnega dela.

Anton Zaitz priporoča, da se vsak mesec pošlje
po en izvod Proletarca vsem društvom Prosvetne
matice. Obenem želi, da bi se izdali v knjigi vtisi
s potovanja po stari domovini, ki jih objavlja Frank
Zaitz v Proletarcu.

Matt Petrovič meni, da se da pozitivno zanimanje
za Prosvetno matico pri naših dramskih in pevskih
društvih samu na ta način, da jim nudimo vse, kar
bi radi dobili od nas.

Charles Pogorelec opozarja, da moramo biti rea-
listi. Kar se tiče angleških knjig, jih PM ne more za-
lagati sama, temveč se mora zadovoljiti s tem, kar
lahko dobi za majhno ceno. Preden more kdo od nas
več zahtevati, nam mora pomagati z večjimi sred-
stvi. Dokler ne bo večjih sredstev — tako velikih
sredstev, da bomo lahko vzdrževali eno moč, ki se
bo posvetila izključno kulturnemu delu — ne mo-
remo pričakovati večje ali boljše potrebe. Kar se
tiče očitka, da izdajamo pretežke stvari, je stvar ta,
da je večini ljudi vsaka resna stvar pretežka. Če
nekdo absolutno ne kopni po višji izobrazbi, mu je
ne moremo vsiliti. Glavna zasloba Prosvetne ma-
tice so naša podpornica društva. S pomočjo pevskih
in dramskih društev se ne more vzdrževati, ker jih
je premalo. Kar se tiče iger, smo skušali dobiti vse,
kar je izšlo primerneža za naše odre. Povesti bi se
lahko izdajale, če bi recimo Prosveta in Proletarec
shranila tisk obsejnih izvirnih del ter jih prepu-
stila Prosvetni matici.

Etibin Kristan se strinja z zadnjo sugestijo, z do-
datkom, da bi te povesti morale posredno vcepiti
socialistične ideje. Kar se tiče glasbenih del, imamo
na tisoče lepih starih slovenskih pesmi, ki bi se
dale porabiti v takih spevoigradah, kakršne bi mi
potrebno. Tudi nekaj talentov imamo, ki bi to delo
lahko izvršili. Priporočljivo bi bilo tudi več shodov,
kajti živa beseda zaleže mnogo več kot tiskani.

Seja je zaključena ob petih popoldne.

Anton Sular, predsednik.

Ivan Jontez, zapisnikar

Tretja seja dne 5. julija popoldne

Včerajšnji predsednik Sular odprl zborovanje ob
9. dopoldne.

Prva točka na dnevnem redu je volitev predse-
dnika in dveh podpredsednikov.

Nominacija za predsednika. Nominirani so: Med-
vešek, Novak, Sular, Česen, A. Zaitz, Petrovič,
Tauchar, Čelin, Garden, Zorko in Godina. Sprejme
in soglasno izvoljeni je Anton Zaitz.

Nominacija za dva podpredsednika. Nominirani
so: Zorko, Jennie Jerala, Snój, Rak, Udovič, Mary
Fradel. Sprejmeta Zorko in Rak, ki sta proglašena
soglasno izvoljena.

Nato je čitan in sprejet zapisnik 2. seje.

Konvenčni tajnik prečita pozdrave od Slovenske
zadružne zveze v Clevelandu in s. Anton Jurce,
Detroit. Oba pisma sta soglasno vzeta na znanje.

Česen poroča, da se bo delegacija slikala danes
popoldne ob petih in priporoča delegatom, ki tega
še niso torili, da naroče slike. Fotograf bo Widgoy
z Waterloo rd.

NADALJEVANJE POROČIL DELEGATOV PROSVETNE MATICE

J. Rak: Res je, da rabimo mnogo stvari, ki so bile
priporočene včeraj. Toda teh stvari ne moremo do-
biti brez denarja. Zato je treba skušati pridobiti
v PM več društev. To je naloga krajevnih zastopstev
PM. Naloga glavnega urada pa je, proučiti potrebe
v posameznih krajih in jih skušati zadostiti.

Fr. Tauchar: Najbolj važna včerajšnja sugestija
je prišla od Etibina Kristana — da namreč živa be-
seda več zaleže od tiskane. Priporočljivo bi bilo, na-
staviti stalnega potovalnega zastopnika, katerega
naloga bi bila, aranžirati shode in ustanovljati nove
postojanke v naših naselbinah. Če hočemo nadaljnih
sredstev, je treba pridobiti več društev v PM.

R. Potočnik: Priporočljivo bi bilo, da bi se sku-
šalo organizirati letne skupne koncerte vseh pevskih
zborov, ki so v članstvu v Prosvetni matici.

Mary Musich: Dobro bi bilo, ako bi se referati,
tičoč se delovanja Prosvetne matice, od časa do časa
pošiljali na naša društva, ki bi se tako lahko sezna-
nila natančneje z delom in cilji PM.

E. Gorske: Razmere so take, da se naši kulturni
delavci ne morejo nagraditi z denarjem za delo, ki ga
vrše, temveč se mora večina tega dela opraviti
zastonj. Kar potrebujemo, je več delavcev, ki so
pripravljeni delati iz ljubezni do idealov.

A. Vidrič: Treba je pozitivno zanimanje za PM
z zanimivimi knjigami. Priporočljivo bi bili spomini
naših pionirjev. Tudi je treba najti pot, da se združi
pod okriljem PM vse naše napredne prosvetne in
kulturne organizacije kot Cankarjevo ustanovo itd.

Mary Fradel: Paziti moramo, da se knjige PM
več tako ne zakasnijo kakor lani, ker to škoduje.

Angela Zaitz: Članarina za društva se ne sme zvi-
šati, če si nečemo škodovati.

S tem so poročila delegatov izčrpana in besedo
dobe včerajšnji referenti.

Ivan Molek omenja, da imamo navado, včasih va-
biti na naše prireditve angleško govoreče govorni-
ke, ki govorijo po uru ali še dalj tako kot bi imeli
pred seboj same stare socialistične pionirje, kar mi
dobro, ker jih publika naravno ne razume. Pou-
darja, da se moramo omejiti na prosvetno in kul-
turno delo, če hočemo uspevati.

Milan Medvešek priporoča proučevanje možnosti
združitve Cankarjeve ustanove s PM. Dokler se to
ne zgodi, je treba gledati, da bosta oba ustanovi
čim složnejše sodelovali za skupni napredek.

Fr. Česen odobrava Taucharjevo idejo stalnega
potovalnega zastopnika.

Fr. Zaitz prečita XX. člen pravil, ki se nanaša na
PM. Smatra, da ta člen vsebuje zadostna in jasna
navodila za delo PM. Kar najbolj potrebujemo, je
več ljudi, ki bi navdušeno delali za razmah PM.

Julia Menton odgovarja Molkou, da ve izkušenj,
da lahko angleško govoreči govorniki mnogo kori-
stijo naši stvari.

D. J. Lotrich meni, da bi bilo treba pošiljati na
seje naprednih društev naše zastopnike, da bi jim
razložili pomen, delovanje in cilje PM in jih tako
pridobili za njo. Stroški, ki bi nastali v zvezi s tem,
bi se nedvomno dobro obrestovali. Toda treba je iti
na delo, ne ostati pri golih besedah.

Jos. Skuk se strinja z Lotrichem. Strinja se tudi
z Molkom, da je bilo 30 let našega dela na politič-
nem polju brez haska.

A. Nagode omenja težave v zvezi s takozvano ne-
pristranostjo, za katero se skrivajo mnoga društva.

Frances Mihevc priporoča uredništvu stegajše
Lotricha in Taucharja.

F. Godina priporoča določbo, da se lahko organi-
zirajo klubi PM iz treh ali petih oseb.

E. Kristan pravi, da je treba iz sugestij zbora iz-
luščiti dobra zrna — to, kar je izvedljivo.

Fr. Zaitz predlaga, da se takoj preide na točko
IX. poslovnega reda: Delo med to rojeno genera-
cijo. Predlog podpiran in soglasno sprejet.

JSZ, PM in naša mladina

Referenti k temu problemu so bili John Rak, Do-
nald J. Lotrich in Josephine Turk. Vsi trije so svoja
poročila in navsete podali v angleščini in so v an-
gleškem delu tega zapisnika.

Vsi trije referati so soglasno vzeti na znanje.
Sledi razprava k gornjim referatom.

Joseph Draiser: Vprašanje je, kako vršiti to delo
najuspešneje. Angleško poslušajoča društva je treba
pridobiti za PM in našo mladino zainteresirati v
Ameriški družinski kolektar in Majski glas, ki imata
tudi angleške priloge. To je naloga naših mladih
sodelavcev in sodelavk.

M. Medvešek: Za klube je važno, da imajo svoje
kulturne odseke, na pr. pevске zbornice, kakor ga ima
klub št. 27 v Clevelandu, kateremu je njegov pev-
ski zbor Zaria v veliko oporo.

A. Garden vpraša Josephino Turk, zakaj nimamo
v Clevelandu podružnice YPSL.

Turkova pojasni, da ni bilo pravega zanimanja
ne med stari in ne med mladimi. Poskus je bil na-
pravljen, pa se je izjalovilo. Naši mladi so se vedno
najbolje počutili v svojem lastnem krogu ali odseku
kluba št. 27.

Fr. Zaitz omenja, da je prišlo mladinsko vpraša-
nje pri nas na jovrše na detroitskem zboru l. 1930.
Od takrat smo na tem polju prilično napredovali,
toda zadnja leta se spet opaža zastoj. Tudi mladina
se namreč stara in treba je novih injekcij mlade
krvi. Z ozirom na YPSL se zdi, da se ta marljiva
socialistična skupina ne more zasidrati med nami,
ker obstajajo proti nji gotovi predsodki. Smatra, da
Zveza potrebuje močno mladinsko gibanje, boji se
pa, da se ne bo našlo dovolj zmognih mladih ljudi,
ki bi bili pripravljeni prevzeti odgovornost.

Frank Čelin pravi, da ima Cleveland obsežno in
hvaležno polje za pridobivanje mladine v naše gi-
banje. V zvezi s tem omenja clevelandске mladins-
ke pevске zbornice, ki nudijo dober materijal za nas.

L. Zorko pravi, da je največji kriz, ker nimamo
ene zmogljive osebe, ki bi se lahko posvetila izključno
temu delu. Mladina je tu, voditeljskih moči pa
manjka. Bodoči eksekutivni odbor naj to vprašanje
korenito prouči in skuša ukreniti nekaj konstruktiv-
nega, sicer bodo našo mladino dobili na svojo
stran demokrati in republikanski politični opor-
tunisti.

Julia Menton smatra, da je veliko zlo, ker se v
mnogih društvih odrija vsako politiko. Potrebna bi
bila velika vzgojna kampanja, zlasti pri SNPJ, ka-
tere angleško poslušajoča društva nudijo največ
ujanja.

Jos. Lever se strinja z Zorkom.

Andrew Turkman pravi, da je ideja organiziranja
slovenske mladine v Ameriki v okvirju Zveze zelo
lepa in dobro bi bilo, da se izvede v širšem obsegu.
V ta namen je treba vzbuditi med našo mladino za-
nimanje za sodobna ekonomska, socialna in poli-
tična vprašanja.

Lotrich želi, da Zorko spremeni svoje priporočilo
v predlog.

Zorko predlaga: Eksekutivi JSZ se naroča, da po-
išče in nastavi zmogljive osebe, ki bi vodila organiza-
torično delo med našo mladino. Podpirano.

Fr. Zaitz smatra, da bi bilo bolje, ako dobimo
odbor petih članov, ki bi vodil to delo. En sam člo-
vek ne zmora vsega.

Fr. Zaitz stavi protipredlog, da se ustanovi mladins-
ki posvetovalni odbor petih članov.

Zorko izjavlja, da je protipredlog nepotreben,
ker on prevzame Zaitzevo sugestijo v svoji predlog.
Zorkov predlog se torej glasi: Eksekutivi JSZ se
naroča, da imenuje mladinski posvetovalni odbor
petih članov, ki bo vodil organizatorično delo med
našo mladino.

Kristina Turpin smatra predlog za koristen.

Rak smatra, da se doslej nismo znali pravilno
lotiti te naloge in da se nismo nikdar dovolj potru-
dili, da bi razumeli našo mladino in njene težnje
in jo znali pridobiti za našo stvar.

Turkman se strinja z Rakom. Preden moremo
upati na uspeh, se moramo seznaniti z našo mladi-
no in njenimi težnjami.

Frank Rešek poudarja važnost stikov med mladi-
no, organizirano v JSZ in mladino v društvih, ki
jih nismo še dosegli.

Nato je Zorkov amandirani predlog soglasno
sprejet.

Sledi referat Josepha Siskovicha:

Zadružništvo med Slovenci v Cleve- landu in drugod

Joseph Siskovich, tajnik slovenske zadruge v Cle-
velandu, izvaja sledeče:

Svet je v plamenih — kapitalizem se zopet pre-
iskrka v svetovno ekonomskem ognju. To ni delo
HLAPCA JERNEJA, temveč neizbežno zadnje de-
janje 40-letne "mirne" ekonomske vojne. Povpre-
čen človek misli, da je vojna pričela komaj ta-
krat, ko so dali vojsku puško v roko. Prav nič se
ne zaveda, da se je septembra le začelo kratko zad-
nje dejanje, da je mrzlica bolnika 105 stopinj in da
umirajoča kapitalistična civilizacija je podobna sta-
remu bolniku, nad katerim se je poskušilo že preveč
zdravil da se ga ohrani pri življenju. Zgodilo se je
— zgodilo se je kot vedno v zgodovini, da je Mr.
BIG s to vojno napravil veliko napako, napaka, ki
zna postati usodopolna.

Malokdo mi je verjel pred letom dni, ko sem pra-
vil, da prihajamo bliskovito hitro v dobo najhujše
reakcije, ter da se bo v njen namen protistvarilo
dva ideala: DEMOKRACIJO IN SVOBODO. Propaga-
nda kapitalizma uspeva preko vseh svojih pričra-
kovanj, zmedla je pojme celo onim, ki se štejejo,
da so zapodali Marksovo ekonomski nauk. Fakti
življenja nimajo zanje nobenega pomena več —
rešnico zametujejo, iluzije obotujejo. Po drevesnih
plezajo in iščejo ubogo RESNICO, katerega jim leži
pred nogami. Pišejo, govorijo in obnašajo se kot tista
večina ljudstva, katerega je ponosna, da ima skoro
nove, za spoznanje "obnucane" možgane. Revčki
mislijo, da so svobodni in da imajo demokracijo ako
se vrte v malo večji ali zato nič manj trdni kletki!

Odpovedali so samostojno misel, mislijo in ponav-
ljajo, kar mu propaganda "OUR BETTERS" nav-
tvezi potom tiska ali žive besede. In kar je najbolj

šalostno, pripravilo so jih tako daleč, da so začeli
v razburjenosti zavzemati stališče za eno ali drugo
skupino bujočih se držav, nesvedajoč, da kakor
hitro to store, Amerikanec bi rekel "take sides", da
s tem več ne mislijo samostojno zase. Kapitalizem
je vedno in povsod deloval na to, da je razburil
ljudi in jih spravil v eno ali drugo pozicijo, ker je
dobro vedel, da kakor hitro to storiš, si uproščen
— "SUNK" — te imajo ujetega. On dobro ve, da s
tem se začne razburjati za nam nekoristne reči,
da s tem se zavzemamo za eno ali drugo stran njih
boja ter lepo v najbolj kritičnem času zanemarimo
svojo priliko in delo. Sodelavci, nikoli ne izgubite
izpred vidika veliko dejstvo, da vladajoče sile trpe
demokracijo le toliko časa dokler služi interesom
lastnine, da je demokracija dovoljena le v malih
brezpromembnih rečeh. Ali ni to bridka skušnjava
politično organiziranega delavstva? Demokracija je
dobra le do volilne koče, in vsakrat kadar jo po-
kusimo raztegniti na ekonomsko polje — začne se
neljuba sala!

DO DANES se še ni izpremenil nauk, ki pravi,
da oni, ki lastujejo kontrolirajo; ONI določajo v
kake namene se sme rabiti bogastvo ene ali druge
dezele. Veseli smo lahko, da ZADRUŽNISTVO v
Ameriki še ni protistavljeno. In Marks nam je za-
pisal, da osvoboditev delavstva iz kapitalistične su-
žnosti MORA BITI IN JE DELO DELAVSTVA SA-
MEGA! Pravilno je torej navadno tolmačenje, da
delavec mora sam začeti študirati, graditi, širiti in
utrjevati svoje organizacije, čijih namen je, da ga
popeljuje preko sedanjega anarhističnega gospodar-
stva v pravo socialno-družbo. Med te organiza-
cije brezdvomno spadajo ZADRUŽNE ORGANIZA-
CIJE! Te so delavcu potrebne, te so ekonomska pot
v boljše dni in svobodo. Kar imamo danes, sploh ni
več prosti kapitalizem, je le še prisrpadba AL CA-
PONJEVEGA SISTEMA — MONOPOL, ki noče ut-
pneti nobene zube, monopol, ki po ganeško
spravi s poti vse kar mu je na poti — sistem, ki di-
rektno vodi v fašizem, kateri mu bo dal za obrano
zaščiteno novo postavlo!

Ta uvod je bil potreben, da se najdemo kje smo,
da razumemo zakaj se gre in da vemo kaj nam je
storiti. Sedaj pa h clevelandskim zadruham.

Prvi buditelj zadružne ideje med Slovenci v Ame-
riki je menda bil urednik glasila SNPJ, brat Frank
Kerže, prav gotovo pa za Slovence v metropoli.

Njegovo seme je tu padlo na rodovitna tla in leta
1913 se je odprla prva SLOVENSKA ZADRUŽNA
TRGOVINA v COLLINWOODU. Kljub krizam, te-
žavam in oviram je rasla tako, da je sčasoma
imela trgovina na Waterloo, na St. Clair in v Lo-
rainu — skupaj štiri, tekom razvoja je tudi po-
skrbela za glasbo in ustanovila svoj pevski zbor,
katerega danes ni več. Razvila je tudi svoj ženski
odsek, brez katerega ne bi smela biti nobena za-
družna, in mladinsko ligo. Ves ta napredek je bil
mogoč potom intenzivne požrtvovalne agitacije, vsa-
kajkih priredb in zabav. Tekom viska prosperitete
je tudi Zadruga prišla do nekako \$200,000 prometa
in danes šteje 306 članov. Kriza je presekalta ta
promet na pol, v preteklih 4. letih je pa povprečno
iztržila okrog \$140,000 letno. Pozabiti, da v letih
1928 in 1929 so bila jajca do dolar ducat, torej je
bržkone današnji blagovni promet enak, le v dolar-
jih je različna. Danes uposljuje od 12 do 15 oseb, ima
tri vzorne trgovine — dve v lastnih poslopijih. De-
ljuje se na to, da bi imeli svojo lastno mlekar-
nico, premogovno skladišče (coal yard), gasolin-
sko postajo itd. Kar bi pa v veseljem pozdravili, bi
bila med Slovenci naša zadružna trgovina na St.
Clairju in ena v Newburghu. Te so danes in v bo-
doče bodo še bolj potrebne ter bodo igrale veliko
ekonomsko vlogo pri naših in drugih delavcih v
deželi. Iz njene zgodovine se blestita dva diamanta:
ob času stavk pri NYCRK in pri Fisher Body, je
bila SLOVENSKA ZADRUGA tista, katere je stala
solidno s stavkarji; šla je tako daleč, da se je vzelo
posojilo na posovstvo za \$3000,00, da se je zamoglo
zalagati pri prvi stavki! Noben privatnik ne bi storil
tega. Izvojevali so zmago in ona je to prazno-
vanje z njimi. Ako ste uverjeni, da to ni zadnja de-
presija, tedaj ste vi poklicani, da se takoj močno
organizirate v svoje zadruge.

V Clevelandu je bila tudi zadružna mlekarica, ki
je danes ni več. Bila je zadružna Coal Yard in te ni
več — je reorganizirana. Čehi so dobro uspevali in
imeli 7 trgovin. Danes imajo še komaj dve in to
poradi notranjih političnih sporov, ki naj nam slu-
žijo za nauk, kaj doprineše politični ali verski bo-
j v zadruzi. V tem oziru se ameriške zadruge drže
principa nepristranosti. In bilo je tudi več drugih
zadrug. Danes je veliko zanimanja med Amerikanci
samimi in imamo več ameriških zadrug, kreditna
društva, in v akciji je zadruga pri Federalnemu
projektu v mestu.

Po mojem mnenju so zadruge, strokovne orga-
nizacije in politično gibanje delavstva sveta trojica.
Strokovno organiziran delavec je prvi izvojeval pra-
vico za organiziranje kot delavec, pravico do stavke
in leta 1843 je spoznal, da ga je strojna doba zas-
lastila, da v svojem boju za obstanek MORA prido-
biti nazaj lastništvo produkcije in distribucije, da
se mora organizirati kot konzument. To spoznanje
je prišlo angleškim tkalcem in se danes mogočno
udejstvuje po celem svetu pod firmo ZADRUŽNI-
STVA. Rodilo se je iz silne potrebe in pomanjka-
nja. Danes je razvito tako daleč, da je ena najmo-
čnejših gospodarskih organizacij v Angliji, na Fin-
skem, Danskem in Norveškem, sploh tja do Japo-
nske. Smelo lahko trdim, da ZADRUŽNISTVU gre
zasluga, da so imele imenovane male državice v
Evropi tako visok življenjski standard. Da ne bom
predlog in presuhoben, danes ZADRUŽNISTVU
producirajo in razpečavajo potrebščine med člane in
nečlane preko 300 milijonov ljudi in obratuje
navadne trgovine do rudnikov, plantaž, parobrodnih
družb, zavarovalnih družb in bank. Sploh v vsem,
kar služi človeškemu blagru.

Proučevalec ZADRUŽNISTVA, ako ni seznanjen s
fakti, se bo začudil, ko izve vse kam sega to gi-
banje. Razveselila ga bodo dejstva in pronajdbe
organizacije, ki ima novo sistem za reorganiziranje
človeške družbe. Pronajdel bo, da žive zadružničarji
v lastnih zadružnih hišah, da jih oskrbuje z živili
zadružna trgovina, da delajo v svojih lastnih indu-
strijah, da so financirani potom lastnih bank, da
dobivajo razvedrilo v lastnih gledališčih, videl bo
in pronajdel, da se veseli in srečni otroci igrajo na
zadružnih igriščih, spoznal bo, da imamo že realizirano
tupatam tisto družbo, katero nekateri mislijo
pridobiti drugim potom.

Cas je prišel, ko se bo moral naš napredni in so-
cialistično usmerjen delavec veposvoboditi prijati
družnega dela 100%. To spada pod njegovo delo-
vanje, je njegova prva dolžnost, kajti v nobenem
boju ne bomo izvojevali veliko, ako ne bomo ob
pravem času imeli pripravnega ekonomskega oro-
žja pri rokah, saj je vendar vsem prebrliko znano,
da ima hrana odločilno besedo in glas pri zmagi.

Slepo zreti ekonomske fakte je pogubonosno. Naš
denar, katerega puščamo drugim, da ga rabijo,
mora iti v lastni business. Navaditi se bo treba, da
bomo zase naredili vse kar smo pustili drugim, kar
jim je kupilo bogastvo, za večino pa mizerijo. Profit
mora biti odpravljen, in ako to odpravimo,
izginilo bo vse kar je korumpiranega, degradiranega
in sprigenega. Vi dobro veste, da vse krize na
svetu so pokazale vedno eno — da je profinitni si-
stem nepraktičen — zlo v človeški družbi. Zadrū-
ništvo in Marks sta teoretično in praktično dokaza-
la, da se to da odpraviti. Dokler ostane ta profinitni
sistem, toliko časa bomo imeli krize, vojne in gorje
na svetu. Zato je potrebno, da poragotolmačite svoj-
jim sodelavcem, da je to mogoče potom zadružne,
strokovne in politične akcije. Oznanjajte resnico,
da ni sedanji sistem profinita nič drugega kot legal-
izirana tatvina, katere je obubožala večino člove-
škega rodu in da ta večina raste od leta do leta.
Povdarjajte, da vas to bodo sami podpiramo in to
z lastnim denarjem, kateri se izteka v druga mesto
ZADRUŽNA PODJETJA!

Po moji sodbi je vsak socialist po duhu zadruhar
— čas je prišel, ko se morata beseda in akcija str-
niti v eno. Vi ste poklicani, vašo nalogo je, da orga-
nizirate vselej in povsod zadružne skupine. Vi veste
in morate vedeti, da zadružništvo bo prineslo trajno
ekonomsko premembo; vi veste, da živimo v svetu
izoblija ter da večina umre v revščini! Spoznati bo
treba, da si edinole delavstvo samo lahko zviša ne
plačo, ampak življenjski standard; spoznati je treba,
da drugih potov in rešitev ni! Povejte ljudem, da
Zadružništvo vrača kontrolo življenja v delavske
roke, povrne delavcu zaščiteno mir, pravico in blago-
gor — doprineše demokracijo, svobodo! Da se to
zamore izvršiti mirnim potom, potem redne, kon-
struktivne in razvojne metode — da zadružništvo
ne prekucne nič (česar se danes tako bojijo), zida
polagoma in zdravo, stopnjama, po pridobitvi po-
trebnih skušeni od strani odjemalcev in članov, ka-
teri se usposobljajo, da vodijo lastne posle v lastno
korist in srečo. In zaključno oznanjajte veseli evan-
gelij, da ZADRUŽNISTVO VE, da je ZADRUŽNISTVO
obsojen, da izgine s sveta — da ZADRUŽNISTVO
je boljši sistem produkciranja in razpečavanja v ce-
lokupni blagor človeštva.

Rad bi videl, da bi vam bile globoko vtisnjene v
spomin besede, katere je napisal Cvetko Kristan ob
priliki 25-letnic Zadrug:

Tudi vam, dragi rojaki, ni pot poslana z roži-
cami. Dovolj trnja in osata morate pohoditi in od-
straniti, da lahko uspešno nadaljujete svoj razvoj.
Spominjam se besed, ki nam jih je l. 1930 v Med-
narodni zadružni šoli na Dunaju izrekel ideolog in
prorokitelj ameriškega zadružnega gibanja dr. P.
Warbasse: 'Nikjer ni za zadružno delo tako težko
pridobiti ljudi, kakor v vseki individualistično
in pridobitveno usmerjeni Sev. Ameriki, ali tudi
nikjer nima zadružništvo za svoje delo hvaležnej-
šega in širšega polja, kakor pri nas. Zaradi tega
bomo to polje orali, odstranili iz njega kamenje
in skale, ki ovirajo rast, ga gnoljili in pilili plevel in
osati, pa se bo to polje sčasoma razcvetelo in bo ro-
dilo stoterden sad v korist vsega delovnega ljudstva
v USA.'

"Ravnajte se po teh besedah tudi vi. Sadite, pril-
vajte, gojte, plevite — in želi boste lahko bogato."

In naj še dostavim, da ZADRUŽNISTVO NI PO-
ČASNA METODA, JE NAJHITREJŠA METODA
IN POT V EKONOMSKO SVOBODO! Le skupna
akcija nas bo rešila in revali smo zato, ker delamo
za druge in ne sami zase!

Ob 25-letnici pred par leti sem zapisal v jubilejno
knjigo zadruge: "Najbolj

ali brez hujših posledic. Verjemite mi, da če bi zločin ne imel srca za te stvari, bi se zdavnaj omagal in scagal nad vsem, kot pravimo podomače. Delo je naporno, plače majhne, toda kljub temu smo pripravili vtrajati še naprej, od vas pa smemo pričakovati vso upravičenostjo, da nam daste kar največ kooperacije. Glavna pri tem je agitacija za list, katerega moramo postaviti na bolj solidno podlago, ako hočemo, da bo učinkovitejši služil namenu za katerega je bil ustanovljen.

O uredniškem delu bo poročal urednik Frank Zaitz, za angleško stran pa pomožni urednik Jože Drasler.

Zelo je, da temu problemu posvetimo kar največ pozornosti, napravimo zaključke kako razkriti Proletarac in ostale publikacije in potem iti domov z zavestjo, da je treba te zaključke tudi UDEJ-STVIII.

Joseph Drasler je poročal o listu, agitaciji in drugem v angleškem jeziku, vsled tega je njegovo poročilo vključeno v angleškem delu tega zapisa.

Frank Zaitz poroča za uredništvo: Glede lista ugotavljam, da je imel v zadnji vojni velike težave, še večje pa po vojni, ko je razočarano odgnalo mnogo agitatorjev zanj. Če bi tedaj ne bilo pri nas težave volje, da je treba na vsak način vtrajati, bi nas bilo strlo. Toda mi smo vtrajali in ostali pri življenju.

V teh letih smo začeli in dovršili marsikatero koristno stvar. Ameriški družinski koledar je začel zbirati in objavljati zgodovinske podatke o naših naselbinah in ustanovah — hvaležna, toda težka naloga, ki jo je začel zdaj vršiti tudi Cankarjev glasnik.

Čas prihaja, ko bo treba med drugim misliti tudi na spremembo imena lista in načina urejevanja. V to nas silijo razmere, nad katerimi nimamo nobene oblasti. Mogoče tudi ni več daleč čas, ko bo treba prenesti angleški del na prvo stran.

Naše publikacije bodo lahko še nadaljevale svoje delo, ako bomo ta le abor tako zaključili, da se bomo razšli z voljo in navdušenjem za nadaljevanje našega koristnega dela.

Vsa poročila so soglasno vzeta na znanje. Predsednik A. Zaitz sporoči prihod Normana Thomasa in rekinne dnevi red.

Podpredsednik Rak predstavi govornika, ki pravi med drugim: Zelo važno je dejstvo, da si republikanska in demokratska stranka lastita monopol na glasovnico, vsled česar je vsako leto težje priti na glasovnico socialistom in drugim manjšinskim strankam. Zato je potrebno, da se soc. stranka potrudí, da ostane na glasovnici.

Soc. stranka nima le težav s časopisjem, ki jo ignorira, temveč tudi z radijskimi omrežji, ki zahtevajo plačilo za vsako minuto časa. To dela vtis, da je ameriška demokracija le navidezna.

Kot Amerikane se sramujem sentimenta, ki je vstal proti priseljencem, in ukrepov, ki so izročili priseljeniške zadeve v roke zvezni tajni službi. Te stvari so začete fašizma in jaz in moja stranka se bomo borili proti njim. Pri tem pa potrebujemo — desperatno potrebujemo vašo pomoč in se sanašamo na njo.

Petnajst minut odmora: Zorko sporoča, da je C-bil petičje za Bigelow amendment k ustavi države Ohio, ki določa \$50 mesečne starostne pokojnine, in priporoča ohijskim delegatom, da nabirajo podpise na te petičje.

Etbín Kristan poroča: Etbín Kristan o položaju in Proletarcu

Sodrug Frank Zaitz in Pogorelec sta povedala mnogo tega, kar sem nameraval povedati jaz. Povedati pa vam moram, da sem pod globokim vtisom, da našemu delavstvu ni bil Proletarac nikoli bolj potreben kot ravno danes. Sedanja svetovna kriza je tako silna, da se zdi vojna iz leta 1914-18 nekaj malenkostnega. Seveda bo tudi sedanje vojne nekoč konec — kdaj in kje, pa seveda nihče ne ve. Takisto nihče ne more vedeti, kaj vse se še lahko zgodi, preden bo končana. Toda danes so mogoče stvari, ki so se pred leti zdele absolutno nemogoče. Tako je na primer danes tudi nad Ameriko nevarnost, da utegne biti napadena.

Kar se tiče miru, je potrebno, da je delavstvo pripravljeno. V slučaju zavezniške zmage bi imelo delavstvo zavezniških dežel lezde izgleda, vplivati na sklepanje miru v smislu svojih težnj.

Doba, v kateri živimo, je v zvezi s svojimi strahotam tako pomembna, da mora delavstvo napeti vse moči, da se organizira. Pri nas je v tem pogledu Proletarac nenadomestljiv.

Če zmaga fašizem v Evropi, bo evropsko socialistično gibanje zatrto. Kaj se bo potem zgodilo z Ameriko, si lahko predstavljate.

Zato je poraz fašizma v Evropi trenutno najnujnejša in najvažnejša zadeva. Evropski socialisti se bore na življenje in smrt proti fašizmu. In jaz čutim, da bi bil velik izdajalec, ako bi ne storil vsega, kar je v mojih močeh, da jim pomagam v njihovem boju.

Tudi jaz sem že delal napake, toda nikdar ne bi želel napraviti te zmotne, da bi moral na svoji smrtni postelji obžalovati, da sem izdal svoje socialistične brate v ur njihove največje in najtežje preiskuje.

Etbín Kristan nato prečita resolucijo o Proletarcu, ki je v tem zapisniku objavljena zaeno z drugimi resolucijami.

Stavljen je predlog, da se Kristanovo poročilo vzame na znanje in njegova resolucija sprejme. Predlog je podpiran in soglasno sprejet.

Zbornica preide na točko: Agitacija za Proletarac in naš tisk v naselbinah

Anton Jankovič govori iz svojihkušenj o agitaciji za delavske liste, o ovirah v nji in o svojstvih, ki jih mora agitator imeti, ako hoče uspevati pri svojem delu. Jankovič referat je bil priobčen v celoti v 1716. številki Proletaraca z dne 31. julija 1940.

Anton Šular iz Kansasa referira o Proletarcu in drugih naših publikacijah, o metodah v agitaciji, o ovirah, ki jih imamo v nji in podaja nasvete. Njegov referat v celoti je bil objavljen v 1718. številki Proletaraca dne 14. avgusta 1940.

V sporedu k tej točki je A. Zornik referat. Ker je že pozno, je odgođen na prihodnjo sejo. Frank Zaitz predlaga, da zbornica naslednji dan takoj preide na točko VI, Naše politične aktivnosti. Predlog je podpiran in soglasno sprejet.

Seja zaključena ob 5. popoldne. Anton Zaitz, predsednik. Ivan Jontez, zapisnikar.

Peta seja dne 6. julija dop. Sodrug Anton Zaitz otvori sejo ob devetih zjutraj. Nominacija za konvenčnega predsednika in dva podpredsednika. Za predsednika so nominirani: Petrovich, Godina, Zorko, Tauchar. Sprejme in soglasno izvoljen je Petrovich. Za podpredsednika so nominirani: Alpner, Zorko, Trčelj, Angela Zaitz, Mary Fradel in Zornik. Sprejmeta in soglasno izvoljena Zorko in Angela Zaitz. Zapisnik četrte seje je prečitan in sprejet. Nato čita A. Zornik svoj referat k točki Naš tisk, ki na prejšnji seji še ni bila skončana. V svojem poročilu je delal Zornik med drugim: Na prejšnjem zboru sem izjavil, da četudi odstopim od JSZ, ker se ni izrekel za izstop iz soc.

stranke, bom za Proletarac še vseeno agitiral. To obljubo sem držal. Za naročnine, oglase itd. pošljem našim publikacijam, to je, Proletarcu, Majskemu Glasu in Am. druž. koledarju okrog \$500 vsako telo. To, mislim, je res sodelovanje. Pomagam pa iz pripravljanja, ne zaradi dobička. Tega, to vam lahko dokažem, za zastopnika ni, ker mora silno paziti, da krije vsaj potne stroške in voznine. In če ne bi imel pri tem dobrohotnih ljudi, ki ti pomagajo, bi potovalnih zastopnikov za naše liste sploh ne bilo.

Na agitaciji za Proletarac in druge delavske liste potujem 7 let. To delo mi je prineslo že mnogo žalostnih ur. Toda vršim ga iz prepričanja, ker verujem, da Proletarac zastopa ideje, za kakršne se je vredno žrtvovati.

(Op. u.—Referat Antona Zornika zaradi obsežnosti ni mogel v zapisnik v celoti. Objavljen bo v eni izmed naslednjih številki Proletaraca.) Zornikov referat je soglasno vzet na znanje. Nato čita A. Zornik svoj referat k točki Naš tisk, Godina predlaga, da se naroči eksekutivi, da preučí vse referate in na njih podlagi ukrene vse potrebno za razvoj našega tiska.

Zorko priporoča po naročilu girardske konference, da se vključi v pravila, da mora zahajati Proletarac v sleherno hišo, kjer žive sodrugi. Godinov predlog je soglasno sprejet.

Garden predlaga, da se naroči eksekutivi, da takoj razpiše kampanjo za nove naročnike. Predlog je soglasno sprejet.

NAŠE POLITIČNE AKTIVNOSTI

Zbornica preide na točko VI: Naše politične aktivnosti.

Medvešek predlaga, da se preide preko poročil o konvenciji soc. stranke.

Garden in Jouch sta s tem zadovoljna. Predlog je soglasno sprejet.

Matt Petrovich referira: Naloge in cilji naše propagande

Govor M. Petrovicha je bil objavljen v celoti v 1716. številki Proletaraca 31. julija. Razpravljal je o vprašanju, kot pove že naslov, o bodočih aktivnostih JSZ in Prosvetne matice s ozirom na sedanje okoliščine, odnošaje in razmere.

Referat je soglasno vzet na znanje. AGITACIJA MED HRVATI IN SRBI

Charles Pogorelec poroča o položaju med Hrvati in Srbi v Zed. državah z ozirom na naše gibanje: Agitacija med Hrvati in Srbi je zelo težavna stvar. Edini srbski klub, ki smo ga imeli v povojni dobi, je prenehal eksistirati. Nekateri člani so odšli v druge kraje, nekateri so odstopili, nekaj pa jih je šlo direktno k stranki.

Poročilo je vzeto na znanje. Naši problemi

Fr. Zaitz poroča: VPRASANJE REORGANIZACIJE JSZ ZA NJENO BODOČE DELO

To vprašanje je nabitno z dinamitom, kakor je to že označil v enem svojih pispov Anton Šular. Gre zaradi stranke in vprašanje ni od danes. Že zadnji zbor se je pečal z njim in večina tistih, ki so se tedaj ogrevali za stranko, ni danes več aktivna v nji. Stare stranke, ki smo jo poznali nekoč, ni več in na njenem mestu je stranka Normana Thomasa, ki se le s težavo drži skupaj pod njegovim vodstvom. So države, kakor na primer Montana, kjer je bila nekoč soc. stranka močna, danes pa nimajo niti enega člana. V Californiji ima 92 članarino plačujočih članov, v Minnesoti 21, v Illinoisu 230, vključivši naše članstvo, ki predstavlja polovico tega števila, v Ohiju 213, kar vključuje članstvo petih naših klubov, v Pennsylvaniji 276, v West Virginiji 81, večinoma naših, v Wyomingu nobenega, v Wisconsinu, kjer jih je imela nekoč nad dva tisoč, 525, itd. V vseh Zedinjenih državah je imela stranka član 2852 članov, vključivši brezposelne.

Jaz seveda ne dolžim stranke odgovornosti za vse to, toda okoliščine in novo vodstvo so napravili iz nje zgolj neuspešno sekto.

Druga slabša stran je v tem, da vodstvo stranke potiska v ospredje ljudi kot je bil na primer bivši kandidat za governorja v Illinoisu, duhovnik Roy Burt, ki danes spet pridiguje svoje stare evangelije. Velika napaka je bila, ko je soc. stranka sodelovala s trockisti, ki so zgolj komunistična sekta.

Norman Thomas se v sedanjih volilnih kampanji zelo trudi, toda časopisje ga neče videti in uspeh je slab.

Najboljše pot si je izbrala fínska federacija, ki se ni dala izrabiti nobeni nasprotujočih si skupin, temveč se popolnoma osamosvojila. To jo je rešilo. Jaz gledam na stranko kakršna je, ne kakršno bi rad imel.

V zadnjih desetih letih smo plačali stranki nad \$6.000. S tem denarjem bi bili mi lahko marsikaj dosegli. Kaj pa je dosegla stranka? In kje so danes nekdanji militanti? Ni jih več v stranki.

Kar se nas tiče, je očitno, da je nujno potrebna praktična reorganizacija, ki nam bo omogočila nadaljnje smotreno delo. Nato Fr. Zaitz prečita svoj reorganizacijski načrt. Glasi se:

I. PROGRAM J. S. Z. Jugoslovanska socialistična zveza deluje v sledeče namene:

1.) Organizirati naše ljudstvo politično in industrialno za sodelovanje z drugimi sorodnimi organizacijami v prid izboljšanja življenjskih razmer onih, ki ustvarjajo bogastva. To vključuje: a) zadostno preskrbo njihovih otrok, b) preskrbo v slučajih onemoglosti za delo, v boleznih, v nezgodah in na starost.

2.) Navajati naše delavce v zanimanje za unije in jih usposobljati za aktivnosti v njih. 3.) Propagirati načelo solidarnosti na delavskem političnem, industrialnem in združnem polju. 4.) Delovati za enotno unijsko gibanje na temelju organiziranja delavcev po industrijah namesto po poklicih in strokah, v kolikor in kjer je to praktično in izvedljivo in pri tem naglašati geslo, "vsi za enega, eden za vse!"

5.) Pomagati k graditvi skupne politične stranke delavcev in farmerjev, ki bi se borila za njihove koristi, za ohranitev civilnih svobodščin in jih utrjevala ob enem, in ki bi se izrekla, da je njen glavni smoter zgraditev nove družbe s temeljem demokratičnega socializma.

6.) Podpirati mednarodno delavstvo vespovod v njegovih naporih in borbah proti fašizmu in totalitarnim režimom vseh vrst, proti reakciji v demokratičnih deželah in zoper izkoriščanje kjerkoli. 7.) Boriti se proti diktaturam, neglede na njihove označbe, ako so trajne narave in je v njih naglašanje demokracije le slepilo.

8.) Sodelovati s socialistično stranko Zedinjenih držav in z drugimi sorodnimi organizacijami na polju samostojne delavske-farmerjske politične akcije v prid zahtev in programa, ki vodi v sistem demokratične kolektivne uredbe.

9.) Glede veljavnosti sodelovanja odločuje skupni zbor JSZ, ali pa članstvo s splošnim glasovanjem. 10.) Pomagati v propagiranju združništva delavcev in farmerjev.

11.) V volilnih kampanjah pomagati socialistični stranki in drugim sorodnim organizacijam za njihove kandidate in za program, zapopaden v prej označenih določbah.

12.) Pomagati k obnovitvi internacionalne demokratskega socialističnega delavstva in mu nuditi pomoč kjerkoli je pogajeno ali zatirano.

RAZPRAVA O REORGANIZACIJI JSZ

Na tej strani se pričena razprava o problemih JSZ in vprašanje njene organizacije. Objavljena sta v zapisniku dva predloga in poimensko glasovanje o njima. Dalje razprava o predlogu, kdo ima pravico glasovati.

13.) Jačanje se obstoječih klubov in ustanavljanje novih, kjer jih še ni.

Dalje: 14.) za boj proti nazadnjaštvu in političnemu šarlatanstvu, pa naj se pojavlja v kakršnikoli obliki; in:

- a) proti zavajalcem, ki slepomišijo pod masko radikalizma;
- b) za sodelovanje naših članov v podpornih organizacijah v prid njihovih splošnih koristi in resničnega bratstva;
- c) negovanje prosvetnih aktivnosti pod pokroviteljstvom Prosvetne matice;
- d) širiti kolikor največ mogoče predvsem naše glasilo Proletarac, Ameriški družinski koledar, Majski Glas ter knjige in druge liste, ki služijo delovnemu ljudstvu;
- e) vzgajati našo mladino za konstruktivno delavsko gibanje v smislu socialističnih načel;
- f) ščititi tujerodne delavce pred šikanami historičnega patriotizma in pred krivičnimi zakoni.

II. DELOKROG

1.) Delokrog Jugoslovanske socialistične zveze so slovenske naselbine in v kolikor mogoče tudi hrvatske in srbske. Dalje se naše delavstvo navaja, da deluje po svojih močeh in priložnostih v splošnem povpsod, kjer morejo kaj koristiti za program J. S. Z.

III. LOKALNE ORGANIZACIJE

1.) JSZ ima za izvrševanje svojih aktivnosti lokalne postojanke, ki so označevane po številkah. Klubi smejo imeti poleg teh še posebne označbe. (Na primer: klub Naprej, Delavski klub, Izobraževalni klub, klub slovenskih naprednih delavcev itd.) Vsako tako ime mora končno veljavno odobriti eksekutiva.

2.) V klube se sprejme vsakega, ki se obveže izpolnjevati naš program.

IV. ČLANARINA

1.) Vsak zaposlen član plačuje Zvezi mesečno 25c članarino, ki se deli: 15c za njene splošne potrebe, in 10c v konvenčni sklad.

2.) Dualni člani, to je, mož in žena, plačata 5c več, ali skupno 30c na mesec.

3.) Brezposelni, bolniki, hišne gospodinjice in drugi brez rednih dohodkov plačajo Zvezi po 5c na mesec.

4.) Najvišja članarina za posameznika, ki jo prispeva Zvezi, je torej 25c, za dualne člane 30c, in za druge v prej navedeni točki pa 5c na mesec. Klubi smejo k tem dodati svoj assessment, ki pa skupno z Zvezinim ne sme presegati vsoto 40c na mesec. (Opomba: Članarina po tem osnutku je v primeri s prejšnjo v splošnem znižana za 15c na mesec, v veri, da se bo z novo kampanjo dobilo dovolj nadaljnjih članov in a tem zvišalo dohodek, kajti glavni namen mora biti oboje: To je, več novih članov in s tem več gnotnih sredstev za Zvezine aktivnosti.)

5.) Posamezni člani (members at large) plačajo Zvezi \$1 na leto članarino. Sprejema se jih v naselbinah, kjer ni klubov.

V. ODSEKI KLUBOV (MLADINSKI KROZKI)

1.) Klubi JSZ vzdržujejo razne odseke prosvetnega značaja, kot pevске in dramske zbornice, in mladinske. Sledenji se lahko dele v dva odseka: a) odsek doraščajoče mladine od 14. leta, in b) v odsek mladine od 14. leta naprej.

VI. ODBOR JSZ

1.) Izvršni odbor JSZ ima pet članov in njen nadzorni odbor tri. Dolžnost vseh teh osmih (in glavnega tajnika) je obdržati najmanj eno sejo na mesec.

2.) Dalje izvoli članstvo na splošnem glasovanju širši odbor JSZ petih članov, ki pa morajo biti vsi izven čikaškega okrožja. Teh pet se udeležijo zborovanja letne seje JSZ in Prosvetne matice.

PROSVETNA MATICA

3.) V odbor Prosvetne matice se izvoli pet članov, izmed katerih imajo biti trije iz čikaškega okrožja in vsrhu udeleževanja rednih mesečnih se, odbora JSZ. Dva pa naj se izvoli iz drugih krajev, ki se udeležita le letne seje.

4.) Glavni tajnik JSZ je ob enem tajnik Prosvetne matice. Skupni odbor lahko izvoli za Prosvetno matico pomožnega tajnika. Glavni tajnik sklicuje seje obeh odborov in skupne seje ter jim poroča o stanju in delu obeh ustanov.

5.) V važnih zadevah se sporočí vnanjim članom odbora JSZ in Prosvetne matice predlog ali vprašanje pisмено, da o njemu izrazijo svoje mnenje in glasujejo.

6.) Naloga posameznih funkcionarjev JSZ in Prosvetne matice ter odbora v celoti je obveščati članstvo in pridružene skupine o vseh svojih sklepih; dalje je naloga skupnega odbora izdati na članstvo in javnost proglose, kadar nastane tak položaj, da je to potrebno.

(Vse ostale točke v pravilih JSZ in Prosvetne matice bo v slučaju reorganizacije potrebno usoglasiti z novimi določbami.)

Nato Frank Zaitz poudarja, da je svoj načrt dovolj utemeljen z dejstvi in ga priporoča v sprejem. Njegov predlog je podpiran.

Besedo dobi Anton Garden, ki govori k svoji resoluciji in načrtu za reorganiziranje JSZ. Glasi se:

Dvanajsti redni zbor JSZ se zaveda v polni meri resnih časov, v katerih živimo, in obžaluje razcepjenost in disorganiziranje v socialističnih in delavskih vrstah te dežele. Naglašá, da je za obstoj in podvig delavske misli in naprednega spasa med slovenskimi priseljenci in našo novo generacijo v Ameriki kardinalna potreba, da vrste našega socialistično orientiranega gibanja, ki ga predstavlja JSZ, ostanajo enotne, ker razcepjenost vodi le v malodušnost in propast. Ta zbor torej uvideva potrebo take reorganizacije JSZ, ki bo ohranila ne le našo enotnost, marveč ustvarila prilike in pogoje za razvoj našega gibanja. Zato ta zbor sklene sledeče:

1. JSZ ostane še organski del socialistične stranke in a tem da priliko vsem članom in klubom, ki to žele da obdrže svoje dosedanje vezi s stranko. Ob enem pa ta zbor nalaga eksekutivi zveze, da urgira vodstvo stranke, da prične z akcijo za reorganiziranje ali ustanovitev novega socialističnega gibanja v tej deželi na programu, ki bo združil vse socialistično in napredno orientirane elemente, ki uvidevajo potrebo in so pripravljeni delovati za nov družabni red, ki bo stonel na čim širši socializaciji in demokratični upravi vseh glavnih industrij in naravnih zakladov in nudil vsemu ljudstvu krah, svobodo, pravico in mir.

2. Ker se je radi disorganizacije in oslabiljenosti socialističnega gibanja v tej deželi in uničenja vsega delavskega gibanja skoro po vsej Evropi (po za slugi fašizma in komunizma) nekaterih naših sodrugov in simpatikov oprjela misel, da pripadanje k socialistični stranki zanje nima pomena in žele delovati samostojno, to je brez organskih vezi s stranko, vsled tega se ta zbor izreka za razširjenje delokroga JSZ in Prosvetne matice. V ta namen ta zbor avtorizira in nalaga vodstvu JSZ ustanavljanje delavskih klubov Prosvetne matice, ki so organski del zveze odnosno Prosvetne matice in ne pripadajo k socialistični stranki.

3. Namen delavskih klubov Prosvetne matice je organiziranje vseh slovenskih naprednih delavcev in delavk v Ameriki, ki radi kakršnegakoli vzroka ne žele spadati v socialistično stranko, priznavajo pa potrebo in so pripravljeni delovati za preurebo sedanjega krivičnega socialnega reda v novo socialistično človeško družbo, v kateri ne bo prostora za parasite, izkoriščevalce, goljufe in diktatorje.

4. Delavske klube Prosvetne matice tvori ne manje od pet oseb, ki izmed sebe izvolijo stalne odbornike — tajnika, organizatorja (lahko tudi predsednika), nadzornike in po potrebi druge odbore. Zborujejo naj vsaj enkrat na mesec. Posle med klubom in tajništvom JSZ in PM vodi tajnik.

5. Članarina za individualne člane znaša 25c na mesec in 30c za dualne. Od te vsote gre 10c v konvenčni fond JSZ in PM, 10c za upravne stroške glavnega tajništva in 5c v klubovo blagajno.

6. Na konvencijah JSZ in PM so ti klubi upravičeni do enakega zastopništva kot klubi JSZ in njih delegati imajo enake pravice; izjema so le vprašanja, ki se tičejo notranjih zadev JSZ, to je njenih odnošajev s stranko, pri katerih imajo pravico do besede, toda ne do glasovanja.

7. Člani delavskih klubov JSZ so podvrženi slični disciplini kot člani klubov JSZ.

Pripomba: Gornje je moje priporočilo 12. zboru JSZ in PM za reorganiziranje našega gibanja.

Garden želi, da ne bi sodrugi opozarjali samo na zaveda strani v soc. stranki. On se zaveda vseh slabosti soc. gibanja v Ameriki, vendar ne gleda na stvar tako enogledno. Stranka je res šibka, toda ljudje, ki poznajo delavski položaj, na primer v Detroitu, bodo priznali, da je soc. gibanje tam zelo vplivno. Da se zdi čisto drugače je krivo dejstvo, da so strankini klubi zelo rahlo (lose) organizirani. Vsič temu, da stranka ni tako organizirana kot bi morala biti in da nima vodstva, kakršno potrebuje, pa v deželi še vedno udivja vpliv kot predstavnica socialističnih idealov.

Govornik je prepričan, da bo v Ameriki prej ali slej prišlo do reorganizacije soc. gibanja. Situacija je tako črna kot se zdi nekaterim. Kot stari, gvesti bojevniki bi morali ohraniti naše organske vezi s soc. stranko, ki naposled vendar zastopa naše ideale in težnje.

Treba se je ožrti tudi na klube, ki hočejo ostati pri stranki, enako kot na one, ki hočejo proč. Klub št. 1 je na primer v tem pogledu razdeljen na približno enaki polovici. Izstop iz stranke bi utegnil odgnati od nas marsikatero starega sodruga. Izstop nam bo najbrž več škodoval kot koristil, ker bo ustvaril malodušnost in odgnal stare člane. Zato je potreben kompromis, da ohranimo enotnost naših vrst.

Predsednik Petrovich pojasni, da lahko predlagamo, podpirajo in glasujejo o reorganizaciji JSZ samo delegati klubov in člani eksekutive. Želi slišati predlog, da ostane JSZ pri sedanjih obliki. Če bi bil tak predlog sprejet, bi oba reorganizacijska načrta avtomatično propadla, v nasprotnem slučaju je treba vedeti, ali smo za reorganizacijo ali ne.

Tauchar, kot član eksekutive predlaga, da odbrzi sedanje obliko JSZ. Chesnik podpira predlog. Šular opozarja na 6. točko VI. člena pravil, katero razume, da daje referentom enake pravice kot delegatom klubov in članom eksekutive.

Fr. Zaitz pravi, da je to nov problem, ki ga bo treba na mestu rešiti. Predlaga, da imajo pravico staviti predloge, podpirati in glasovati o reorganizaciji le delegati klubov in člani eksekutive.

Chesnik protestira, ker nimajo vsi člani JSZ na zboru te pravice in umakne svojo podporo Taucharjevemu predlogu.

Tauchar umakne svoj predlog.

Terčelj tudi protestira, ker nimajo vsi člani JSZ na zboru te pravice. Nato predlaga, da se dovoli to pravico vsem članom zbornice, ki so člani JSZ.

Fr. Zaitz umakne svoj predlog. Predsednik odloči, da se tiče Terčeljev predlog amandiranj Zvezinih pravil, valed česar smejo glasovati o njem samo delegati klubov in člani eksekutive. Za sprejetje je potrebna dvotretjinska večina. Želi, da prevzame Terčeljev predlog eden delegatov JSZ ali članov eksekutive.

Andy Božić izjavlja, da smo vsi tu zato, da delujemo za organizacijo, torej bi bilo demokratično, da smemo vsi odločiti o njeni obliki. Godina prevzame Terčeljev predlog. Godinov predlog je sprejet z vsemi proti enemu glasom.

Zbornica nadaljuje razpravo o načrtih Zaitza in Gardna. Šney izjavlja, da je klub št. 11 za Zaitzev načrt, z dodatkom, da se spremeni tudi ime. On smatra, da je ta načrt koristen za organizacijo. Gardnov načrt se mu vidi nepraktičen. Vidrih uvideva potrebo po temeljiti reorganizaciji JSZ in priporoča Zaitzev načrt. Seja je zaključena ob 12. popoldne.

Math. Petrovich, predsednik. Ivan Jontez, zapisnikar.

Šesta seja dne 6. julija pop.

Seja je otvorena ob eni popoldne. Zapisnik prejšnje seje je prečitan in sprejet. Konvenčni tajnik prečita pismeni pozdrav od društva št. 21 SNPJ, Pueblo, Colo., in brzojavna pozdrava od družine Fradel, Latrobe, Pa., in krožka št. 3 Progressivnih Slovkov Amerike, Euclid, O. Pozdravi so soglasno vzeti na znanje.

Medvešek predlaga, da se vrši popoldanska seja brez odmora. Sprejeto. Zbornica nadaljuje z razpravo o reorganizaciji JSZ.

Cesen: Žalostno je, da moramo o tem razpravljati. Naš sklep bo moralna klofuta za stranko. Jaz bi bil za Gardnov načrt, če ne bi imel te slabe strani, da predvideva škodljiv dualizem. V danih razmerah je Zaitzev načrt boljši, ker je praktičnejši.

Šular: Če bomo na tem zboru strpni drug napram drugemu, bomo lahko rešili vse, kar se rešiti da. Prepričan sem, da bomo v slučaju sprejetja Zaitzevega načrta še vedno ostali dobri socialisti in delavci za socialistično stvar. Če bomo zaradi tega izgubili nekaj članov, bomo pa na drugi strani pridobili novih. Za nas je prva naloga ohranitev naših publikacij, potem šele pridejo na vrsto druga vprašanja. V sedanjih razmerah je ta načrt najboljši, kar moremo storiti.

Tauchar: Temeljna razlika med obema načrtoma je v tem, ali ostanemo še organski del stranke ali ne. Moje mnenje je, da bi

ljil s predlogom kot je bil čitan, kakor da bi se o tem debatiralo.

Nato da predsednik oboje predloga na glasovanje.

Rezultat glasovanja: za Gardnov predlog je odanih 20 glasov, za Zorkov predlog pa 12. Drugi so se glasovanja vzdržali.

Zbornica nadaljuje z razpravo o reorganizacijskih načrtih.

Vider meni, da bi bilo dobro, da gremo od stranke vsaj za toliko časa, da opravijo svojo lastno hišo v red. Če Amerikanci sami ne znajo rešiti svojih problemov, jim tudi mi ne moremo pomagati.

Pogorelec pravi, da ni naša naloga samo slediti, temveč tudi kritizirati. On je star socialist in mu ni vse eno, kaj se zgodi z našim gibanjem. Boj, ki se danes vrši tu, ni nov. Začel se je z znano strankino detroitsko resolucijo. Tudi so bili poginani iz stranke člani, ki so verjeli v demokracijo in ne v prazne bobne frize. Odgovornost pade na skupino mladih ljudi, ki so zahtevali "militantno akcijo" in ki si jih bili stari, v bojih preizkušeni sodrugi "okla". Zato so začeli boj proti "stari gardji" in zanesli v stranko raskol. Posledica tega boja, ki so ga začeli ti ljudje — večina študentje in nekaj duhovnikov — je bila, da je stranka začela rapidno nazadovati.

Washingtonska konvencija nam ni nič pomagala. Če bi bila ukrepala o tem, kako sgrajati močno socialistično stranko, bi bilo lahko marsikaj drugače, toda tega ni storila.

Stranka nam sedaj jemlje polovico naše članarine. Ali mislite, da se nam bo moglo na ta način vzdrževati na površju? Dejstvo je, da je postal položaj za nas nevdarjen. Reorganizacija je potrebna, če hočemo, da bo Zveza obstajala. V tem pogledu se ne smemo varati. Jaz ne rad govorim tako, toda dejstva so taka in mižati pred njimi bi bil greh. Če smo iskreno za naš pokret, tedaj se bomo oklenili Zaitzevega reorganizacijskega načrta, da ohranimo to, kar imamo. Saj to, kar delamo in bomo še delali, ni vendar nič drugega kot delo za socialistično gibanje, tudi če nismo več v soc. stranki. Sprememba pa nam je potrebna v našem življenjskem interesu. Kdor želi Zvezi dobro, bo glasoval za Zaitzev načrt.

Jankovich pravi, da je prepričan, da je velika večina članstva za Zaitzev načrt. On je o tem govoril z mnogimi člani. Tudi on je zanj.

Rak pravi, da je Pogorelec stvar pošteno pojasnil. Kar se tiče Gardnovih opazk, je on sam potrdil s svojim načrtom "For A New Beginning", da soc. stranka pod svojim sedanjim vodstvom in v sedanjih razmerah ne more nikamor. Zaitzev načrt je boljši izmed obeh. Kar se tiče opazk, da nas je strah zaradi možne vojne in persekucij, ne verjame, da katerega koli izmed nas vodi taka bojazen. On se ne boji in misli, da se tudi drugi ne boje. Ampak, če ostanemo še pri stranki, nas čaka le še hujše nazadovanje. Referendumu ne upa, ker smatra, da pomeni samo zavlačevanje in potratno časa.

Lotrich je stodostotno za to, da ostanemo pri stranki. Položaj v soc. stranki se mu ne vidi tako obupen, kakor se vidi nekaterim drugim. Kar je danes najbolj žalostno, je to, da ostanjemo vse socialistične sile povežane. Soc. stranka nas rabi sedaj. Če odstopimo, ji bomo dali s tem moralno klofuto. Meni, da bi bilo bolje, ako se stvar odloži za štiri do šest mesecev.

Ambrožič pravi, da ne vidi nobenega vzroka, zakaj ne bi mogli mi vzlic reorganizaciji sodelovati s soc. stranko. Priporočila Zaitzev načrt.

Molek pravi, da je žalostno, da stoji danes tu kot nečlan. On ni šel stran iz osebnih razlogov, temveč zato, ker so postale razmere v stranki neznesne. Stvar ni tako enostavna. Tudi ni res, da bi vse vrag vzlet, če bi mi odstopili. Potem boste vsaj samostojni. Danes ste odgovorni za vse moralne kozle, ki jih strelja stranka. Poleg tega mi tujerodci ne moremo prisiliti Amerikancev v delavsko politično akcijo. Mi lahko le sodelujemo. Toda do danes se v Ameriki še ni sprožilo eno pošteno, upanje vzbujajoče delavsko politično gibanje. To pomeni, da dokler se Amerika stema, ne vdrami, ji tudi mi ne moremo pomagati. Kar se Normana Thomasa tiče, je morda iskren socialist, toda on ni večina. O mladih ljudeh, ki so odločili na washingtonski konvenciji, pa spriče njihovih sklepov sploh dvomim, da so socialisti. Jaz priporočam sprejem Zaitzevega načrta kot najboljši izhod za Zvezo.

Na površje pride vprašanje dnevnice za člane eksekutive in referente. Fr. Zaitz predlaga \$4 na dan za časa zborovanja, to je \$1.00 manj kot zdaj. Predlog je sprejet.

Vozni stroški delegatorov. Sprejeto, da se jim plača po 2 in eno četrtino centa od milje v obe smeri.

Zbornica nadaljuje reorganizacijsko razpravo.

Angela Zaitz pravi, da se ji vidi, da hočejo zagovorniki Gardnovega načrta prisiliti na vse nasprotni pečat, da se boje socializma. To ni pravično. Ni naša krivda, da je nastala akutna potreba po osamosvojitvi. Mi bomo ostali vzlic temu dobri socialisti.

Terčelj pravi, naj bo sprejet ta ali oni načrt, mi bomo vse eno ostali dobri socialisti in nadaljevali dosedanje delo. Je za Zaitzev načrt. Želi, da se stvar končno razčisti. Tako, kot doslej, ne gre več.

Cesen predlaga, da se debata zaključí. Sprejeto. Besedo imajo še govorniki, ki so se priglasili pred zaključkom debate.

Jauch govori o škodi, ki so jo povzročile razne resolucije. Vendar niso tako važne, da bi se morali zaradi njih raziti. Mi bi na primer lahko osvobodili vojno stališče manjšine na washingtonski konvenciji. Nasprotja v takih slučajih niso nič novega v soc. gibanju. On sam se ni še odločil, na katero stran bi dal svoj glas.

Ethib Kristan: Tisti sodrugi, ki se boje Zaitzevega načrta, se obnašajo, kakor da bi jim preprečeval sodelovanje v soc. gibanju. To naziranje je zmotno. Resnica je, da jim daje priložnost, da se vrnejo k pravemu socializmu, od katerega se je Ameriška soc. stranka zelo oddaljila. Naša Zveza je bila vedno pošteno socialistična. In ta Zveza se nikakor ne more strinjati z vojnim stališčem stranke, ki je z njim zavzela načelo mednarodne socialistične solidarnosti, ter se oklenila neinternacionalnega in vsesokoli sebičnega izolacionizma. Jaz sem za to, da ostanemo internacionalci tudi v krizah soc. internacionalne.

Kdor pravi, da stvar ni važna, se moti. Norman Thomas je smatral baš to resolucijo za tako važno, da je napravil svojo kandidaturu odvisno od nje. To pomeni, da bi moral v slučaju izvolitve za predsednika Zedinjenih držav prepovedati sleherno pomoč evropskim sodrugom v njihovem boju proti nacizmu.

Kdor misli, da bomo mi rešili soc. stranko, če ostanemo v nji, se tudi moti. Čas je, da tudi ta stranka spozna, da se ne more delati grehov brez kazni. Če boste sprejeli Zaitzev načrt, boste s tem pomagali ravnati tej stranki — če se ji še more pomagati. Pokazali boste, da se mora naučiti hoditi po lastnih nogah, se zanašati le na lastno moč. Dali ji boste priložnost, da pokaže, česa je zmožna in da se naučila resničnega socializma.

Razlika med Zaitzevim in Gardnovim načrtom je: če sprejmete prvega, bo imela Zveza proste roke, kdor pa misli, da mora ostati privezan na socialistično stranko, bo imel prosto pot: če pa sprejmete Gardnov načrt, bo pa to pomenilo, da sem tudi jaz dobil breo iz vaše Zveze. Kajti meni moja vest ne dopušča, ostati v stranki, ki je izdala socializem. Godina pravi, da je rahlega zdravlja in bi bil moral ostati doma, vendar pa je preslišal nasvet zdravnika in prišel je, da pomaga pri reorganizaciji Zveze. Zaitzev načrt ne bo nikogar oviral, da ne bi mo-

gel ostati pri stranki. Njegovo sprejetje diktirajo gospodarski razlogi, problem obstanka. Zveza ne more več deliti svojih kronnih sredstev z drugimi. Gardnov načrt ni dober, ker ustvarja dualnost. Gospodarski interesi Zveze in njenih ustanov zahtevajo sprejetje Zaitzevega načrta, ki bo omogočil nadaljnji obstoj JSZ. Resolucije so navezane na potranska stvar — glavni problem je ohranitev tega, kar smo z velikim trudom in žrtvami sgradili v zadnjih štirih desetletjih. Naše delo mora živeti!

Oveca smatra da je Zaitzev predlog boljši od obeh. Klub št. 47 bo ostal v Zvezi brez ozira na to, kateri obeh načrtov bo sprejel.

Alice Artach smatra, da je naša dolžnost, podpirati v njihovem prizadevanju stare sodruge kot je Fr. Zaitz. Kar oni hočejo, je napredek Zveze. Mi pa bomo v vsakem slučaju nadaljevali naše delo za socializem.

Drasler vidi nevarnost v Gardnovem načrtu, vkolikor se tiče Prosvetne matice, ki je hrbenica naše organizacije.

Mesec priporoča Gardnov načrt, ker se boji, da bi sicer njihov klub razpadel.

Julia Menton izjavlja, da ji je bilo naročeno, glasovati za odstop od stranke in za nižjo članarino. To je bilo mnenje večine v njihovem klubu.

Josephine Turk apelira, da podpiramo našo mladino pri njenem prizadevanju na polju socializma.

Zornik meni, da je sodelovanje potrebno, vprašanje pa je, kdaj je koristno. Soc. stranka Amerike je zgolj sekta 3,000 socialistov, s katerimi nima soc. internacionalca nič opraviti.

Križnik poroča, da je klub št. 19 za osamosvojitve JSZ, da Proletarac postane obvezen za vse člane, obenem pa priporoča članom tudi Cankarjev glasnik, da ostane članarina po starem, ime Zveze pa naj se spremeni, da bo bolj privlačno, zlasti za mladino, kateri je treba posvetiti vso pozornost. Cankarjeva ustanova in Prosvetna matica bi se morali združiti, da bi lažje in uspešneje vršili svoje delo za napredek našega delavstva.

Cesnik se ogreva za Gardnov načrt.

Fr. Zaitz zagovarja svoj načrt: Žal mi je, da se je porabil čas, potreben za drugo važno delo, za eno samo zadevo. To je vzrok, da mu ne ugaja ideja referendumu, kar pomeni nadaljnjo potratno časa. Toda večina odločuje.

Tragična je ugotovitev, da federacija majhne narodnosti kot je naša, predstavlja eno šestino članstva soc. stranke v 130-milijonski deželi. Reorganizacija, ki jo predlaga, ne pomeni omejitve, temveč razširjenje našega dela. Izgleda sva, kakor bi nekateri pri nas radi storili z Zvezo isto kar so neodgovorni ljudje dosegli pri stranki — jo potisnili nazaj. Jaz ne vem, ali bo moj načrt prinesel večji napredek, vem pa, da napredovati ne moremo, če se bomo nadalje pričakali kot smo se zadnja štiri leta.

Kar se tiče milwaukeeke kluba, je že enkrat odstopil — in se vrnil nazaj k Zvezi. Jaz želim soc. stranki največje uspehe, toda moje želje ji ne morejo pomagati. Jaz sem prepričan, da bi se lahko ukrenilo marsikaj dobrega za Zvezo, če bi šel moj načrt takoj v veljavo.

Garden meni, da gre za način reorganizacije. Kar se tiče nesporazumov v stranki o soc. gibanju, niso nič novega. Trenja so vedno povsod. On ne bi rad, da bi nekateri naši ljudje dobili povod za izstop iz Zveze in da bi se povečale tožave agitatorjev. Treba je vpoštevati tudi mišljenje opozicije. Garden želi, da se razpravlja o tej stvari razumno in trezno, ko bo prišla pred klube in članstvo.

Nato je sprejel Fr. Zaitzev predlog, da se glasuje poimensko.

GLASOVANJE O PREDLOGOMA

Za načrt, ki ga je predložil Frank Zaitz, so glasovali sledeči delegati klubov JSZ:

- Filip Godina in Kristina Turpin, delegata kluba št. 1, Chicago, Ill.
- Anton Udovih, delegat kluba št. 3, Oglesby, Illinois.
- Andrew Vidrich, delegat kluba št. 5, Conemaugh, Pa.
- Joseph Snoy, delegat kluba št. 11, Bridgeport, Ohio.
- Frank Pustovrh, delegat kluba št. 13, Sygan, Pa.
- Frank Križnik, delegat kluba št. 19, Burgettstown, Pa.
- Anton Shular, delegat kluba št. 21, Arma, Kan.
- Joseph Lever, delegat kluba št. 28, Cleveland, Ohio.
- Joseph Oveca, delegat kluba št. 47, Springfield, Illinois.
- Andrew Božič, delegat kluba št. 49, Cleveland, Ohio.
- Julia Menton, delegatinja kluba št. 114, Detroit, Mich.
- Jennie Jerala, delegatinja kluba št. 175, Moon Run, Pa.
- Anton Nagode, delegat kluba št. 222, Girard, Ohio.
- Lawrence Selak, delegat kluba št. 228, Purglove, W. Va.

DELEGATI KONFERENC

Jacob Ambrosich, delegat Konferenc JSZ in P. M. za zapadno Penno.

DELEGATI DRUGIH ORGANIZACIJ

- Ivan Jontex, delegat dr. št. 53 SNPJ, Cleveland, Ohio.
- Rudolph Potočnik, delegat dr. št. 121 SNPJ, Detroit, Mich.
- Anton Jankovich, delegat dr. št. 147 SNPJ, Cleveland, Ohio.
- Alice Artach, delegatinja dr. št. 559 SNPJ, Chicago, Ill.
- Mary Fradel, delegatinja dr. št. 725 SNPJ, Latrobe, Pa.
- John Tarčelj, delegat fed. SNPJ, zap. Penna.
- Theresa Gorjanc, delegatinja kroška št. 1 Progressivnih Slovencek, Cleveland, O.
- Anna Pogorelec, delegatinja soc. pevskega zbora "Sava", Chicago, Ill.

REFERENTI

- Frank Cesen, Cleveland, Ohio.
- Math Petrovich, Cleveland, Ohio.
- John Rak, Johnstown, Pa.
- Ethib Kristan, Grand Haven, Mich.
- Josephine Turk, Cleveland, Ohio.
- Fred A. Vider, Chicago, Ill.
- Anton Zaitz, Chicago, Ill.

CLANI ODBOROV JSZ

- Frank Zaitz, Chicago, Ill.
- Angela Zaitz, Chicago, Ill.
- Joseph Drasler, Chicago, Ill.
- Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.
- Za ta načrt je glasovalo 35 članov zbora.

DELEGATI KLUBOV JSZ

- Andrew Turkman, delegat kluba št. 27, Cleveland, Ohio.
- Kristina Podjavoršek, delegatinja kluba št. 37, Milwaukee, Wis.
- Jacob Mesec, delegat kluba št. 45, Waukegan, Illinois.
- John Chesnik, delegat kluba št. 112, Canonsburg, Pa.

Mary Musich, delegatinja kluba št. 180, West Allis, Wis.

DELEGATI KONFERENC

Louis Zorka, delegat Konferenc JSZ in P. M. za severo-zahodni Ohio.

Leonard Alper, delegat Konferenc za Wisconsin in severni Illinois.

DELEGATI DRUGIH ORGANIZACIJ

- Josephine Slapnik, delegatinja dr. št. 19 JPZS, Milwaukee, Wis.
- Mary Shuler, delegatinja dr. št. 192 SNPJ, Milwaukee, Wis.
- Andrew Bažič, delegat dr. št. 312 SNPJ, Cleveland, Ohio.
- Sophie Pakič, delegatinja soc. pevskega zbora "Zarja", Cleveland, Ohio.

REFERENTI

Milan Medveček, Cleveland, Ohio.

CLANI ODBORA JSZ

- Donald J. Lotrich, Chicago, Ill.
- Frank S. Taucher, Chicago, Ill.
- Anton Garden, Chicago, Ill.
- Vsega skupaj je glasovalo za načrt Antona Gardna 15 članov zbora.
- Joseph Jauch, Cleveland, neutralen.

Predsednik ugotovi:

Za Gardnov predlog oddanih 15 glasov.

Za Zaitzev predlog oddanih 35 glasov.

Neutralen 1 glas.

Predsednik proglašuje sprejetje Zaitzevega načrta in priporoča zbornici, da se ta sklep vzame na znanje demokratično.

NAŠE NALOGE MED ZENSTVOM

Sledi X. člen sporeda, označen z gornjim naslovom.

Mary Durn referira:

Ali bi se lahko za našo stvar med zenstvom več doseglo?

Star ljudski pregovor veli, da žena podpira pri hiši tri vogale, kar pomeni, da sloni glavno breme doma in družine na njenih ramah. To je res. In do nedavnega je to bila tudi edina sfera, v kateri se je lahko udeleževala in pokazala svoje zmožnosti. V javnem življenju je bila do začetka naše dobe popolnoma življena, ker je tako zahteval moški, ki je smatral, da žena pač spada v kuhinjo, ne pa v javno življenje. Toda po dolgi in trdi boji, v katerih so zenstvu pomagali mnogi prosvitljeni moški, je to starodavno naziranje začelo propadati, ženstvo se je rešilo tisočletnih spon ter se začelo marljivo udeleževati na vseh poljih človeškega prizadevanja. Tako je postala žena vpliven činitelj vsepovsod: v znanosti in kulturi, v gospodarstvu in politiki, dasi ni dvoma, da bi bila lahko še mnogo več pokazala, če bi bili razni stari predsodki proti nji popolnoma izkoreninjeni. Toda ti predsodki še od daleč niso popolnoma mrtvi in še vedno ovirajo ženo pri vsakem koraku izven doma. S tem dejstvom pred očmi, obenem z drugim nič manj važnim dejstvom, da je namreč minulo šele nekaj kratkih desetletij, odkar se je ženi odprla pot v javnost, je pač treba priznati, da so dosedajni uspehi, ki jih je dosegla moderna žena, nekaj čudovitih.

Trditve, ki sem jo pravkar izustila, se bo morda zdela marsikomu zelo pretirana, zlasti z ozirom na javno udeleževanje našega naprednega ženstva. To ženstvo namreč res ni bilo tako aktivno kakor bi lahko bilo in čisto se je primerilo, da je celo oviralo naše pri njihovem delu za napredno delavsko stvar, za socializem. Toda naša žena ni bila tega sama kriva, kajti glavni vzroki te njene zastalosti in nezanimanja niso tičali v nji sami, temveč popolnoma izven nje.

Dejstvo je, da so naše napredne organizacije v tem pogledu mnogo zamudile, ker se njihovi voditelji niso popolnoma otreli starih predsodkov proti javnemu udeleževanju žene. Zmotno naziranje, da spada žena le v kuhinjo in v otrokom, je bilo krivo, da se je posvečalo vse pre malo pažnje ženskemu sodelovanju, kar je na povprečno ženo delalo vtis, da je vse eno, če ostane doma v kuhinji in pri otrokih.

Posledica te kratkovidnosti je, da imamo danes med seboj mnogo premalo dobrih voditeljic, in da se velik del našega ženstva ne zanima za delovanje naših gospodarskih in prosvetnih organizacij. Preden je človek dober za neko delo, ga je treba vspodbuditi zanj. To velja tudi za ženo. Toda naša žena je bila v tem pogledu preveč zanemarjena, preveč podcenjevana in je bila deležna mnogo premalo vzpodbude, da bi smeli zahtevati od nje več kakor smo z njo doslej.

Marsikje nalezite na slučaj, da je mož napreden delavec, njegova žena pa najmanj popolnoma mladena, če ne naravnost nazadnjaška. Kdo je kriv tega? Žena sama? Vprašajte jo, kolikokrat se je inteligentno potrudila, pridobiti ženo za napredno stvar, ji razložiti napredne ideje ter jo navajati k čitanju naprednih časopisov, ga boste spoznali, da je bil skoro čudno, če bi bila žena drugačna. Kajti mož vas bo najbrž zavrnil, da se s tem ni utegnil ubijati, temveč je ženo enostavno prepustil samo sebi in vplivom iz otroških let, ki je tako niso nikdar spustili iz oblasti.

Kakor moškega, tako je treba tudi žensko najprej vzgojiti, če hočemo, da bo koristila gibanju za osvoboditev človeštva. Nazadnjaške sile se dobro zavedajo, kako močan faktor je žena, zato se ne ustrašijo nobenih stroškov v zvezi s tako vzgojo, ki privede ženo v njihove mreže. Zato se bo treba tudi pri nas bolj potruditi, ako hočemo, da bo naša ženstvo bolj aktivno sodelovalo pri naših naprednih organizacijah in gibanjih.

V prvi vrsti je to naloga našega tiska, ki bo moral povesti mnogo več pažnje in prostora vprašanjem, ki se tičejo žene in se bolj zanimati za njeno delo, ji svetovati in pomagati ter jo s pahljavno besedo bodriti in vzpodbujati k nadaljnjemu in pospešenemu delu. Naš tisk je doslej to nalogo bolj ali manj zanemarjal.

Tudi naše podporne organizacije bi morale posvečati več pažnje vprašanju ženske reprezentacije v njihovih glavnih odborih. Če hočemo imeti več voditeljic kot jih imamo, si jih moramo vzgojiti. Z večnim odvrinjanjem žen od odgovornih pozicij pa se ne vzgaja novih voditeljic. V tem oziru je potrebna sprememba, da bo naša žena čutila, da je prav tako važna za organizacijo kot mož.

Na kratko povedano, je potrebna reforma tako doma kot v našem javnem življenju. Od moža se zahteva, da ne brani ženi udeleževati se na društvenem, prosvetnem in političnem polju, temveč jo celo navaja v to in ji pri tem pomaga z naveti in drugimi, od organizacij pa več pozornosti in več vpoštovanja.

PROGRESIVNE SLOVENKE V AMERIKI

Če hočemo ženo vspodbuditi za sodelovanje z moškimi, jo moramo najprej vzgojiti. V ta namen so potrebne napredne ženske organizacije. Slovenske napredne žene v Clevelandu so pred dobrimi šestimi leti uvideli to potrebo in ustanovile organizacijo, ki se imenuje Progressivne Slovenke v Ameriki. Na žalost pa ta organizacija izven Clevelanda ni še dosegla posebnih uspehov. Zdi se, da še danes

ni pravega razumevanja za to organizacijo v drugih nasebljenih, ker ni skoro nikjer nobenega navdušenja zanj. Saj smo se komaj dobro začele organizirati, ko smo že dobile nekaj črtnov mrlje vode za vrat, nameto bohrila ali vzpodbudne besede. In vendar smo ustanovile to organizacijo predvsem zato, da se ustvari protutelež klerikalnemu prodiranju v vrste našega ženstva.

Tiste žene je bilo že mnogo naših naprednih žensk v klerikalni Slovenski ženski zvezi, ki jih je zvaljila v svoj krog pred tem, da je zgolj organizacija za zabavo in kratek čas. Marsikatera izmed njih smo pozneje prepričale, da je bila zašla v napredno družbo ter jo pridobile v naše vrste, marsikatera pa je še danes tam. Če bi nas ne bilo, pa bi bile še vse tam.

Progressivne Slovenke smo še mlada in mlajša organizacija, toda smo izvršile že veliko dobrega dela. V Clevelandu, kjer imamo pet krožkov, katerih članice, žene in dekleta se pridno udeležujejo naših sej, ker so zanimive, smo pridobile že dolgo vrsto predavajk o združnem gibanju, higijeni, vzgoji, vrtnarstvu, zdravlju in tudi o raznih svetovnih vprašanjih. Me smo vedele, da smo prišle na to polje pozno, vedele pa smo tudi, da ne prepzono.

Čudež nismo ustvarile in jih nikdo ne bi mogel pričakovati od nas, vendar sem kot večletna bivša glavna tajnica dovolj seznanjena z delovanjem te organizacije, da lahko rečem, da smo dosegle precej lepih uspehov. Marsikatera naša članica, ki se poprej ni zanimala za take stvari, se danes zanima za naše organizacije in aktivnosti. Drugi spet z boljšim razumevanjem gledajo na aktivnosti svojih mož in jim skušajo pri tem pomagati. Poleg tega smo bile vedno pripravljene, gnotno in moralno pomagati našim čitalnicam, pevskim in dramskim društvom in drugim kulturnim organizacijam kot sta na primer Cankarjeva ustanova in Prosvetna matica. S tem smo deloma popravile škodo, ki je nastala, ko se je klerikalna Slovenska ženska zveza vedel nebrzičnosti v naprednih vrstah vstopila v naše žensko življenje. Te naše žene, ki so šle na njihove limanice, bi nikdar ne postale članice SZZ, če bi imeli naprednjaki svojo lastno žensko organizacijo pet let poprej. In da je nismo me ustanovile pred šestimi leti, bi bilo danes še mnogo več naših žensk pri SZZ.

Če hočemo, da bo ta naša organizacija lahko uspešno nadaljevala svoje delo, ji bo treba dati vso možno oporo, kakor klerikalci pomagajo svoji SZZ. Treba nam je pomagati pri našem vzgojnem delu, ki za vršino med našim ženstvom. Naše časopisje mora posvetiti več pažnje ženskim vprašanjem, slovenski delavski ženi in vprašanju njene vzgoje. V tem pogledu je marsikaj še zamujeno, toda marsikaj se še vedno da doseči. Dobro voljo je treba pokazati, pa bo šlo.

Jaz sem prepričana, da bi bilo tudi za Prosvetno matico in JSZ bolje, ako bi se naša napredna javnost bolj zavedala dolžnosti napram Progressivnim Slovenkam, saj me vendar vzgajamo naše žensko življenje v istem duhu. Zato priporočam Dvanajstemu rednemu zboru JSZ in Prosvetne matice, da posveti posebno pažnjo temu vprašanju in nam pomaga, da se ideja Progressivnih Slovencek razširi med naše žensko široko Amerike. S tem zbor ne bo koristil le Progressivnim Slovenkam, temveč tudi JSZ in Prosvetni matici, ki bosta lahko uspešno nadaljevali svoje delo le s pomočjo našega naprednega ženstva. Naš končni cilj je tudi vsaj, torej pojdemo drug drugemu na roke in veči uspeh nam bo zagotovljen.

NASA ŽENA IN KLUBI JSZ

Naj na kratko omenim tudi dejstvo, da se naše žene v splošnem ne zanimajo dosti za klube JSZ in njihove seje. Varko temu je isti, kot sem ga že omenila v tem referatu: ženskimi vprašanjem se ne posveča nobena pažnja, zato se zde seje klubov našim ženam presuboparne in nezanimive. Naši možje ne znajo pridobiti žensk za politično sodelovanje. Če bi ti klubi posvečali več pažnje vprašanjem, ki zanimajo ženske, bi postali privlačnejši za nje in bi jih utegnili dobiti v svoje vrste. To bi se lahko doseglo s pomočjo predavanj o ženskem gibanju, o ženskah v literaturi, o vzgoji otrok in tako dalje.

Meni se vidi, da smo v Clevelandu postali marsikje bolj uspešni, odkar imamo Progressivne Slovenke, ki vrše zdaj delo, ki je bilo poprej dolgo leta zanemarjano — vzgojno delo med našim ženstvom.

VZGOJA OTROK

Vzgoja otrok je silno važna stvar. Kar mati otroka nauči, ne bo slepa pozabila, temveč se ga bo držalo skozi zrela leta v starost in do groba. Za naše otroke je izredno važno, da jim damo tako vzgojo, ki jih bo vspodbujala, da bodo lahko zavzeli naše mesto, kadar nas več ne bo. Otroku je treba vcepiti zavest, da je delavec tista sila, ki drži svet na svojih ramah in da mu zato gredo po pravici tudi sadovi tega dela, kar se danes še ne godi, a bo prišel čas, ko bo ta pravica obveljala. Otroci, ki mu mati položi v dušo ta nauk, ga ne bo slepa pozabila in bo morda pod njegovim vtisom postal borec za lepšo bodočnost človeštva. Kajti materinski nauki se vtišnejo najgloblje v srce. Naš pisatelj s. Ethib Kristan je zapisal v članku o ženi-Materi, ki ga je postal urednik Priloge Progressivnih Slovencek: "Otrokom je mati najbližja in le v tistih časih, ko je bilo solatvo nerazvito in le izvoljenim dostopno, je bil ta stik še intimnejši kot sedaj. Tudi če se je odrasli sin osamosvojil tako kot da je med njim in materjo sid, visok do neba, ni mogel izpuliti iz sebe semena, ki je padlo v njegovo dušo iz materinih povesti, iz njenih nasvetov, iz vse njene vzgoje in marsikatera njegova misel je bila materina misel, marsikatera njegovo dejanje je vzniknilo iz kalli, ki mu jo je mati položila v srce, če tudi se tega ni zavedal."

Delavska mati mora vzgajati svojega otroka v duhu razreda, iz katerega izhaja, mu predočiti krivice, ki se temu razredu gode in ga navajati k krivečanstvu in demokratičnosti.

Med nami se je v tem mnogo zamudilo, vendar bi se je marsikaj dalo popraviti, ako bi se resno zavzeli.

Temu vprašanju smo v preteklosti posvečali vse pre malo pažnje. Če hočemo, da naše prizadevanje ne bo leglo z nami vred v grob, bomo morali pokazati več zanimanja za to važno nalogo. Ta naloga sicer spada v prvi vrsti v področje žene, toda ona lahko uspešno vrši svoje delo le tedaj, kadar je deležna vsestranskega zanimanja in sodelovanja.

Upam, da sem s tem odgovorila na naslovno vprašanje mojega referata. Kakor sem še poudarila, je bilo na tem polju mnogo zamujenega, toda marsikaj se lahko popravi, zlasti sedaj, ko imamo organizacijo Progressivne Slovenke, če bo ta organizacija našla potrebno razumevanje in sodelovanje pri ostalih naših naprednih organizacijah, vključivši JSZ in Prosvetno matico. Me smo pripravljene in če ste vi pripravljene sodelovati, bomo skupaj lahko nadomestili marsikaj, kar je bilo v preteklosti zamujenega in skupaj napredovali.

Referat je soglasno sprejet na znanje.

Ker je treba veliko dvorano zaradi nocojnega banketa izprazniti, se zbornica ob petih popoldne preseli v dvorano št. 3 v prvem nadstropju.

Selar dobi besedo k dnevnemu redu. Ker primanjkuje časa, predlaga, da se vsi referati, ki niso še bili podani, izročijo eksekutivi v pretres, nakar se objavi v glasilo in vključijo v zapisnik. Predlog je soglasno sprejet.

Zbornica preide na poročilo resolucijskega odbora.

Resolucije

REPORTS OF YOUTH DELEGATES SUBMITTED TO THE 12th REGULAR CONVENTION, JSF

in demokraciji, kot to, da stoji s svojimi simpatijami na njihovi strani. Zelim pa, da Amerika nudi vsa mogoča pomoč onim, ki se borijo za poraz totalitarizma, kakor tudi to, da se izogne vojni in njenim posledicam, ki bi bile prejkone usodne za vse civilne svobodoljubne in delavske pridobitve. Slednje ne pomeni, da je JSZ proti obrambni vojni v slučaju invazije.

Garden pojasni, da je to resolucijo predložil John Rak in da je bila delno revidirana. Kristan je imel pomekle glede zadnjega odstavka, ki ni bil v originalni resoluciji, čes, da je nepotreben. On (Garden) je ta dodatek pripisal zaradi možnosti vmešavanja v evropsko vojno in pa ker ta stavek predstavlja sentiment velike večine ameriškega ljudstva. Molek je za to, da se ta stavek črta, ker mi itak ne bi mogli ničesar preprečiti.

Kristan predlaga dodatek: "—razen v slučaju zunanega napada." Resolucija je s Kristanovim dodatkom soglasno sprejeta.

Resolucija o nalogah Prosvetne matice

Ivan Molek predloži o nalogah Prosvetne matice sledečo resolucijo: Dvanajsti redni zbor JSZ in PM nalaga odgovornim funkcionarjem, naj v mejah moči in sredstev, ki so na razpolago, razširijo delovanje Prosvetne matice, da bo to delovanje vključevalo še sledeče naloge:

- a) arhiv Prosvetne matice naj dobi čim večji repertorij faloger socialne vsebine, izvirnih in prevedenih, prav tako deklaracij enake smeri;
- b) nabivajo naj se kratke operete za naše pevsko zbor, če se dobe zmožne, ki operete sprejeto ali prevedeno in opremijo s primernimi skladbami; nadalje naj se nabivajo muzikalije (skladbe, note) solospjevov in duetov za pevsko zbor;
- c) odgovorni odbori Prosvetne matice naj imajo vedno pred očmi, kako bi se našla najpraktičnejša pot za spojitve dela, sredstev in ciljev Prosvetne matice in Cankarjeve ustanove v Clevelandu, Ohio;
- d) Prosvetna matica naj gleda simpatično na ustanovitve Slovenskega narodnega muzeja v Clevelandu, Ohio in naj pomaga pri razvoju te ustanove, kolikor more v svojih prilikah;
- e) Prosvetna matica naj podpira prizadevanja slovenskega naprednega ženskega gibanja, ki je znano z imenom Progressivne Slovenke Amerike in ima svoj sedež v Clevelandu, Ohio.

Resolucija sprejeta brez ugovora.

Resolucija o združništvu

K referatu J. Siskoviča o združništvu je zbor sprejel za svoje stališče sledečo resolucijo: Združništvo je v gospodarstvu za delavce in farmarje eno izmed najefektivnejših sredstev. JSZ je združno gibanje vsikdar podpirala in se obvezuje sodelovati z njim tudi v bodoče.

Vedlo posebnih razmer in mogočnih korporacij se združništvo v Zed. državah še ni moglo razviti v gospodarsko silo, kakorino si je delavsko združništvo zgradilo v nekaterih evropskih deželah. A vlic ovirano so tu pogoj, ki dajejo kooperativam temelj za zdrav razmah.

Za uspeh zdruge in združništva v splošnem je potrebno dvojje: sposobno vodstvo združna ideologija članov. Socialistično gibanje, katerega del je JSZ, to pravilo vedno naglašala in pomaga s pomočjo svojega glasila in svojih drugih aktivnosti v vzgojevanju našega ljudstva v duhu vzajemnega sodelovanja tudi na združnem polju.

Naloga našega članstva in somišljenikov je, da pomagajo v vseh naših ustanovah združnega značaja, ki so pred vsem podpornice organizacije, hranilna in posojilna društva, združne prodajalne, združne dvorane (slovenski domovi), produktivne združne in sploh v vsakem koristnem podvzetju kolektivnega značaja.

Proletarec je na razpolago za poročila in razprave o združnih vsem. Zadržanjem priporočamo, da se poslužijo te priložnosti, kajti z razpravami se bo ustvarilo tudi več zanimanja posebno za tiste združne ustanove, ki se ga najbolj potrebuje.

Dalje ta zbor novi eksekutivi nalaga ustanoviti poseben odbor, v katerega naj vključijo pridobitve voljne odbornice slovenskih zdruag, da bodo vzajemno podvzeli sistematično kampanjo za združne in poročali v Proletarcu o poslovanju in delovanju zdruag v svojih nasebinah.

Resolucija sprejeta brez ugovora.

Podporne organizacije

Stališče JSZ z ozirom na podporne organizacije je zapopadeno v sledeči resoluciji:

JSZ ne zasleduje v podpornih organizacijah jugoslovanskega delavstva nikakih koristi, ki ne bi bile koristi članstva prizadetih podpornih organizacij. Mi ne iščemo kontrole nad njimi, ker priznavamo vsaki organizaciji pravico, da si sama določa upravo, gospodarstvo in smernice.

To je stališče, ki ga zastopa JSZ z ozirom na svoje odnose s podpornimi organizacijami že od početka. Toda zavednim delavcem ni in ne sme biti vseeno, kadar vidijo v podpornih organizacijah skupine ali posameznike, ki nimajo smisla za koristi skupnosti, pač pa zasledujejo le svoje osebne interese in dajejo na račun organizacije pomoč v korist politikom, ki so odkrili za ohranitev sistema izkoričanja in korupcije.

Radi tega so člani JSZ, ki so ob enem člani raznih podpornih organizacij, v njih priložnosti posegati v boj proti onim, ki podpirajo organizacije izrabljajo članstvu v škodo. Vsi, ki člani-delavce zavajajo z nacionalizmom ali z vero, ali ki jih izrabljajo za letvo k političnim službam, so kvarni interesom članov-delavcev, ki so v vseh naših podpornih organizacijah v ogromni večini.

V slučaju, da eksekutiva JSZ uvidi, da je potrebna v tej ali oni podporni organizaciji smotrna akcija zavednih delavcev proti zavajalcem in koristolovcem, ali da so člani JSZ med seboj z ozirom na taktiko v njih v kakem važnem slučaju ali boju v neoglašjih, mora položaj proučiti in storiti vse potrebno, da člani zedinijo za skupno akcijo.

Naše delo med mladino

Razprava o agitaciji med mladino in referati o nji so v angleškem delu tega zapisknika.

Resolucija o aktivnostih JSZ med mladino je sledeča: JSZ se zaveda važnosti širjenja socialistične filozofije in idej med mladino. Kajti odgovornost za ogromno nalogo, preurediti sedanjo človeško družbo iz zmede, sebičnosti in izkoričanja za privatni profit v pravičen socialni red pada na njena ramena.

JSZ dalje priznava za svojo dolžnost, pridobivati za svoje naloge med tu rojeno našo mladino pristane in jih vgojiti za socialistično delo. V namenu, da se naša agitacija čim bolj uspešno in pripravljeno razmahuje socialistične misli in v naparih za izboljšanje življenjskega stanja delavcev v Zed. državah kolikor največ mogoče, naloga dvanajsti redni zbor novi eksekutivi, da naj stori vse potrebno v agitaciji za pridobivanje članov in somišljenikov med našo mlado generacijo. Dalje se eksekutivi nalaga izvoliti poseben odsek petih članov, ki bo plačeval in vodil naše agitacijske in prosvetne aktivnosti med mladino.

On the topic "The Work of Youth in our Federation" three reports were submitted to the 12th Regular Convention, JSF, and are here published in the English section of the minutes, along with other reports on the work of youth in our Educational Bureau and Federation publications.

Following a detailed report on the Yugoslav Workmen's Publishing Co., and our publications, given by comrade Charles Pogorelec, and covering our work since the last convention, the following report by the assistant secretary and English page editor, comrade Joseph Drasler, on the English section of our publications was given:

YOUTH AND OUR PUBLICATIONS

The voice of youth in our Federation is heard mainly through the English page of our weekly newspaper, Proletarec, and through our annual May Day publication, May Herald. During the last two years, we have also included for the first time, an English article in our American Family Almanac. Some people have suggested, that more English material be included in the Almanac. This is a suggestion which I believe is important to the progress of our movement, and should be enforced.

We cannot overemphasize the need for the radical press among our young people in America today. It should serve the same purpose among youth it has served among our parents. Everyone can realize that the clericals and politicians would know no bounds for their unscrupulous activities, if they were not challenged by the radical press. Unchecked, they would lash out more vigorously, than ever and demagoguery would be elevated to a pedestal even higher than it is today. With no one to checkmate their insidious propaganda, petty politicians would more easily acquire support among our people.

Petty politicians of every type, known and unknown, are becoming increasingly active in the struggle for control of our fraternal and cultural organizations, through rule of which they aspire to political jobs in their various wards, districts, and towns. More of this rapidly developing situation is apparent every day, in every section of the country. And if we fail in our mission of building an effective radical press among youth and the older generation, powerful enough to combat these unprincipled forces, and expose them for what they are, all moral and ethical standards engendered by our movement will be in serious danger.

I believe it is unnecessary for me to repeat that which should be apparent to us all. No one can be justified in doubting the need of our press among the new generation of Slovenes in America as well as among the old, where it has been tested by experience and proved its worth.

Let us examine our present status for possible corrections and improvements. We have our English page in Proletarec weekly. A fair and comprehensive digest of the week's news, written from the workingman's viewpoint, is presented. Propaganda which passes as news in the daily press is exposed and a true account of the news is given our readers. In addition, to news of our own Federation and its work, we strive to acquaint readers with the general scene in the American and European labor and political fields. No one can deny that that sort of publication is a vital need to the life of culture and education among our people today. Youth should sense the full significance of this purpose, and strive for its continuation and progress.

Although a number of our younger members contribute news articles to our English page occasionally, the cooperation in soliciting new subscribers and renewals remains wanting. Building circulation still remains in the hands of a small group of loyal "old timers" who cover their local territories, regularly for renewals and new subs. Agitational tours which have been made in recent years by the business manager have always showed results and boosted our subscription list noticeably, which makes evident the need for more of this type of work.

Our crying need is good agitators, one or more of whom should be paid enough to enable him to stay on the road continuously, combing out the hundreds of small communities in the East, in the West, and in the Central states, in which our people live. Hundreds of these coal and steel towns and farm communities, not a one of which is impregnable to our message, remain, unfortunately, without a single copy of our paper, mainly because we have never had anyone there to make the contacts.

Our field is vast and far from exhausted. There can be no doubt about that. It is true that the common mass does not trouble to think for itself. It is swung by one force or another. Nevertheless, it can be said that our readers, our followers, our supporters, come closer to being a self-convinced group of intelligent men and women than the average man whose reading horizon is bounded by such publications as the Chicago Tribune and the Hearst chain of publications strung across the country, and such magazines as "Life" and "Liberty." With full justification, we pride

Spremembe v pravilih

Referent k tej točki je Chas. Pogorelec, ki pravi, da načrt, ki ga je sprejel zbor za reorganiziranje JSZ, določa med drugim usoglasenje pravil s sprejetimi določbami, če bo načrt sprejet na referendumu. Dalje je bilo že sprejeto, da se iz pravil črtajo določbe o sekcijah.

E. Kristan predlaga, da v slučaju odobritve reorganizacije po referendumu eksekutiva vsloži pravila JSZ in PM v duhu sedanjih pravil. Sprejeto.

Tauchar predlaga, da se da v bodoče vsem delegatom zborov JSZ in PM vse (enake) delegatske pravice.

Terčelj predlaga, da se to prepusti v rešitev eksekutivi.

Terčeljev predlog zmaga z 21 proti 9 glasovom.

Razno

Vidrič smatra, da bi bilo koristno, ako se spremeni sklep o referendumu. Stvar naj se reši tu, da bo dokončno zaključena. Predlaga, da se sklep o referendumu ovrže.

Cesen ugovarja v interesu demokracije. Garden pravi, da je referendum potreben, da se pokaže, ali reorganizacijski sklep zboru predstavlja izraz volje večine članstva.

Fr. Zaitz meni, da bi res bilo bolje, ako bi se stvar enkrat za vselej rešila danes, ampak, če bi se imeli zaradi tega razburjati, je bolje, da ostane pri sklepu za referendum.

Andy Božić je za referendum. Jankovič je vaeeno.

ourselves on the fact that our readers are people who are seeking for the truth among mountains of divers propaganda, directed towards influencing the public to selfish gain.

Among the older generation this has been true during the past thirty-five years, and continues so today. Among youth, I feel confident, the same well-founded tradition will be carried on increasingly as the new generation travels towards maturity. It will be carried on not merely because of tradition, but because of its proven worth.

Proletarec never yet had the fortune, for it would be a fortune indeed among labor publications, of being self-sustaining. Barely one half of its yearly operating expense is forthcoming from subscriptions. The balance, running into a large sum yearly, must be raised through our sustaining fund. The campaign for our sustaining fund is in force the entire year round. It reaches its highest peak during the summer when our JSF Branches sponsor special money-raising affairs, mostly outdoor picnics, the entire proceeds of which go into our Sustaining Fund. Each summer a special fundraising campaign is sponsored reaching all fraternal organizations. In this way we are able to bridge the perennial gap reoccurring with each summer slump.

MAY HERALD AND THE AMERICAN FAMILY ALMANAC

Proletarec deficits are covered during the fall and winter periods by profits realized on our American Family Almanac, and during the Spring, by profit made on our May Day publication, The May Herald. If it were not for these successes, small as they are, we would certainly not be able to read Proletarec more than bi-weekly at most.

We can see, then, the tremendous importance of building circulation of both these yearly publications. Here, too, the potential field for future growth is among youth. Youth must be our goal. To attain it will require gradual enlargement of our English sections in both publications, more attractively illustrated issues in line with the modern trend, and more space devoted entirely to telling our story and presenting our message in pictures. Among young people, keyed to the rapid pace of modern living, which many times allows for no more than a rapid reading of the headlines, and incidentally, has given rise to the saying that we are a nation of "headline readers," this is a positive requisite. We must present our message quickly and clearly. One of the best means of doing this is with pictures. Therein lies the explanation of modern trends in newspaper and magazine publication. We will not be able to disregard it very long. Our orthodox methods will have to be revised.

All modern magazines which, more or less, can be considered our competitors, with their large financial backing are rapidly taking advantage of new inventions in the printing trade. We, unfortunately, are not in a financial position to take advantage of these new color printing innovations, and therefore, in attractiveness, cannot hope to compete with the numerous other publications to which our young people are attracted.

Nevertheless, even we can advantageously employ to a certain point the modern trend of telling our story with pictures. I personally feel this is an important thought to keep in mind for the future.

Our most important work among youth, is of course, encouraging new recruits, inspiring them in our work, our publications, and our purpose, to the point where they will of themselves, in their own minds know, and in their hearts feel, the ideals and principles we advocate. Once we set off that spark which will then gradually grow into flame, and fire their souls for the labor cause, they will likewise of themselves take up the "Jimmy Higgins" work of spreading our message and building up circulation and the reputation of our various publications.

Every active "old timer" in our movement today, knows full well that it was that certain spirit of a growing movement in those early days, which set off the spark in his soul from which sprung active, sincere and enthusiastic workers, who, little by little, built the movement embodied in the convention meeting here today.

In conclusion I will comment briefly on one of our most important historical events of the past few years, Proletarec's 35th Anniversary celebration, which was commemorated with a large and impressive affair in Chicago, as well as in other cities throughout the country. For the same occasion, we published a special enlarged issue of our May Herald, which contained much historical material covering the 35 years of our existence, which is, comparatively speaking, a long period for a labor publication to stay in continuous publication.

This 1940 edition of our May Herald is one publication every comrade, and especially those who have practically given their lives for the movement, of which there are many, may well keep as a memorable one. They deserve the greatest esteem and admiration the human heart is able to give,

Jauch je za referendum. Terčelj pravi, da se ne boji referenduma, pač pa nepotrebnega dela.

Ambrožič je mnenja, da nas je članstvo pooblašilo, da stvar rešimo danes.

Vider je mnenja, da bi bilo bolje, da se sklep o referendumu poruši.

Sledilo glasovanje z dviganjem rok. Za Vidričev predlog je oddanih 26 glasov, proti 16. Ker predlog ni dobil potrebne dvotretjinske večine, predsednik proglasi, da ostane v veljavi sklep o referendumu.

Ker je s tem dnevi red XII. rednega zbora JSZ in PM iscrpan, napravi predsednik Petrovič sledeči zaključni govor:

Ko boste prišli domov, bo važno, kaj boste povedali o delovanju tega zbora onim doma. Povejte jim, da bo Zveza v zvezi reorganizacijskemu sklepu ostala socialistična organizacija, kakor je bila doslej. Morda ni tako daleč čas, ko bo ameriški narod pod pritiskom razmer spoznal, da ni stari red zanič ter se strnil v mogočno delavsko politično gibanje, v katerem bodo delovale vse delavske struje na socialistični podlagi. Naša naloga je slej ko prej, pripravljati naše delavstvo na ta čas, da bo sposobno in pripravljeno sodelovati pri prerojenju Amerike.

Nato je sklenjeno, da se prepusti zapisnik zadnje seje eksekutivi v odobritev.

Predsednik zaključil zbor ob šestih zvečer.

Math Petrovič, predsednik. Ivan Jontex, zapisnikar.

while those noble souls who have past on, but whose spirit still lives in our movement, can be respected for the principles and ideals for which they fought and died, by building the movement which they began in a wilderness country over thirty-five years ago.

Many comments were received on our 35th anniversary issue in general as well as for its English section. I feel that it was entirely deserving of them. A number of young comrades from our ranks contributed articles. Most of the material was contributed voluntarily and without any remuneration. Contributors understand our financial situation and most of them write purely from sincere motives to help propagate our cause.

I am sure our English section in our future publications, especially in the May Herald, can be improved at least fifty-percent, and with a little closer cooperation from new contributors, whom I feel are we can interest, it can be enlarged to whatever extent seems justifiable. Gradually our English section must be enlarged, and we shall endeavor to do so, with the aid of our youth. In the years to come, I believe and hope we can do a great deal more than we have done in the past.

Cooperation and enthusiasm are the watch-words in this kind of work. A tremendous amount of both is needed. If every comrade will remain conscious of that need, we can easily chart our course on to new and greater endeavors in the future.

Slovene Labor Center

As secretary of the Slovene Labor Center during the past year and a half, I have become sufficiently well acquainted with every line of activity in connection with the Center to be able to make a fairly authentic report.

Before going into any special item, however, I am going to take the liberty of making a few general observations. It won't be stretching a point to say that the Yugoslav Socialist Federation could have done nothing better than to have purchased the building now known as the Slovene Labor Center, and dedicating it as the Federation's home and headquarters. Through a process of gradual improvement, we are today in possession of one of the finest headquarters any group of our kind in the country owns.

By means of employing every opportunity to fullest advantage, the Slovene Labor Center and its garden have been improved and beautified so that it is one of the most attractive in our West Side Chicago neighborhood. Through this policy we have been able to attract many renters. Our building and garden, especially in the summer time, draws the attention and favorable comment of the hundreds of daily passersby. The appearance of our property wins esteem of the entire neighborhood.

Under a few sub-headings in this report I will give you a more detailed account of some of our activities. All shareholders have received a copy of our annual statement for 1939, and therefore it will be unnecessary to go into a detailed review of our yearly business. Nevertheless, a few general items will be here included in order to give you an idea of our home and how it functions.

RENTERS

Our permanent renters are: Proletarec, and the Yugoslav Socialist Federation. In addition, during the past few years, a Bohemian Arts Club meets twice a month, a sewing club weekly, Sava chorus weekly, Branch No. 1 JSF, the JSF Junior Guild, JSF executive committee, Pioneer lodge committees, a few labor groups, and various others, avail themselves of our facilities. In addition to these there are renters for social affairs of different kinds each month, including weddings, Socialist Party dinners and conventions.

SLOVENE CENTER SOCIAL CLUB

The lower quarters of our Center are used by the Slovene Center Social Club. Membership of the Club is, at present, about 200, most of whom avail themselves of the club room regularly. During the winter the club room hums with activity, while in the summer the three ballina courts are in constant use.

The club has contributed all proceeds above expense to the upkeep of the Center, totaling last year \$1,308.57. This was a large increase over the previous year, due mainly to installation of night lighting on the ballina courts, which attracted an extra large number of bowlers.

BOARD OF DIRECTORS

Our Board of Directors is made up of nine members and meetings are called whenever enough urgent business warrants.

IMPROVEMENTS

This year we have undertaken a number of major improvements entailing quite heavy expenditures. Main one has been the installation of new linoleum in the first floor offices, front hallway, and vestibule. Necessary repairs have also been made on windows in the entire building and papering and painting in a number of rooms on the first and second floors, as well as in the basement and on the third floor.

A proposal to enlarge the club rooms, which was thoroughly discussed at our annual meeting and at subsequent meetings of the Board of Directors, was temporarily tabled because of the heavy costs involved. It would require an outlay of between 3 and 4 thousand dollars.

GARDEN

This year the Slovene Labor Center garden is carefully looked after by John Cemazar, one of our loyal members, who is doing the work gratis, in a voluntary spirit. Formerly the work was done by another of our members, Mike Reading, who now resides in California.

Supplies and labor for the garden amounted to about \$100 in the previous year. Much less was spent for that purpose this year, and the amount should be even further reduced in the following years because many of the plants are perennials and will continue to grow from year to year without much further attention.

LOAN

Unpaid principal on our loan from the Yugoslav Savings and Loan Association, as of December 31, 1939, was \$4,430.36. Our payments during the year amounted to \$689.54.

ANNUAL STATEMENT

During the year 1939 we had a total income of \$2,330.63 from rent, contributions, shares sold, interest, and from miscellaneous sources. Our total expenses were \$2,376.94. At the close of the year we had a cash balance of \$245.36. These amounts will be found in the annual statement following:

ANNUAL STATEMENT OF SLOVENE LABOR CENTER, INC., FOR THE YEAR 1939

INCOME:	
Payment on shares of Slovene Labor Center	\$ 50.00
Office rent	420.00
Hall rent	403.23
Contributions from Slovene Center Social Club	1,308.57
Interest—Yugoslav Savings and Loan Assn'	146.25
Miscellaneous	2.58
Total	\$2,330.63
Cash balance December 31, 1938	291.67
	\$2,622.30
Total expense in 1939	\$2,376.94
Cash balance Dec. 31, 1939	245.36
	\$2,622.30

Brief Summary of the 12th Regular Convention, JSF, and its Educational Bureau

The 12th Regular Convention of the Yugoslav Socialist Federation opened July 4, 1940, in the Slovene Workmen's Home, Cleveland, Ohio, with 19 J. S. F. Branches, 4 JSF District Conference organizations, 28 fraternal lodges and 14 cultural and other organizations represented.

All together attending the convention were about 70 delegates, speakers and members of the various JSF executive committees.

Among them were 17 women delegates. The JSF youth section was represented with 10 delegates and officers.

Convention sessions lasted 3 days, convening for about 7 hours each day, with an extended session Saturday evening, July 6.

Chairman for the first day was Anton Shular, Arma, Kansas; second day, Anton Zaitz, Chicago, Ill.; third day Math Petrovič, Cleveland, Ohio. Vice-chairmen for the first day were: Andrew Bozich, Cleveland; and John Terchel, Strabane, Pa. Second day, John Rak, Johnstown, Pa.; and Louis Zorko, Cleveland, O. Third day, Leonard Alpner, Milwaukee, Wis.; and Angela Zaitz, Chicago, Ill.

Norman Thomas addressed the Convention Friday afternoon, July 5, and the mass meeting the same evening.

Convention picture published with these minutes was taken Friday, July 5. Angela Zaitz photographed the youth delegation and the women delegates, both pictures of which will be found in this issue.

Resolutions were passed on war, fraternals, cooperatives, labor unity and the JSF Educational Bureau.

On the resolution committee were: Frank Cesen, Cleveland; Anton Garden, Chicago; Etbin Kristan, Grand Haven, Mich.; Milan Medveshek, Cleveland; and Frank Zaitz, Chicago.

Charles Pogorelec was elected secretary of the Convention, and Ivan Jontex recording secretary.

Fifteen different subjects, covering all fields of the Federation's work, were on the Convention agenda. Due to lack of time, a few of them had to be omitted and are therefore included in these minutes, a copy of which has been sent to all organizations affiliated with the Educational Bureau.

Reorganization of the Yugoslav Socialist Federation and its future affiliation with the Socialist Party of America, took up half of one session of the Convention. After much heated debating, it was overwhelmingly decided to adopt the reorganization plan proposed by Frank Zaitz and published in these minutes.

Final decision, however, shall be made by referendum vote of the membership, to be completed in a period of three months from close of the Convention.

EXPENSE:

Building repairs	\$ 173.17
Electricity	120.84
Gas—heater and kitchen—and payment on heater	68.52
Coal	143.10
House Supplies	146.42
Salaries	73.00
Janitor	345.00
Laundry	12.32
Jugoslav Savings and Loan Assn' principal and interest	689.54
Garden—supplies and labor	104.43
Ballina courts—supplies and labor	72.19
Taxes—real estate, corporation, etc.	223.06
Water	11.06
Postage, phone, etc.	12.50
Office supplies and services	3.75
Bank service	6.32
Legal service	35.00
Advertising	78.00
Sponsorship fee—Pioneer bowling league	15.00
Xmas gifts	38.82
Miscellaneous	4.90
Total	\$2,376.94
Cash balance, December 31, 1939	245.36
Total	\$2,622.30

ASSETS AND LIABILITIES, SLOVENE LABOR CENTER, INC.

ASSETS

Class E paid-up stock, Jugoslav Savings and Loan Assn'	\$5,850.00
Real estate, purchasing price	8,900.00
Other investments	4,780.36
Total	\$19,530.36

LIABILITIES

Real estate loan, unpaid principal balance	\$ 4,430.36
Loan from Branch No. 1 JSF	100.00
Capital stock	15,000.00
Total	\$19,530.36

STOCKHOLDERS

Among the list of Slovene Labor Center stockholders are 67 individuals, 15 JSF Branches, 4 SNPJ lodges, 2 JSF district conference organizations, the JSF, and its Slovene Section. The largest shareholder is Branch No. 1 JSF.

Joseph Drasler, Secretary.

A Brief Review of the Work of our Educational Bureau Among English-speaking Lodges and organizations

Submitted by Comrade JOSEPH DRASLER

At present there are eight youth groups listed on the membership roll of our Educational Bureau. Although this is not a very large number, it is extremely significant in that these eight lodges are the most active and progressive in the entire youth section of the Slovene Fraternal movement. This may strike you immediately as a very broad sounding statement, but it is, I assure you, a very well founded one.

Those organizations who through their various fields of activity have shown most progress, have likewise shown most interest in our cultural work. In supporting wholeheartedly our Educational Bureau and making use of the service it offers.

The fact that we have been able to attract the attention of the most active fraternal youth groups and interest them in our institution is a creditable factor in our favor. We have a very good basis upon which to build in the future.

It is self-evident to anyone the least bit acquainted with our fraternal and cultural organizations and their activities, that the youth groups among us are not devoting as much time to dramatics and stage productions as is customary among the older members. The far greater attraction that sports of various kinds seem to offer youth naturally takes up much of its time, at least far more than the elder groups devote to sports.

These factors are of no little importance and must be kept in mind when and before we begin criticizing youth's reticence about taking up and continuing the work in which the entire accomplishment of our elders since they have come to these shores is bound.

Despite the wide difference between youth and the elders in their separate tastes for cultural work, for dramatics, for sports, etc., our aim must be to attract youth to whatever extent possible even at the expense of making drastic changes in our orthodox policies which, very likely, we will have to do as a concession to youth.

So much in general. Now for a brief review of the work of the Bureau as carried on at present.

In our work among youth, the same system and identical policies are used to attract the English-speaking lodge members into the Educational Bureau and its work, as employed among the older lodges. Every time senior lodges of the different fraternal organizations are contacted with an invitation to join the Educational Bureau, the same letter, translated into English, is sent to all likely prospects among the English-speaking lodges. Every time senior lodges, either affiliates or non-affiliates, are contacted with correspondence regarding membership, dues, or educational work of the Bureau, the same letters are also translated into English and sent to the English-speaking lodges.

Thus far, we have satisfactorily served the needs of every group that has requested English plays, either one, two or three-act plays, as we have sufficient material of this kind in our files to meet all present needs. Some new English material has been purchased during the past year, and a great many of the old plays and play parts have been retyped and made serviceable again. However, some new material is needed and about a dozen short one, two, and three-act plays will have to be typed and prepared for service some time this year.

Much new material for children's groups could be used. A few organizations in the past year were perhaps disappointed because we were unable to furnish them with this type of material.

If we are to reach any measurable degree of success in increasing our influence among youth and youth organizations, it will be necessary to undergo a extensive change in our present system of advertising the Educational Bureau to these groups scattered throughout the entire country.

Instead of one or two circular letters a year, a systematic campaign of advertising should be instituted. Regular circulars, made up as attractively as possible, and setting forth our program and our service in clear, concise terms, should be drafted, printed in large numbers, and sent to all non-member organizations with every communication or package addressed to them. In this way we will manage to keep our organization before the public until it becomes convinced of our worth and good purpose. This would be nothing more than following the line of present-day salesmanship.

In this way we would not only maintain our present standing but reach new contacts in the large potential field now hardly touched.

Something more than advertising our Educational Bureau will be needed also. Our plan is open for

improvement. It welcomes suggestions. Any proposition likely to prove beneficial should be heard and discussed.

Although we have shown slow but steady growth from year to year, still it is necessary to adopt new methods likely to be successful. When first undertaken, the Educational Bureau itself was an innovation—something new but promising. The idea was put into practice and from it evolved our present organization. An organization outstanding as a leader among our people in the cultural, educational, and dramatics fields. The foremost educational organization, functioning on a nation-wide scale among our people in America and even Canada today.

We can broaden our influence among youth now, as well as in the future by studying their needs and serving them satisfactorily. Every occasion to improve our service must be used to capital advantage. We have practiced this policy in the past; we must continue it in the years to come.

Just as Slovene literature is sent to Slovene lodges each year, the English-speaking organizations are furnished with pamphlets and books selected from the best labor literature available. Here is one service for which, alone, our Educational Bureau is worthy of existence.

Reaching so many people through their affiliated organizations with literature, including the best labor journalism of the day, is a service which becomes even more important when we realize that most of these readers, very probably, would never read any labor pamphlets or publications if it were not for the fact that they receive them free of charge at their lodge meetings. They take them home and read them—perhaps without interest at first, but gradually, as all things must have a beginning, they begin to understand, and a new contact for the general labor movement is thus secured.

Among English-speaking lodges, just as among Slovene groups, this holds true.

In fact, most of these new people we reach with our Educational Bureau literature are completely unacquainted with our movement and our work. They have no contact with the labor press, and very likely are without connection with any other literature. Therefore, our reaching them becomes doubly important. If we can possibly see our way clear to increase this sort of work among youth, we should by all means do so. The very fact that we are alone in this field, with no one to continue after us, should we suspend, ought to be inducement enough for going forward.

Continuing, or rather, extending the role of the Educational Bureau among English and Slovene lodges to serve as that essential right hand power through which we hold contact with these diverse groups, is one item we must be fully conscious of at all times.

Perhaps not in equal measure, but nevertheless, youth groups have need of an educational organization like ours. We must study those needs and find the best way of meeting them.

In this day and age, time and attention of youth is directed to sports to an extent unprecedented in the past. Many organizations are conscious of this and have included some of the major sports in their programs. For us, unfortunately, under our present set-up and manner of functioning, that field, lucrative at it seems, will necessarily remain as in the past—out of our scope.

Our work is in the educational and cultural fields. There we must concentrate our time and attention.

My suggestions for future work of the Bureau are:

1. A systematic campaign of advertising our Bureau, which would include regular printed circulars, describing our institution and the service it has to offer.

2. A more complete selection of English and children's plays.

3. A play review column in Proletarec, written by some one who would take time to read a play each week from the Educational Bureau files and write a review on it. This, I believe, would be a great inducement in contacting attention of new groups interested in dramatics.

4. Organizing dramatic groups among the younger people in sections where enough interest and talent can be found to warrant success.

5. Speaking campaigns in behalf of the Bureau, through which organizations still unaffiliated and for the most part unacquainted with the Bureau, could be enrolled.

Youth Section JSF

Lengthy discussion on this topic by various delegates is published in detail in the Slovene section of the minutes. Included herein are only the three reports submitted by comrades Josephine Turk, John Rak and Donald J. Lotrich.

Report on Socialist Work Among Youth in Cleveland

Josephine Turk, Cleveland, O., made the following report on the activities of the youth group in Branch No. 27 JSF, and Zarja:

The Socialist comrades of Branch No. 27 JSF, being a group of liberal minded and free thinking people, saw the absolute necessity of organizing a youth group which would carry on their struggle for socialism after they have gone. Subsequently, a sub-Branch was organized, which, in its first year of existence, was very active in distribution of literature and campaign work. Classes were organized and well attended. Socials were held at which contacts were made. Everything pointed in the direction of a successful organization.

With the coming of Roosevelt's New Deal, a great many people and organizations were touched by profit and many by loss. The New Deal affected, to a certain degree, the excellent work being done by the sub-Branch at that time.

In fact, the whole Socialist Party suffered loss of members who were tricked by the "Social reforms" of the administration, and left the Party.

Then again, that inevitable factor—matrimony—has proved detrimental to the strength of our small group.

In 1938, a few faithful members were left to uphold the sub-Branch and still managed to hold meetings, classes, and do a little "Jimmy Higgins" work, but with a limited few to carry on the work of a Branch, it seemed to us reasonable and best that we amalgamate with our parent Branch.

This proved to be a wise move. The change has given our younger members a chance to concentrate on cultural work in Zarja.

It has been comparatively easy to interest young people in something more concrete before plunging them into profound Socialist work, and our singing club has been the ideal organization for the "breaking in" of future members of the JSF.

In Zarja, new members are taught to loose their fear of such words as "Delavec" and "Rudeca zastava" and here, they come to know our people as humans, with ideals that will promote a better world for humanity.

J. S. F. YOUTH DELEGATION

(Photo by Angela Zaitz.)

A group of youth delegates to the 12th Regular Convention, JSF, held in Cleveland, Ohio, July 4-6, 1940. First row, left to right: Sue Pakiz, Cleveland; Alice Artach, Chicago; Sophie Turkman, Cleveland. Second row: Joseph Drasler, Chicago; John Rak, Johnstown, Pa.; Andy Turkman, Cleveland; Frank Resek, Girard, Ohio.

Jobs, such as serving on hike committees, reporting activities in various papers, etc., are entrusted to the newcomers. This is the beginning toward a greater responsibility.

Many an impromptu discussion on war, jobs, and religion has been held around an outdoor camp fire at hikes or after a Zarja rehearsal. We older comrades always urge and help opinions along so that all participants get a try at speaking before a group. That we are getting results, is proved by the number of new enrollments in the Branch since the beginning of 1940.

In developing these people, we have used classes in Socialism, group discussions, our well-stocked library, and the mass attendance to lectures and meetings. All these items have given them a good idea of the movement and a fair knowledge of the work involved in the Federation.

To a certain extent, we have been successful. Out of the fifty or so members of Club 27, at least ten are of the younger group. These are all promising future leaders in one class of Socialist work or another.

In all my time as a member of the JSF and the Branch, there has never been such an excellent opportunity to recruit youth into the movement as at present.

We have everything to offer these young people in the principles of Socialism; we have but to teach them, and learn along ourselves.

Youth and Our Federation

A report made by comrade John Rak on the Youth Section of our Movement

If we are to give this question a realistic answer, based on what has been accomplished in our agitation among the American-born Slovenes, it is necessary that we go back to the 8th regular convention of the JSF, held in Detroit, 10 years ago.

At that convention a group of young boys mapped out plans for a campaign to be conducted among the American-born Slovenes to join the ranks of our Federation. The result was, sub-Branches, conducted in the English language, were organized in Detroit, Cleveland, Chicago, Milwaukee, West Allis, Johnstown and Barberton. An overwhelming spirit of encouragement and cooperation to get these units functioning was given by the senior comrades. They realized that with restricted immigration laws, they must turn to the younger Slovene generation in this country to carry on the needed work that our pioneers started 36 years ago. In this sense at that time, our Federation did a remarkable piece of work.

What then are some of the reasons that none of the sub-Branches, outside of the Chicago Red Falcons, function any longer? That we do not have more of young people active in the various Branches?

It is because our senior comrades are not doing their share?

These questions can have many answers. It is a well-known fact that when the Socialist Party was growing by leaps and bounds, our job of attracting young people for our cause was much easier than when the Socialist Party was tearing itself apart with factional fights and hair-splitting discussions; that the New Deal had its effects in our movement; that the Communist Non-Partisan League attracted some of our young people with the belief that they could capture the Democratic Party.

These are some of the things that had repercussions in our work among the younger generation. In spite of these set backs, our comrades have not been idle.

Look into any progressive, liberal, singing society and you will find our young people taking an active part, largely upon the constant agitation of our Slovene comrades. The same applies to dramatic groups, fraternal societies, and Slovene Homes. The English page of Proletarec is proof that our work among the young people is still being carried out. The English columns of Prosveta, The May Herald, American Family Almanac, and Mladinski List are proof that the work of our comrades among the American-born Slovenes has had some effect.

All this may not seem like a lot, but if we analyze the tremendous forces we have to deal with, such as the radio, movies, churches, schools, colleges, press, commercialized sports, yes, even comic strips. I think we did a pretty good job. But we should not feel satisfied with what has been accomplished. We need more young people in our ranks, young "Jimmy Higgins" to replace the pioneers who have passed away. The institutions they founded are as necessary today as the first day they were organized, and it is our duty to get more young people to carry on our work.

The job of getting young people to serve our's and their own cause is not, and will not be, easy until a mass labor movement gets under way. We can help in this respect. We can and must approach the American-born Slovenes, the nearest to us for our program. We should try to understand their needs and wants, and refrain from remarks often made by individual member, that "a mladino ne bo nič," that all they care for is a good time, sports, movies and funny papers.

If sports are a benefit to political and religious organizations, they can and are an asset to our's when conducted in proper fashion. And last, we should not forget that we ourselves were once young men and women.

The Yugoslav Socialist Federation and American Slovene Youth

By DONALD J. LOTRICH

To the delegates of the 12th Regular Convention of the Yugoslav Socialist Federation held in Cleveland, Ohio—July 4th, 5th and 6th, 1940.

Every active comrade of the Yugoslav Socialist Federation will remember how enthusiastically the 8th Regular Convention of our Federation, which met in Detroit, Michigan, in the summer of 1930 adopted the proposal to organize the American-born Slovenes in auxiliary or sub-Branches of our Federation. Our comrades in Detroit and in Milwaukee had already prepared the groundwork for these young peoples' groups and only needed the formality of an approved resolution to launch their so-called sub-Branches. They emphasized the necessity and the value of these young peoples' groups and fortified their arguments by pointing to the successful development of the English speaking lodge movement among our Yugoslav fraternal organizations.

Let me remind you that this action was taken in 1930, just about ten years ago, and nearly a year after the stock market crashes foretold of the most devastating depression our country has ever seen. At that time the Republican party, with President Hoover at the helm, did an excellent bungling job of trying to stop the depression by doing nothing about it, and foretelling of prosperity around the corner. As you well know, the corner never came, so we have been and still are looking for that corner and for prosperity.

It was in the midst of those conditions that our comrades grasped the opportunity, and in quick successive order, formulated five English sub-Branches. Detroit and Milwaukee were first, followed by Chicago, Cleveland and Johnstown. One or two others came along later. In those days the Socialist cause was much more popular and the Socialist Party stronger in numbers, than today.

Need I remind you that the depression became more depressed each successive month, that the ranks of the unemployed mounted by leaps and bounds, that workers slept out in parks and alleys, that many had to scour the dumps and garbage piles for crumbs and morsels of food?

At that time the Socialist Party took the cause of the underdog and demanded relief for the hungry, clothing for the ragged, and shelter for the homeless.

At that time the Socialist Party was championing the cause of the unemployed—shorter hours—better pay—unemployment insurance.

Yes, the Socialist Party at that time demanded old-age pensions, better housing, medical care.

A planned economy with public works to take up the slack which private industry couldn't handle. That's the reforms the Socialist wanted in 1930, 1931 and 1932.

Then came the bloodless revolution. No, not the Socialist revolution. But for the average worker, a revolution just the same.

Economic conditions were so bad in 1932 that they could hardly get any worse without fearful consequences for those in control of our economic set-up. The unemployed and the hungry were getting desperate already. Some say that another critical year like 1932 would have brought a bloody revolution to America.

So the Democratic party and Franklin D. Roosevelt stepped in with their New Deal. And no matter what else we say of President Roosevelt, no matter how we may disagree with him on the war question, we must give him credit for one thing. He called several dozen intelligent men, college men, radicals, brain-trusters, and the like, to the White House and told them of the predicament this country was in. So they sat down to a table, put their heads together and came out with and adopted practically every reform that was ever in the platform of the Socialist Party, into law. President Roosevelt was made dictator.

So he proposed and carried out the relief of the destitute in much larger sums than even the Socialists demanded.

Clothing and food and shelter was supplied nearly 20,000,000 families.

They adopted the NRA and the shorter work week.

They adopted unemployment insurance and old-age pensions.

They adopted collective bargaining.

Public works projects were started by the hundreds.

Thus did the brain-trust and President Roosevelt take away our thunder. The American workers forgot that the Socialist Party formulated and agitated for these reforms. And while the workers won with these reforms the Socialist Party lost because the workers forgot to remember. Yes, the brain-trust was kicked out and the cycle is ready to be repeated.

And, sorry to say, the young American Slovenes followed the trend of least resistance, too. For several years they carried on the job of educating and organizing other fellow-workers in their midsts but the New Deal had a stronger magnetism and alienated them from us.

One other dominant factor that also helped to alienate our young people was the suicidal internal struggle in the Socialist Party. Between these two factors our young people withered.

However, everything is not lost. Times change and changing times bring on new conditions.

It is my belief that most of the young people who have been with us have learned much from us. They learned to be honest and righteous. They learned to use their heads and to analyze things and conditions. They still know that social reforms will not last forever and that in order to perpetuate democracy they will have to adopt the Socialist road of social ownership of industry and natural resources.

In the meantime, a good many of our young people have been active in our fraternal lodges and thus kept in close touch with their fellow workers.

This trend was quite natural. More experienced, more mature and developed comrades have done the same. They had hope in the New Deal. But the New Deal hasn't solved the basic problem.

So, it is in order to propose that we devote more time to our young people. That our National office start at once to regain the contacts we have had. That we interest them in the functions of the Branch, in educational programs, plays, etc., and for diversion, debates and discussions.

In conclusion, let it be said that most of the progress of young Slovene life in America came about thru the efforts of our Yugoslav Socialist Federation, that the field is not exhausted and that our Federation must continue with even greater energy than heretofore, to train our workers for their rightful jobs.

Youth Advisory Committee

A motion instructing the JSF executive committee to elect an advisory youth committee consisting of five members, representing various sections of the country in which our movement is best established, was passed by the Convention.

Proposed Plan for Reorganizing the Yugoslav Socialist Federation

I. PROGRAM

The purpose of the Yugoslav Socialist Federation shall be:

1. To organize Yugoslavs politically and industrially for joint work with other like organizations, interested in bettering living conditions of the common masses.

This includes:

a) Fair and equal opportunity for youth, and
b) Security in sickness, old-age, and unemployment.

2. To interest our people in labor unionism and educate them for constructive work in their labor unions.

3. Propagate the spirit of unity and solidarity in the political, industrial and co-operative fields.

4. Work for unity in the American labor movement, and organize workers by industries rather than trades wherever and to whatever extent this will be practical.

5. Help build a political party of workers and farmers which will carry on the fight for their own interests, defend civil rights and liberties, and be pledged in its main purpose, to building a new social order based on democratic socialism.

6. Support the international labor movement throughout the world in its struggle against fascism and the totalitarian regimes of all types; defend the workers against reactionary forces in the democratic countries and against exploitation everywhere.

7. Fight against dictatorships, regardless under what name they function.

8. Co-operate with the Socialist party of the United States and other labor or farmer-labor parties, organized on a program for building a democratic collective commonwealth.

9. The JSF executive committee shall have power to decide on affiliation and co-operation with other parties, or this can be decided by referendum vote.

10. Help build and strengthen the co-operative movement among farmers and workers.

11. Support the Socialist party and other labor parties whose programs embody the above-mentioned articles, in their election campaigns.

12. Help renew the Labor and Socialist International and offer it our assistance wherever it has been weakened or driven under ground.

OUR IMMEDIATE AIMS

13. Strengthen already established Branches of the JSF, and organize new ones in localities where none exist.

14. Expose political charlatans and reactionaries, regardless under what color they may be parading, and

a) Petty politicians and selfish opportunists who shield themselves in the ranks of the radical movement.

b) Co-operate with our members in the fraternal movement, and help build a true society of common brotherhood.

c) Spread educational work through the JSF Educational Bureau.

d) Build and strengthen our press — Proletarec, American Family Almanac, May Herald — and circulate other books and newspapers holding aloft the banners of labor and socialism.

e) Train youth for constructive work in the labor movement in line with socialist principles.

f) Help correct injustices delt foreign-born elements and aliens in this county by war-time hysteria and false patriotism.

II. NATIONAL

1. Territory in which the Yugoslav Socialist Federation shall function includes all Slovene settlements in America, and, as much as possible, Serbian and Croatian localities. Furthermore, our members everywhere shall be instructed to cooperate to the best of their abilities in any field in which constructive work can be accomplished for the JSF program.

III. LOCAL ORGANIZATIONS

1. To carry out its work, the JSF has local Branches known by numbers under which they have been organized. Branches shall be also entitled to select names for their group, as for instance, Branch "Forward," Workers' Club, Educational Club, Progressive Slovenes Club, etc. Any name selected must be finally sanctioned by the JSF Executive committee.

2. Membership shall be granted to every man or woman who pledges himself to help carry out the program of the JSF.

IV. MEMBERSHIP

1. Every employed member shall pay monthly dues of 25c, which shall be divided as follows: 15c into the JSF general expense fund, and 10c into the JSF convention fund.

2. Dual members (husband and wife) shall pay 30c per month, or 5c more than regular dues.

3. Unemployed, sick, or other members without regular income, shall pay 5c per month.

4. Highest dues for single members shall be 25c, dual members 30c, and unemployed members 5c. To these amounts Branches shall be entitled to add their own Branch assessment, which in no case should bring total dues over 40c per member. This new dues system, in comparison with the old, is a general reduction of 15c per member. The reduction has been made in the belief and hope that enough new members and increased income from dues shall be gained to not only offset the loss but greatly increase dues income over the past.

5. Members-at-large shall pay dues of \$1 per year. They shall be accepted only in localities where no JSF Branch exists.

RESOLUTIONS

Resolutions on labor unity, JSF Educational Bureau, fraternal, cooperatives, and others passed by the Convention will be found in their entirety in the Slovene section of the minutes.

Resolution on War

Realizing that upon the outcome of the war now raging in Europe rests the decision as to whether democracy will survive upon the face of the earth, or serfdom, enforced by the mailed fist of the dictators, the resolution on war, adopted by the 12th Regular Convention of the Yugoslav Socialist Federation, states: "We favor America's giving all possible moral and material aid to the countries defending themselves against invasion and absorption by the totalitarian powers in Europe."

Opposing our country's entering the war, which would mean the end of civil rights and liberties as well as labor's rights and standards, the resolution differs from that of the Socialist Party, adopted in Washington, in that it favors economic aid to the victims of totalitarianism.

The resolution also favors defensive war against any invader of our shores.